

Till statsrådet och chefen för Jordbruksdepartementet

Regeringen bemyndigade den 11 december 1997 chefen för Jordbruksdepartementet, statsrådet Åhnberg, att tillkalla en särskild utredare med uppgift att mot bakgrund av EU-medlemskapet kartlägga och analysera det svenska yrkesfiskets konkurrensförutsättningar och konkurrensvillkor.

Med stöd av bemyndigandet förordnade chefen för Jordbruksdepartementet den 19 maj 1998 landshövdingen Ulf Lönnqvist att vara särskild utredare.

Samma dag förordnades kanslirådet Daniel Samuelson, kamrarrättsassessoren Lena Lagercrantz, departementssekreteraren Hans Andersson, departementssekreteraren Fredrik Lundqvist och avdelningschefen Bengt Strömblom till experter. Den 11 juni 1998 förordnades f.d. skattedirektören Lars Eric Olausson till expert.

Till sekreterare förordnades den 19 maj 1998 departementsrådet Tommie Sjöberg.

Utredningen överlämnar härmed betänkandet (SOU 1999:3) Yrkesfiskets konkurrenssituation.

Särskilt yttrande har lämnats av Lena Lagercrantz, Hans Andersson och Fredrik Lundqvist.

Det särskilda yttrandet kommenteras av utredaren.

Stockholm i januari 1999

Ulf Lönnqvist

/Tommie Sjöberg

Innehållsförteckning

Sammanfattning	7
Författningsförslag	9
1. Inledning.....	13
2. Yrkesmässigt fiske.....	15
2.1 Inledning.....	15
2.2 Begreppet yrkesmässigt fiske.....	15
2.3 Fiskeföretagen.....	17
2.4 Sysselsättning och sysselsättningseffekter	18
2.5 Yrkesfiskets konkurrenssituation i ett internationellt perspektiv	21
3. Yrkesfiskets förutsättningar efter svenskt EU-medlemskap.....	25
3.1 Den gemensamma fiskeripolitiken.....	25
3.2 Den gemensamma struktur- och regionalpolitiken.....	26
3.3 Marknadsordningen.....	42
4. Arbetslöshetsförsäkring	49
5. Skattevillkoren för yrkesfiskare	57
5.1 Inledning.....	57
5.2 Särskilt avdrag för yrkesfiskare	57
5.3 Möjligheter att skattemässigt resultatreglera inom fiskeri- näringen i allmänhet och vid fartygsbyten i synnerhet	74
5.4 Punktskatter	92
6. Utredningens överväganden och förslag	93
6.1 Inledning.....	93
6.2 Beredningsindustrin.....	93
6.3 Översiktlig jämförelse med Danmark och Norge.....	95

6.4 Yrkesfiskaravdrag	100
6.5 Skattefrågor vid byte av fartyg	103
7. Kostnadsbedömning av utredningens förslag.....	107
7.1 Kostnader för ändrat avdrag för yrkesfiskare	108
8. Finansiering	111
9. Redovisning av konsekvenser av utredningens förslag	113
9.1 Konsekvenser av utredningens förslag för regionalpolitiken.....	113
9.2 Konsekvenser av utredningens förslag på jämslaldhetspolitiken	114
9.3 Konsekvenser av utredningens förslag på brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet	114
9.4 Prövning av offentliga åtaganden	114
Författningskommentar.....	117
Särskilt yttrande.....	119
Utredarens kommentar till det särskilda yttrandet.....	123
Bilagor	
<i>Bilaga 1.</i> Kommittédirektiv	127
<i>Bilaga 2.</i> Tabeller	131

Sammanfattning

Enligt utredningens mening är det av stor vikt att villkoren så långt som möjligt är likvärdiga för fiskarna inom EU. Detta är en förutsättning för att de skall kunna konkurrera på lika villkor. Utredningen har därför valt att jämföra villkoren i Sverige med Danmark men också gentemot Norge, som omfattas av EES-avtalet.

Utredningen har jämfört ländernas struktur- och marknadsordningar. Vidare har utredningen studerat reglerna för arbetslöshetsförsäkringen i de tre länderna. Enligt direktiven har utredningen också gjort en jämförelse av skattevillkoren för yrkesfiskare i de tre länderna.

Utredningen konstaterar att förutsättningarna och villkoren för fiskarna att få stöd enligt struktur- respektive marknadsordningen är likartade. Vissa variationer i tillämpningen finns dock. Dessa olikheter är emellertid inte av den storleksordningen att de kan anses ändra konkurrenssituationen.

Vid en jämförelse av ländernas försäkringssystem på fiskeområdet finner man vissa skillnader i såväl förmåner som finansiering. Utredningen anser emellertid att arbetslöshetsförsäkringen inte har någon betydelse från konkurrenssynpunkt.

Det är framför allt på två områden som utredningen kan konstatera att det föreligger påtagliga skillnader mellan fiskarens villkor i Sverige, Danmark och Norge. Det gäller dels det s.k. yrkesfiskaravdraget som för svenska fiskare inte är av samma storleksordning som det danska och än mindre som det norska, dels gäller det regler för beskattning av vinst vid avyttring av anläggningstillgångar, för fiskets del främst fartyg.

Utredningen föreslår att det nu gällande avdraget för ökade levnadskostnader vid fiske ersätts av ett nytt avdrag benämnt yrkes-

fiskaravdrag. Avdraget bör tillkomma de som deltar i yrkesmässigt fiske under minst 100 dagar. Avdraget skall utgöra 15 % av arbetsinkomsten av fisket eller för egenfiskare av redovisat nettoresultat av fisket och vara maximerat till 45 000 kr per år.

Utredningen föreslår att "negativa saldon" för inventarietillgångar skall tillåtas för att möjliggöra resultatutjämnning vid fartygsbyte. Dessa saldon står kvar till året efter försäljningsåret och skall då utjämnas genom ersättningsinvestering. Om så inte sker skall det negativa saldot utjämnas och återföras till beskattning, dvs. redovisas som intäkt av näringsverksamhet.

Författningsförslag

Förslag till ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom föreskrivs att punkt 29 av anvisningarna till 23 § kommunalskattelagen (1928:370) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

29.¹ Yrkesfiskare som under längre tidsperioder personligen bedrivit fiske har rätt till avdrag för den ökning i levnadskostnaden, som han haft på grund av att han vistats utom sin vanliga hemort. Rätt till avdrag föreligger dock endast om resan varit förenad med övernattning utom hemorten.

Föreslagen lydelse

29. Den som fiskar yrkesmässigt och i näringsverksamheten gör fiskeresor utanför hemorten under minst 100 dagar får i stället för avdrag för ökade levnadskostnader göra yrkesfiskaravdrag.

Yrkesfiskaravdraget får uppgå till högst 45 000 kr och får inte överstiga 15 procent av den skattskyldiges inkomst

---

¹ Senaste lydelse 1990:650

av näringsverksamhet till den del inkomsten är hänförlig till under beskattningsåret bedrivet yrkesmässigt fiske före räntefördelning enligt lagen (1993:1536) om räntefördelning vid beskattning och efter följande justeringar.

Som tillkommande poster räknas avdrag för egenavgifter enligt punkt 19, avdrag för premie för pensionsförsäkring och inbetalning på pensionssparkonto enligt punkt 21 samt beräknad särskild löneskatt på pensionskostnader enligt lagen (1991:687) om särskild löneskatt på pensionskostnader avseende dessa poster, avdrag för avsättning till periodiseringsfond enligt 3 § lagen (1993:1538) om periodiseringsfonder och avdrag på grund av ökning av expensionsmedel enligt 2 § lagen (1993:1537) om expensionsmedel.

Som avgående poster räknas intäkt avseende avyttring av inventarier, sjukpenning och liknande ersättningar, återfört avdrag för egenavgifter som avses i punkterna 11 och 13 av anvisningarna till 22 § denna lag samt av-

drag för avsättning till periodiseringsfond som återförs till beskattning samt intäkt på grund av minskning av expensionsmedel enligt 2 § om expensionsmedel.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000 och tillämpas första gången vid taxeringen år 2001.

1 Inledning

1.1 Direktiven

Utredningens uppdrag har varit att kartlägga och analysera svenskt yrkesfiskes konkurrenssituation och konkurrensvillkor i den förändrade situation som medlemskapet i EU innebär. En med Sveriges främsta konkurrentländer jämförande analys skall belysa grundläggande förutsättningar för svenskt yrkesfiske samt hur fiskeripolitiken i form av främst regelverk och offentligt stöd påverkar konkurrensförhållandena. Kartläggningen och analysen skall även omfatta en jämförelse av skattevillkoren. Analysen skall även belysa den nuvarande politikens effekter på svensk fiskerinäring och effekter på statsfinansiella utgifter samt på sysselsättning. Redovisningen skall även omfatta eventuella effekter på svensk beredningsindustri. Utredningen skall vidare kartlägga om EG:s stöd och andra statliga insatser kan användas i syfte att förändra konkurrenssituationen.

1.2 Utredningens genomförande

Utredningen genomfördes under perioden juni 1998 till januari 1999. Utredningen har haft tre möten med samtliga experter förutom sekretariatets underhandsmöten med experterna.

Mot bakgrund av principerna om vad som kan anses vara tillåtet statsstöd på fiskets område måste förslagen om yrkesfiskaravdrag och resultatutjämnning vid fartygsbyte, om de skall genomföras, underställas Europeiska kommissionen för godkännande. Utredningen har därför genomfört en resa till Bryssel och därvid

träffat företrädare för Europeiska kommissionen i syfte att inhämta information om tillämpningen av EU:s regler om statsstöd samt att informera om utredningens förslag om yrkesfiskaravdrag och resultatutjämning vid fartygsbyte. Företrädarna för kommissionen har uppgivit att ett yrkesfiskaravdrag och resultatutjämning vid fartygsbyte i enlighet med utredningens förslag inte kan förväntas vara oförenliga med gemenskapens bestämmelser om statsstöd.

Härutöver har sekretariatet gjort besök vid Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri i Danmark samt vid Fiskeridepartementet i Norge för att studera ländernas behandling av struktur- och marknadsfrågor samt för att få information om yrkesfiskaravdrag och arbetslöshetsförsäkring. De båda ländernas departement har bidragit med skriftligt material, som använts i utredningsarbetet.

Utredningen har samrått med företrädare för Fiskeriverket och näringen. Fiskeriverket har bidragit med skriftligt material som inarbetats i betänkandet. Sveriges Fiskares arbetslöshetskassa har bidragit med underlagsmaterial rörande arbetslöshetsförsäkring.

Från betänkandena (SOU 1992:136) Svenskt fiske – nuläge och utvecklingsmöjligheter och (SOU 1993:103) Svenskt fiske samt från betänkandet (SOU 1998:24) Fiskerid administrationen i ett EUperspektiv har visst underlagsmaterial nyttjats och inarbetats i betänkandet. Även från betänkandet (SOU 1997:25) Svensk mat på EU-fat har visst underlagsmaterial använts och inarbetats. Utredningen har också i viss omfattning tagit del av diskussionen i betänkandet (SOU 1997:167) En livsmedelsstrategi för Sverige.

2 Yrkesmässigt fiske

2.1 Inledning

Den nuvarande uppdelningen mellan olika kategorier fiskande har sin grund i fördelningen av fiskeresurserna enligt fiskelagen (1993:787). Lagen ger möjlighet att begränsa redskapsanvändningen i allmänna vatten och i s.k. frifiskevatten för dem som inte fiskar yrkesmässigt eller med stöd av enskild fiskerätt. Avsikten med denna reglering är att begränsa fritidsfiskets användning av mer fångstintensiva redskap till ett visst högsta antal redskap för varje fiskande. Redskapsbegränsningen framgår av 2 kap. 13 § förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen.

2.2 Begreppet yrkesmässigt fiske

I 5 § fiskelagen definieras vad som avses med yrkesmässigt fiske. Det är fiske som bedrivs med stöd av yrkesfiskelicens enligt 30 § fiskelagen eller av utländska fiskare med annat särskilt tillstånd att bedriva yrkesfiske i Sveriges sjöterritorium eller i Sveriges ekonomiska zon.

Yrkesfiskelicensen är knuten till en fysisk person som aktivt deltar i fisket. Att licensen ges till en fysisk person utgör inte hinder mot att verksamheten bedrivs med användning av någon form av juridisk person. Licenskravet innebär att det skall finnas åtminstone en licensinnehavare ombord på varje fiskefartyg. Övriga i besättningen som deltar i licensinnehavarens fiske behöver inte ha egna

licenser. Sannolikt har emellertid flertalet besättningsmän ändå licens eftersom de behöver den för annat fiske.

De utländska fiskare med särskilt tillstånd som avses är sådana som med stöd av internationella överenskommelser fiskar i svenska vatten utan att vara etablerade inom det svenska fisket.

Frågor om yrkesfiske regleras även i lagen (1957:390) om fiskarrende. I den lagen talar man om yrkesfiske eller annat fiske av väsentlig betydelse för arrendatorns försörjning. Sådant yrkesfiske som bedrivs med stöd av enskild fiskerätt torde emellertid sakna intresse för utredningen.

2.2.1 Förutsättningarna för yrkesfiskelicens

Yrkesfiskelicens kan beviljas den för vars försörjning fisket är av väsentlig betydelse, om fisket har väsentlig anknytning till svensk fiskerinäring. Licensen får beviljas för viss tid. När frågan om licens prövas första gången skall tillgången på fisk beaktas.

Inkomster av fisket kan vara av väsentlig betydelse för försörjningen även om fisket inte utgör den huvudsakliga försörjningen. Fiskeriverket har meddelat tillämpningsföreskrifter som preciserar vad som kan anses utgöra inkomster av väsentlig betydelse i detta sammanhang. I normalfallet bör intäkten av fisket inte understiga netto ett halvt och brutto två prisbasbelopp. Den som har en heltidsanställning vid sidan om fisket beviljas normalt inte licens.

2.2.2 Förutsättningarna för fartygstillstånd

Fartyg med en största längd av minst fem meter får användas för yrkesmässigt fiske i havet endast efter tillstånd av Fiskeriverket. För att fartygstillstånd skall beviljas ett skepp (minst 4 x 12 m) krävs normalt att bruttovärdet av fångsten uppgår till minst två basbelopp. Fartyget skall vidare vara registrerat som fiskefartyg i Sverige och ha reell ekonomisk anknytning till landet. Tillståndshavaren skall ha yrkesfiskelicens. Detsamma gäller befälhavaren.

2.3 Fiskeföretagen

I Sverige ägs fiskefartygen/fiskeföretagen av de enskilda yrkesfiskarna – inte av rederier på land. Denna tradition är mycket gammal, även om det periodvis har förekommit undantag, t.ex. de s.k. ångtrålarerna i Göteborg som var verksamma för ett halvsekel sedan och ägdes av landbaserade företag med anställda besättningar. Numera är fiskefartygen ägda av de fiskare som själva deltar i fisket.

Antalet delägare kan variera. Några bestämda regler härför finns inte men det är vanligare att små fiskefartyg ägs av en enda person och att större fartyg ägs av flera delägare.

Företagsformerna kan växla. Handelsbolag, kommanditbolag, enkla bolag, partrederi eller aktiebolag förekommer.

2.3.1 Alla fiskare egna företagare

Varje fiskare är egen företagare, oavsett om han äger del i båt och redskap eller ej. Detta finns bl.a. klart uttryckt i en dom från Kammarrätten i Jönköping från år 1988.

Kammarrätten konstaterar att yrkesfiskare som äger båt eller del däri eller de fiskare som inte har sådan äganderätt betraktas som egna företagare. Detta beror på det speciella lottsystem efter vilket inkomsten fördelas mellan fiskarna i ett fiskelag. Anställningsförhållande föreligger således normalt inte. Då yrkesfiskarna sålunda anses som egna företagare, beskattas deras inkomst såsom rörelseinkomst och de påförs egenavgifter, arbetsmarknadsavgift och övriga socialavgifter.

2.3.2 Fördelning av fiskeinkomsten

Även fördelningen av intäkten från fisket har mycket gamla traditioner. Grundregeln är den, att från bruttoförsäljningssumman för fångsten görs först avdrag för gemensamma, löpande kostnader för fiskets bedrivande såsom drivmedel, is, emballage, proviant etc.

Sedan dessa avdrag gjorts fördelas det s.k. nettot mellan fartyget, dvs. dess ägare och fiskarena ombord. Överenskommelse om fördelningsprincip av rörelseresultatet mellan fiskarena och båtägarna träffas inom varje fiskelag.

En gammal tumregel är att man delar ungefär 50/50, men detta kan variera beroende på typ av fiske och fartyg. Det är vanligt att en större andel går till fartygsägarna på nya fartyg med höga kostnader och det kan förekomma att en mindre andel går till fartygsägarna om man har ett äldre och kanske skuldfritt fartyg. Återstående del, dvs. sedan fartygsägarna fått sin del, fördelas därefter mellan samtliga ombord med lika stor andel (manslott) till var och en. Fiskare under 18 år och nybörjare i fisket kan få en reducerad manslott under viss tid, t.ex. sex månader.

2.4 Sysselsättning och sysselsättningseffekter

Fisket har varit och är fortfarande i vissa områden kust- och skärgårdsbornas viktigaste näring. Det har på ett påtagligt sätt präglat deras liv och därmed hela kust- och skärgårdskulturen, bl.a. genom sysselsättning som fisket i sig genererat. Vissa kuststräckor och skärgårdsområden har präglats av det småskaliga fisket. I kust- och skärgårdsområdena i Bohuslän, Blekinge och i södra delen av ostkusten har den havsgående fiskeflottan haft den största betydelsen.

Antalet yrkesfiskare har minskat under hela efterkrigstiden. Mellan åren 1945 och 1980 minskade kåren från 20 000 till 5 000, dvs. med 75 %. Från år 1980 fram t.o.m. år 1997 har antalet yrkesfiskare minskat med ytterligare ca 36 %. Under år 1998 uppgick direkt sysselsatta i yrkesfisket till ca 3 200, varav ca 200 är insjöfiskare.

Även om antalet fiskare minskat är fiskets roll fortfarande viktig. Yrkesfisket ger sysselsättning åt personer i kringliggande näringar som livsmedelsindustri/fiskberedning, varv, verkstäder, redskapstillverkning, handel, transporter och annan serviceverksamhet

runt fisket. Varje yrkesfiskare som försvinner från en ort innebär att även andra arbetstillfällen går förlorade och avfolkningen ökar.

Utredningen om fiskerinäringens utvecklingsmöjligheter uppskattade i betänkandet (SOU 1993:103) Svenskt Fiske sysselsättningen inom den direkta fiskerinäringen till 7 500–8 000 personer. Därvid hade förutom yrkesfiskarna – vilka vid utredningstillfället beräknades till 3 800 – antalet sysselsatta inom beredningsindustrin inkl. arbetsställen med färre än tio anställda, vattenbruk och första handelsledet beaktats. Verksamhet inom service till näringen såsom skeppsvarv, nätbinderi, oljeföretag, transporter, m.m. medräknades inte. Vidare inkluderades inte heller sysselsättningen inom handeln, statlig administration o.d. Den angivna siffran på antalet sysselsatta var därför enligt utredningen en miniminivå.

Utredningen om fiskerinäringens utvecklingsmöjligheter redovisade en studie från Danmark (COWIconsult Rådgivende Ingenjører AS, rapport 1988) som visade att den direkta sysselsättningseffekten av *en* fiskare låg mellan 1–3 heltidssysselsatta beroende på vilken typ av beredningsprocess i industrin som den landade fisken genomgick och av fartygets fångsteffektivitet. Den större sysselsättningseffekten skulle man få om leveransen av råvaror gick till beredning i konsumtionsindustrin. Vidare varierade sysselsättningseffekten i beredningsindustrin starkt beroende på graden av fiskproduktens förädling liksom på mekaniseringsgraden. Beräkningen byggde också på det faktum att fiskarna landade fångsten i sitt hemland.

Även om det danska resultatet inte är direkt överförbart till svenska förhållanden fann utredningen om fiskerinäringens utvecklingsmöjligheter att det var rimligt att anta att fiskets sysselsättningseffekter är liknande i Sverige. Om de danska nyckeltalen användes på svenskt fiske hamnade sysselsättningseffekten – utöver de 3 800 fiskarna – mellan 5 000 och 11 000 sysselsatta. Utredningens uppskattning om ca. 7 500–8 000 sysselsatta innebar att nyckeltalet i svenskt fiske skulle vara att en fiskare genererar ca 1,0 direkt sysselsatta på land.

Utredningen om fiskerinäringens utvecklingsmöjligheter noterade att den danska beräkningen inkluderade även förstahandsmottagare,

oljeföretag o.d., fiskeredskapstillverkare, nätbinderier, motorfabriker, skeppsvarv och landtransporter. Härtill kom yrkesfiskets effekter på transport- och emballageföretag, fordon, lastning och lossning, isförsörjning, storkök, m.m.

Beaktas även dessa funktioner är det, enligt utredningen om fiskerinäringens utvecklingsmöjligheter, rimligt att anta att sysselsättningen i det svenska fisket hamnar inom samma intervall som det danska, troligtvis i intervallets nedre del. Utredningen fann att om sysselsättningseffekten i Sverige skulle vara 1,5 sysselsättningstillfällen per fiskande blev – vid utredningstidpunkten – den totala sysselsättningen som fisket genererar i Sverige ca 9 500 personer.

Trots att antalet yrkesfiskare har minskat något sedan den tidpunkt, då utredningen om fiskerinäringens utvecklingsmöjligheter lade fram sitt betänkande *Svenskt Fiske*, har effektiviteten i fisket ökat; färre fiskare landar större volym fisk och fiskets totala inkomster har ökat. Genom medlemskapet i EU har svenska yrkesfiskare fått tillträde till vattenområden som under ett tjugotal år varit stängda för svenskt fiske. Investeringar har gjorts och planeras i nya mottagningsanläggningar, vilket har lett till att fisk som tidigare använts för industriändamål i allt större utsträckning kan komma att landas för konsumtion. Denna utveckling i förening med nya fiskemöjligheter gör det möjligt att tillgodose beredningsindustrins växande behov av råvara. Den ökade tillgången på råvara – som till inte obetydlig del även har sin grund i medlemskapet i EU – ger beredningsindustrin möjligheter till expansion. Investeringar i såväl maskinell utrustning för att öka förädlingsgraden som i nya anläggningar planeras därför, vilket skapar ytterligare sysselsättningstillfällen i flera led i livsmedelskedjan. Åldern på den svenska fiskeflottan är förhållandevis hög. Modernisering och nybyggnation av fartyg inom ramen för det fleråriga utvecklingsprogrammet pågår.

I likhet med utredningen om fiskerinäringens utvecklingsmöjligheter finner konkurrensutredningen det rimligt att anta att sysselsättningen i det svenska fisket hamnar inom samma intervall som det danska. Som framgått tidigare uppgår antalet yrkesfiskare till ca 3 200. Med tillämpning av det av utredningen om fiskerinäringens utvecklingsmöjligheter använda nyckeltalet 1,5 skulle det totala an-

talet sysselsatta som fisket genererar bli ca 8 000. Mot bakgrund av den tidigare beskrivna utvecklingen med högre effektivitet i fisket, nya fiskemöjligheter och ändrad inriktning av fisket mot konsumtionsfiske med krav på högre förädlingsgrad kan inte uteslutas att sysselsättningseffekten är högre. Konkurrensutredningen uppskattar det totala antalet sysselsatta inom fisket inkl. sidoverksamheter till minst 8 000.

Ett livskraftigt och lönsamt yrkesfiske åstadkommer positiva sysselsättningseffekter. Förutsättningarna härför är genom EU-medlemskapet goda. För att de Sverige tilldelade kvoterna skall kunna nyttjas på ett lönsamt och i förlängningen sysselsättningseffektivt sätt krävs dock att antalet yrkesfiskare hålls på en rimlig nivå. Yrkesfiskare övergår emellertid till att arbeta på utländska fiskefartyg eller handelsfartyg. Orsaken till detta anges bl.a. vara skattesituationen i förhållande till våra grannländer. Om inte nödvändig nyrekrytering säkras kan således förutsättningarna för angelägen sysselsättning, inte minst i de regioner som präglas av fisket, äventyras.

2.5 Yrkesfiskets konkurrenssituation i ett internationellt perspektiv

Fisket har liksom andra näringar haft en internationell prägel. Fisket har inte haft några gränser utan har utgått från havet som gemensam arena. Sedan seklets början har svenska båtar som fiskat i Nordsjön landat sina fångster i både i England, Holland, Tyskland och Danmark. Hamnarna på norra Jylland var länge de viktigaste hamnarna för svenskt fiske och det svenska fisket dominerade länge landningarna och medverkade till uppbyggnaden av den beredningskapacitet som finns där. I Norge var man tidigare mycket restriktiv med utländska landningar i egna hamnar. Numera landar svenska båtar en del av sina fångster i norska hamnar beroende på närheten till fångstplatserna.

Då de ekonomiska zonerna infördes i slutet av 1970-talet kom fokus för det svenska fisket att flyttas österut. Östersjön ökade

därmed i betydelse. Trots detta landas fortfarande cirka hälften av all fisk som fångas av svenska fiskare i utlandet. Det handlar mestadels om sill och skarpsill som används till foder.

2.5.1 Konkurrenssituationen före EU-inträdet

Fiskeriprodukter omfattas ända sedan år 1962 av GATT/WTO-bestämmelserna. Det innebär att systemet som tillämpas vid import av fiskeriprodukter är resultatet av de tullregler som i över 30 år gällt för EU och för övriga medlemmar inom ramen för WTO och i enlighet med principen om bundna tullar. Gemenskapens manöverutrymme vad gäller att genom importtullar skydda hemmamarknaden för fisk är lika begränsad som för exempelvis industrivaror. WTO tillsammans med EU:s behov av råvara har sammantaget lett till ett liberalt handelssystem för fiskeriprodukter. Marknaden för fiskeriprodukter har således sedan länge varit utsatt för internationell konkurrens.

Inom EFTA-området var enligt EFTA-konventionen fiskprodukter i färsk, kyld, fryst, saltad, torkad eller rökt form undantagna från frihandelssystemet för industrivaror. Djupfrysta filéer behandlades dock som industrivaror. Kräftdjur och blötdjur, med undantag av djupfrysta skalade räkor, omfattades inte heller av frihandelssystemet. Övriga fiskprodukter och andra marina produkter i form av hel- eller halvfabrikat föll under EFTA-konventionens allmänna bestämmelser rörande handeln med industrivaror.

Vid EFTA:s rådsmöte i juni 1989 beslutade ministrarna om att nödvändiga konventionsändringar syftande till en fullständig frihandel med fisk och andra marina produkter skulle vidtas. Ändringarna skulle träda i kraft den 1 juli 1990 och börja tillämpas senast den 31 december 1993.

EFTA-ländernas frihandelsavtal med EG ingicks i samband med att Storbritannien och Danmark lämnade EFTA år 1972 för att bli medlemmar i EG. Avtalen gav till resultat att frihandeln mellan dessa båda länder och de kvarvarande EFTA-länderna i allt väsentligt kunde bibehållas samtidigt som frihandel också etablerades med de

ursprungliga EG-länderna. Varuomfattningen i de bilaterala frihandelsavtalen var i stort sett densamma som i EFTA-konventionen och även i övrigt fanns stora likheter. Flertalet beredda fiskprodukter omfattades av frihandelsavtalet. Fiskråvara var dock undantagen.

Det bilaterala frihandelsavtalet mellan EFTA och EG medförde i princip under långa tider inte några större olägenheter för svenska yrkesfiskare. Flera av de arter på vilka svenskt yrkesfiske inriktades var en bristvara för beredningsindustrin inom gemenskapen. För att täcka behovet av erforderlig råvara infördes i omgångar tullsuspensioner som sträckte sig över flera år. Detta, i förening med avtal om direktlandningar i viktiga hamnar, underlättade för svenska fiskare avsättningen av deras fångster och neutraliserade en med gemenskapens fiskare ojämlig konkurrenssituation. Härtill kom avtal med EG och andra länder utanför gemenskapen om tillträde till vattenområden.

För fiskberedningsindustrin var situationen annorlunda. Beredningsindustrin var den livsmedelsbransch som verkade under de mest diskriminerande konkurrensvillkoren i förhållande till motsvarande industri i EG. Frihandelsavtalet med EG från år 1973 innebar att beredda fisk- och skaldjursprodukter belades med en tull upp till 20 % vid införsel till EG under det att motsvarande produkter togs in tullfritt i Sverige. Denna diskriminering ledde till att exporten till EG vid tidpunkten för det svenska medlemskapet hade stagnerat på knappt 60 miljoner kronor. Motsvarande tullfria import från EG hade ökat kraftigt och uppgick till nära 500 miljoner kronor per år. Svenska krav på omförhandlingar av frihandelsavtalet var resultatlösa.

I EES-avtalet, som kom att tillämpas endast under kort i Sverige, behandlades många för fisket väsentliga områden. Det gällde bl.a. tullättnader för fiskprodukter och direktlandningar. Genom avtalet kom framför allt beredningsindustrin i en något bättre konkurrenssituation än vad som tidigare varit fallet.

2.5.2 Konkurrenssituationen efter EU-medlemskapet

Genom Sveriges medlemskap i EU har svenska fiskare fått tillträde till vattenområden, vilket tidigare var möjligt endast efter avtal. Fångst kan landas direkt i viktiga gemenskapshamnar utan särskilda avtal. Vidare kan fångsterna tullfritt och utan avvaktan på beslut om suspension försäljas i annat gemenskapsland. Samtidigt är det av stor vikt att samma villkor i stort måste gälla för de ingående ländernas fiskare.

Beredningsindustrin har fått fri tillgång till gemenskapsmarknaden, vilket har gett förutsättningar för en positiv utveckling i denna del av livsmedelsindustrin. Fortfarande är dock viss import av råvara från tredje land belagd med tull, vilket utgör problem för industrins växande råvarubehov. Till en del kan detta behov täckas genom de nya kvoter som svenska fiskare erhållit genom medlemskapet och om svenska fiskare i större utsträckning landar sina fångster i svenska hamnar.

3 Yrkesfiskets förutsättningar efter svenskt EU-medlemskap

3.1 Den gemensamma fiskeripolitiken

Fiskerinäringen är en viktig näring inom EU. Gemenskapen är världens största marknad för fiskeriprodukter och den tredje största havsfiskemakten efter Japan och Kina.

Av EG-fördraget följer att det skall finnas en gemensam jordbruks- och fiskeripolitik. I artiklarna 38 och 39 i fördraget fastställs de olika målen och metoderna för en organisation av en framtida jordbrukspolitik, där fisket inbegrips även om det skulle dröja 26 år innan den gemensamma fiskeripolitiken (Common Fisheries Policy, CFP) fick sin nuvarande form. I början av 1970-talet lades vissa grundläggande principer fast om tillgången till fiskeresurserna i medlemsstaternas marina områden, finansiellt stöd för att modernisera sektorn och om åtgärder för att stabilisera marknaden för fiskprodukter. Först år 1983 infördes emellertid ett mer fullständigt gemenskapssystem för fisket. Därvid fastslogs att politiken skulle gälla för en period om 20 år och att den skulle ses över efter halva tiden. Resultatet av den år 1992 genomförda översynen blev en rad nya förordningar.

Den gemensamma fiskeripolitiken är således numera en fullt utvecklade gemenskapspolitik. I likhet med jordbrukspolitiken innebär CFP att alla gemenskapens länder omfattas av samma bestämmelser, vilka reglerar fiskerinäringens samtliga aspekter. Fiskeripolitiken består av tre delar, resurspolitik, strukturpolitik och marknadspolitik. Överenskommelser med tredje land kan ses som en fjärde del av fiskeripolitiken, främst kopplad till resursfrågorna men även

till marknadsorganisationen. Härutöver finns bestämmelser om kontroll i syfte att övervaka efterlevnaden av regelverket. CFP svarade år 1996 för ca 1 % av gemenskapens totala budget, vilket motsvarar 875 miljoner ecu.

3.2 Den gemensamma struktur- och regionalpolitiken

3.2.1 Inledning

Den gemensamma struktur- och regionalpolitiken syftar till att öka den ekonomiska och sociala samhörigheten mellan medlemsländerna samt att motverka ett Europa med alltför stora regionala skillnader.

Unionen har sex finansiella instrument för att genomföra struktur- och regionalpolitiken. Instrumenten består dels av de fyra strukturfonderna Europeiska regionala utvecklingsfonden, "regionalfonden" (European Regional Development Fund, ERDF), Europeiska socialfonden, "socialfonden" (European Social Fund, ESF), Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket, "jordbruksfonden" (European Agricultural Guarantee and Guidance Fund, EAGGF) samt Det finansiella instrumentet för fiskets utveckling, "fiskefonden" (Financial Instrument for Fisheries Guidance, FIG) och dels sammanhållningsfonden (Cohesion Fund) och lån från Europeiska investeringsbanken (European Investment Bank).

Strukturfonderna verkar inom ett gemensamt regelverk, baserat på fyra principer, nämligen koncentration, partnerskap, programplanering och "additionalitet", vilket betyder att såväl EU som medlemsstater och den enskilde skall bidra till en investering och därmed garantera att den blir långsiktigt lönsam. Sammanhållningsfonden och investeringsbanken finansierar insatser på *ad hoc* basis.

Åtgärderna inom ramen för strukturfonderna koncentreras till fyra regionalpolitiska mål, vilka svarar för 85 % av medlen. De regionalpolitiska målen består av *mål 1* för mindre utvecklade regioner, *mål 2* för anpassning av de regioner som hårdast drabbats av

industriell tillbakagång, *mål 5b* för strukturell anpassning i landsbygdsområden och *mål 6* för anpassning i glest befolkade regioner. Mål 6 gäller endast Sverige och Finland.

Härutöver finns tre mål, som tillämpas i hela unionen utan geografiska begränsningar och som erhåller 15 % av medlen. *Mål 3* fokuserar på långtids- och ungdomsarbetslöshet, *mål 4* bistår vid anpassning av redan sysselsatta till den industriella utvecklingen och *mål 5a* främjar anpassningen inom jordbruks- och fiskerisektorn.

Vissa medel har reserverats för s.k. gemenskapsinitiativ, dvs. riktade insatser som initieras av kommissionen. På fiskets område finns gemenskapsinitiativet *Pesca* med syfte att skapa arbetstillfällen i fiskeberoende kommuner. Slutligen finns medel avsatta för *nyskapande åtgärder*.

Härutöver finns stöd till förmån för fiskerinäringen inom ramen för struktur- och regionalpolitiken i regioner där fiskerinäringen inte är huvudsaklig målgrupp, t.ex. inom mål 2 och 5b.

Stöd genom EG:s strukturfondsprogram till verksamheter som omfattas av CFP får endast ges via fiskefonden. Stöd som ges via andra strukturfonder måste således avse verksamheter som inte omfattas av CFP. Flertalet strukturfondsprogram innehåller på något sätt de horisontella faktorerna kompetensutveckling, kultur, miljö, turism, ny teknik samt små/nya företag. Inom ramen för dessa kan det finnas dels fiskeanknutna projekt, dels generella åtgärder som riktar sig mot en bredare krets.

3.2.2 Struktur- och regionalpolitikens tillämpning inom fiskerisektorn

Utvärderingen av den gemensamma fiskeripolitiken år 1992 ledde bl.a. till rekommendationer om bättre samordning av regionala och strukturella stöd samt påtalade behovet av att större socioekonomiska hänsyn tas vid omstruktureringen av fiskesektorn.

Dagens stödregim utgör ett resultat av denna översyn. Bl.a. inrättades fiskefonden. Den regleras, liksom de tidigare nämnda tre

strukturfonderna (socialfonden, regionalfonden och jordbruksfonden), av en särskild förordning, i vilken föreskrivs hur strukturstödets regelverk skall kunna tillämpas för fiskerinäringen samt en förordning med mera specifika regler för fiskets stöd.

Mål 5a

På förslag av medlemsstaten utformas utvecklingsplaner för hela fiskerinäringen, för såväl flottan som för fiskehamnar, vattenbruk och beredningsindustri. Utvecklingsplanerna bildar s.k. programdokument. Dessa skall tjäna som handlingsplaner för längre perioder. De stöd till fiskerinäringen som omfattas av dokumenten inordnas i mål 5a fiske, vilket utgör fiskerinäringens mest betydande stöd. Nuvarande programdokument löper t.o.m. år 1999.

Följande åtgärder kan ingå i strukturplanen och därför medfinansieras av gemenskapen. Det är dock medlemslandet som avgör vilka delar som skall omfattas.

1. Anpassning av fiskeansträngningen omfattar åtgärder avseende permanent upphörande med fiske, t.ex. skrotning av fartyg eller försäljning till tredje land, dvs. länder utanför EU. Vidare kan stöd utgå till upprättande av gemensamma avtal och samarbetsprojekt med företag i tredje land och för fiske utanför gemenskapens vatten.
2. Förnyelse och modernisering av fiskeflottan omfattar åtgärder avseende nybyggnation, tillämpning av bättre fisketeknik, förbättring av hygien- och lagringsförhållanden för fiskprodukter ombord, förbättring av arbetsförhållanden och säkerhet ombord samt utrustning ombord på fartygen för underlättande av kontroll av fisket.
3. Stöd till investeringar i vattenbruk, skydd av marina områden, utrustning i fiskehamnar samt beredning och saluförande av fiskets och vattenbrukets produkter.
4. Övriga åtgärder för vilka stöd kan utgå avser avsättningsfrämjande åtgärder och uppsökande av nya marknader samt åtgärder som initieras av näringen, t.ex. producentorganisationernas program för förbättrad kvalitet och saluföring. Vidare kan stöd utgå

för tillfälligt stillaliggande med fartyg om det orsakats av oförutsedda händelser samt för åtgärder av socio-ekonomisk karaktär, t.ex. förtidspensionering och "avgångsvederlag" för fiskare då fartyg skrotas.

Finansieringen av en åtgärd sker dels genom medel från fiskefonden, som ställs till landets förfogande, dels genom nationella offentliga medel. Normalt finansierar sökanden också en andel.

Gemenskapsinitiativet Pesca

Kommissionen har rätt att på eget initiativ inrätta särskilda program riktade mot enskilda näringar i svårigheter eller regioner med specifika problem. Gemenskapsinitiativet Pesca är direkt riktat mot fiskerinäringen men har ett mer socio-ekonomiskt perspektiv än det ovan nämnda mål 5a. Syftet är att försöka finna kompletterande eller alternativ sysselsättning till de fiskare, vilka delvis som en följd av de fleråriga utvecklingsprogrammen blir undersysselsatta eller helt utan arbete. Mot denna bakgrund finansieras Pesca inte enbart med medel ur fiskefonden utan även genom regionalfonden och socialfonden.

Nyskapande åtgärder

Kommissionen har särskilda medel avsatta för nyskapande åtgärder. Till skillnad mot vad som gäller då program utarbetas enligt de olika målen är det i detta fall kommissionen som tar initiativet. Exempel på projekt som finansieras med medel för nyskapande åtgärder är kampanjer för ökad fiskkonsumtion eller ny teknik.

Indirekta stöd till fisket

Utöver 5a-programmet och Pescaprogrammet kan projekt med anknytning till fisket stödjas inom ramen för andra strukturprogram. Det handlar i dessa fall inte om att utveckla fisket i sig utan avser utveckling av en region eller näringslivet som helhet. De fonder som är aktuella är i huvudsak regional- och socialfonden. Även jordbruksfonden kan bli aktuell i de fall ett projekt med anknytning till fiske avser kompletterande sysselsättning för lantbrukare. Projekten kan avse kompetensutveckling, kultur och turistfiske, marina miljö-

er, ny teknik etc. Denna typ av stödåtgärder finns bl.a. i mål 5b-programmet och i mål 6-programmet.

Nästa programperiod

Nuvarande program för de olika målen och gemenskapsinitiativen gäller t.o.m. år 1999. I mitten av juli 1997 presenterade kommissionen sin övergripande strategi för den struktur- och regionalpolitik som skall följas fr.o.m. år 2000. Den föreslagna strategin utgör en del av dokumentet "Agenda 2000". Dokumentet innehåller även en analys över de stater som ansökt om medlemskap i unionen och de förestående förhandlingarna med dessa samt anger riktlinjerna för den fortsatta reformeringen av den gemensamma jordbrukspolitiken.

Vad avser struktur- och regionalpolitiken föreslår kommissionen att de nuvarande sju målen (mål 1–4, 5a och 5b samt mål 6) reduceras till tre målområden. Förslaget innebär en fortsatt hög prioritet för de mindre utvecklade regionerna enligt *mål 1*. För nuvarande mål 6-regioner – som endast finns i Sverige och Finland– och de nuvarande mål 1-regioner – som fortsättningsvis inte skall vara berättigade till stöd enligt det nya mål 1 – skall speciella övergångsarrangemang inrättas. Ett nytt *mål 2*, ägnat åt social och ekonomisk omstrukturering, kommer att omfatta områden som genomgår ekonomiska förändringar såsom nedgång inom industri och service, landsbygdsområden på tillbakagång, fiskeberoende områden i kris och storstadsdistrikt med svårigheter. Ett nytt *mål 3* föreslås inrättas för regioner som inte omfattas av mål 1 och mål 2. Det nya målet är avsedda att främja aktiviteter som skall underlätta ekonomiska och sociala förändringar, omfatta livslånga utbildnings- och fortbildningssystem, en aktiv arbetsmarknadspolitik och bekämpa social utslagning.

De nuvarande 13 gemenskapsinitiativen begränsas enligt förslaget till tre områden. Dessa skall omfatta gränsöverskridande samarbete, landsbygdsutveckling och mänskliga resurser med särskild uppmärksamhet på lika möjligheter för olika grupper. Det gemenskapsinitiativ som i dag finns för fiskerinäringen, Pesca, kommer enligt kommissionens förslag således att försvinna i sin nuvarande form.

Som framgår av den tidigare redogörelsen kommer det för fisket och jordbruket specifika mål 5a att avvecklas. Om kommissionens förslag genomförs skulle fiskefondens insatser utgöra en integrerad del av de program som så småningom förhandlas fram för mål 1-regioner. Fiskefonden skulle vidare nyttjas tillsammans med övriga fonder inom det nya mål 2 samt inom ramen för heltäckande program för respektive mål 3-region.

Strukturpolitikens närmare utformning och inriktning på fiskets område är till stora delar oklar. Det är därför inte möjligt att för närvarande göra en säker bedömning under vilka förhållanden yrkesfisket kommer att verka fr.o.m. år 2000.

3.2.3 Nationell tillämpning av strukturpolitiken

I avsnittet redovisas hur strukturpolitiken tillämpas i Sverige och i Danmark. För jämförelsens skull har även Norge, som är ett av våra närmaste konkurrentländer, tagits med. Främst redovisas sådana stöd som riktar sig till den enskilde yrkesfiskaren. Stöd, som enbart omfattar beredningsindustri och vattenbruk, redovisas inte.

Sverige

Det svenska programmet gäller för perioden 1995–1999. För hela programperioden har Sverige tilldelats 40 miljoner ecu. Härtill kommer den svenska medfinansieringen. Enligt det svenska programdokumentet kan stöd till fisket ges för följande åtgärder.

Anpassning av fiskeansträngningen

Målet med stödet är att uppnå balans mellan fiskekapaciteten och den tillgängliga resursen för den svenska fiskeflottan samt att skapa förutsättningar för en kontinuerlig förnyelse av fiskeflottan.

Stöd beviljas i första hand för skrotning. Med skrotning menas att fartyget är söndersågat eller sönderskuret på ett sådant sätt att det inte kan sammanfogas.

Skrotningsstödet är högst 8 000 kr/BT (bruttoton), dock maximalt 3 miljoner kronor per fartyg. För fartyg mindre än 27 BT be-

talas dessutom ett engångsbelopp om 30 000 kr. Stödet är ett bidrag till 100 %.

För år 1998 har totalt 3,3 miljoner kronor anvisats för skrotning. Stödet betraktas som ett näringsbidrag och är därför skattepliktigt.

I mån av tillgång på medel kan stöd även utgå för försäljning av fartyg till tredje land eller till annat ändamål än fiske.

Det svenska programmet innefattar inte stöd för upprättande av gemensamma företag och samarbetsprojekt med företag i tredje land eller för fiske utanför gemenskapens vatten.

Förnyelse och modernisering av fiskeflottan

Syftet med stödet till nybyggnation av fiskefartyg är att främja en konkurrenskraftig flotta bestående av moderna fartyg avpassade för ett rationellt och ekonomiskt bärkraftigt fiske i havs- och kustområden samt i insjöar.

Stöd till nybyggnation uppgår till högst 25 % (40 % inom mål 6) av investeringskostnaden, varav 20 % med EU-medel och med 5 % av nationella medel. Stödet kan uppgå till maximalt 5 miljoner kronor. För att stöd skall beviljas krävs att kapacitet motsvarande nybyggnationen tas ut ur flottan. För stöd till tilläggsinvesteringar eller modernisering, efter det att det nybyggda fartyget levererats och under en period av tre år, gäller samma regler som för nybyggnation, dvs. maximalt 25 % (40 %) och totalt 5 miljoner kronor.

Till nybyggnation har 7,8 miljoner kronor anvisats under år 1998.

Syftet med stöd till modernisering av fiskefartyg är, liksom vid nybyggnation, att främja en konkurrenskraftig fiskeflotta som kan utnyttja resurserna i kust- och havsområdena och i insjöar på ett rationellt sätt samt att främja utvecklingen av ekonomiskt bärkraftiga fiskeföretag.

Stödet till modernisering utgör högst 40 % (60 %), varav 40 % utgör EU-medel och 10 % är nationella medel. Den maximala stödberättigade investeringskostnaden för modernisering uppgår till 4 miljoner kronor, vilket innebär ett stöd om högst 1,6 miljoner kronor under en treårsperiod.

Till modernisering av fiskefartyg har under år 1998 anvisats 17 miljoner kronor.

Stöden är beskattningsbara inkomster. Då stödet utgår till en kapitalinvestering reduceras avskrivningsunderlaget med stödbeloppet.

Stillaliggande

Stöd kan i princip utgå för tillfälligt stillaliggande med fiskefartyg om det orsakats av enstaka, oförutsedda händelser. Sedan inträdet i EU har den svenska tillämpningen av åtgärden alltmer anpassats till den restriktiva hållningen som råder inom gemenskapen. Stöd har inte medgetts för åtgärden sedan år 1995, med undantag av ersättningar som betalats ut till vissa yrkesfiskare i Norrland till följd av Fiskeriverkets beslut om begränsningar i laxfisket med fasta redskap.

Socio-ekonomiska åtgärder

Stöd utgår inte för åtgärder av socio-ekonomisk karaktär, t.ex. för förtidspensionering eller "avgångsvederlag" för fiskare då fartyg tas ur drift eller skrotas.

Pesca

Stöd kan utgå inom ramen för gemenskapsinitiativet Pesca för att underlätta effekterna av anpassningen mellan kapaciteten i fiskeflottan och fiskeresurserna. För stöd krävs att projekten bl.a. skall bidra till ökad förädlingsgrad så att avkastningen förbättras, skapa sysselsättning, överbrygga säsongsvariationer, öka nyttjande och konsumtion av underutnyttjade arter, m.m.

Främst är det mot fiskare, f.d. fiskare och deras familjer som olika åtgärder skall riktas. Åtgärderna kan även riktas mot fiskeanknuten serviceverksamhet samt vattenbruks- och fiskberedningsföretag som kan bereda sysselsättning för fiskare eller ge andra positiva effekter för fisket i kommunen.

Stödet uppgår till högst 40 % för investeringar i åtgärder med finansiering från privata stödmottagare. Stöd för investeringar och åtgärder finansierade enbart med offentliga medel uppgår till högst 50 %.

Härutöver medges ett antal stöd för åtgärder, som avser fiskerinäringen som helhet, men som har större eller mindre betydelse för

själva fisket och den enskilde yrkesfiskaren. Stöd ges till investering i utrustning i fiskehamnar. För att förbättra fångstunderlaget för yrkesfisket kan stöd ges till skydd av marina områden för utveckling m.m. av fiskresurserna i kustområdena. Stöd ges även till beredning och saluförande av fiskets och vattenbrukets produkter. För samtliga stöd prioriteras åtgärder som förbättrar produktkvaliteten, arbetsmiljön, de hygieniska förhållandena samt som reducerar negativ miljöpåverkan.

Vidare utgår stöd till avsättningsfrämjande åtgärder och uppsökande av nya marknader samt åtgärder som initieras av näringen, t.ex. för producentorganisationernas program för förbättrad kvalitet och saluföring. Stöd kan också utgå för att genomföra studier och pilotprojekt med stor betydelse för fiskesektorns framtida utveckling. Projekten kan avse försöksfiske för att utnyttja okvoterade arter, utprovning av alternativa fångstmetoder, m.m.

Övrigt

I Sverige förekommer visst nationellt stöd. Vid svåra isvintrar kan fiskeflottan få bistånd i form av isbrytarhjälp. Vidare finns möjligheter till lånegaranti för inköp av begagnat fartyg i samband med förlisning av ett tidigare ägt fartyg.

Danmark

I Danmark har strukturprogrammet avseende fisket främst inriktats mot kapacitetsanpassning av fiskeflottan samt modernisering och nybyggnation av fartyg. Det överordnade målet har härvid varit att reducera fiskekapaciteten för att uppnå en bättre balans med den tillgängliga resursen. Genom denna inriktning har den danska fiskeflottan sedan år 1987 minskat med cirka en tredjedel.

Det danska strukturprogrammet för fisket innehåller följande moment.

Anpassning av fiskeansträngningen

Stöd kan utgå till skrotning eller försäljning av fartyg till tredje land. Vidare kan stöd utgå om fartyget tas ut ur fiskeflottan för annan användning än yrkesfiske. Stöd utgår med 50 % av EU-medel

och 50 % med nationella medel och kan uppgå till högst 80 % av försäkringsvärdet. Stödordningen har inte tillämpats under år 1998 men återupptas under år 1999.

Stöd kan även utgå vid utflaggning av danska fiskefartyg för fiske i fiskezoner tillhörande stater utanför EU. Stödet utgår med 50 % av EU-medel och med 50 % av nationella medel på ett belopp som är avhängigt av fartygets ålder och tonnage.

I tillägg till stödordningen har EG-kommissionen och Danmark träffat ett avtal med Grönlands hjemmestyre om etablering av joint-ventures avseende fiske i grönländska farvatten under grönländsk flagg. Vidare utgår stöd till temporära joint-ventures baserade på avtal mellan redare i EU och grönländska partners för fiske i grönländska farvatten med fartyg under medlemsstats flagg. Stöd utgår med 75 % av EU-medel och 25 % av nationella medel. Fram till utgången av år 2000 har 45 miljoner danska kronor avsatts för denna typ av åtgärder.

Förnyelse och modernisering av fiskeflottan

För att stärka fiskeflottans konkurrenskraft och långsiktiga överlevnad samtidigt som förnyelsen och anpassningen till fiskresursen säkras ges stöd till nybyggnation. För att stöd skall medges krävs att kapacitet motsvarande nybyggnationen tas ut ur flottan. För godkända projekt ges stöd med 25 % av EU-medel och med 5 % av nationella medel. För år 1998 har 60 miljoner danska kronor avsatts för stöd till nybyggnation.

För att säkra förnyelsen av fiskeflottan kan stöd ges till investeringar som rör modernisering avseende kvalitetsförbättring av landade produkter, förbättring av arbets- och säkerhetsförhållandena ombord, mer miljö- och resursvänligt fiske, m.m. Investeringar stöds med 25 % av EU-medel och 5 % med nationella medel. Investeringen skall uppgå till minst 25 000 danska kronor. För år 1998 har 72 miljoner danska kronor avsatts för stöd till modernisering.

Stöden skall ingå i underlaget för beskattning.

Stillaliggande

Stödordningen för tillfälligt stillaliggande med fiskefartyg om det orsakats av oförutsedda, enstaka händelser samt tillfällig uppläggning av fartyg tillämpas inte i Danmark.

Socio-ekonomiska åtgärder

Fram t.o.m. utgången av år 1998 utgår tilläggsstöd som avgångsvederlag till yrkesfiskare som varit sysselsatta på fartyg som tagits ur yrkesfiske i samband med skrotning. Sökanden skall ha fyllt 55 men inte 67 år samt haft yrkesfiske som huvudsaklig sysselsättning de senaste 10 åren.

Pesca

Inom ramen för gemenskapsinitiativet Pesca kan bidrag ges till projekt som syftar till förbättra fiskarens yrkeskunskaper, säkra småhamnars överlevnad, utveckling av hantering och kvalitet på fisk och fiskprodukter, m.m. samt till projekt av allmän karaktär av betydelse för fisket. Bidraget utgör 30 %, varav 25 % finansieras med EU-medel och 5 % med nationella medel.

Utöver ovan redovisade stödåtgärder finns ett antal stöd som berör fiskerinäringen som helhet men som enskilt har mer eller mindre betydelse för själva fisket och den enskilde yrkesfiskaren. Stöden motsvarar de som enligt strukturordningen medges i Sverige. Bland dessa märks stöd till investeringar i utrustning av fiskehamnar, skydd av marina områden samt beredning och saluförande av fiskets och vattenbrukets produkter.

Vidare utgår stöd till avsättningsfrämjande åtgärder och uppsökande av nya marknader samt åtgärder som initieras av näringen. Stöd kan också ges till att genomföra studier och pilotprojekt, t.ex. försöksfisken, inom olika områden med stor betydelse för fiskesektorns utveckling. Härtill kommer stöd till forskning och utveckling inom fiskerisektorn.

Övrigt

I Danmark förekommer nationella stöd till fisket. För att fiskarena (och vattenbrukare) skall få tillgång till rådgivning rörande praktiska och ekonomiska förhållanden kan stöd ges till godkända organisationers fiskerikonsulenter. Bidrag utgår med upp till 50 % av organisationens utgifter för bidragsberättigad rådgivning.

Vidare beviljas unga yrkesfiskare s.k. statsgaranti för lån i Konungariket Danmarks Fiskeribank samt stöd till betalning av lånet för förstagångsanskaffning av ett nytt eller begagnat fiskefartyg. Lånet beviljas upp till 15 % av fartygets kontantvärde, som högst får vara 5 miljoner danska kronor. Stöd till avbetalning på lån utgår under högst sju år.

Norge

Förnyelsetakten i den norska fiskeflottan har under 1990-talet varit låg. I den mån förnyelse skett har den dominerats av fartyg under 15 m.

Sedan slutet av 1980-talet har strukturutvecklingen gått mot färre fartyg. Fartyg över 21 m har efter nedgången i slutet av 1980-talet däremot ökat. Trots minskningen totalt i flottan har kapaciteten ökat till följd av viss förnyelse, modernisering och import av fiskefartyg.

Åtgärderna för att komma till rätta med åldersstrukturen inriktas främst på kustfiskeflottan som har en hög åldersstruktur. Man önskar skapa förutsättningar för en heltidssysselsatt kustflotta längs hela kusten genom att prioritera nybyggnation av fartyg mellan 15–34 m. Kostnaderna för nybyggnation är så höga att offentliga bidrag krävs för att få till stånd en angelägen förnyelse. Satsningar på denna fartygsgrupp förutses också skapa förbättrade möjligheter för beredningsindustrin att säkra råvaruförsörjningen.

Följande instrument står till förfogande. Bidragsmedlen finansieras över Fiskeridepartementets budget men förvaltas av Statens närings- og distriktsutviklingsfond (SND).

Kontraheringsbidrag

Kontraheringsbidrag ges till nybyggnation och ombyggnad av fartyg. Fartyg mellan 15–34 m prioriteras. Detta utesluter dock inte bidrag till andra fartygsgrupper. Bidraget uppgår till 7,5 % vid nybyggnation och 3,75 % vid ombyggnad.

Bidraget utbetalas i efterskott. Bidraget är skattepliktigt och skall i vanlig ordning tas upp i bidragtagarens räkenskaper/självdeklaration.

För år 1998 har 75 miljoner norska kronor anvisats för ifrågavarande ändamål.

Kondemneringsbidrag

Syftet med kondemneringsordningen är att kombinera kapacitetsanpassning med en förnyelse och omstrukturering av fiskeflottan så att lönsamma enheter, särskilt beträffande kustflottan, tillskapas. Med ”kondemnering” menas att ett fiskefartyg stadigvarande tas ut ur fiskeflottan genom skrotning. Bidrag enligt föreskrifterna om kondemnering kan dock utgå om fartyget övergår till viss annan användning (försvar, utbildning) eller försäljs till utlandet; det kan aldrig återinföras i fartygsregistret.

Kondemneringsbidraget används på två sätt, dels *ren kondemnering*, dvs. fartyget tas permanent ut ur fisket, dels *kombinerad kondemnering*, dvs. fartyget tas permanent ut ur fisket men kan ersättas med ett nytt fartyg.

Bidrag till kustfiskefartyg mellan 15–34 m prioriteras. Sökanden skall ha ägt fartyget i minst tre år. Fartyg som är äldre än 24 år prioriteras. Vid kombinerad kondemnering får ersättningsfartyg i princip vara högst tio år gammalt. Vidare krävs att ersättningsfartyget under två av de senaste tre kalenderåren har fiskat och försett industrin med fångst i minst sju av årets tolv månader eller har haft en inkomst av fångst i två av de tre senaste åren på minst 50 % av det belopp som kan medges i bidrag. I den kombinerade lösningen krävs att inkomsten av fångst under två av de tre senaste åren skall vara lika med eller högre än det bidrag som kan utgå.

Kondemneringsbidrag ges med 200 000 norska kronor per fartyg och 8 000 norska kronor per BT. Satserna kan öka med högst 50 % om så krävs för att få till stånd en ren eller kombinerad kondemne-

ring. Totalt kan bidraget uppgå till 2,5 miljoner norska kronor per fartyg.

För år 1998 har 25 milj norska kronor anvisats för ändamålet.

Härutöver finns medel anvisade över Naerings- og handelsdepartementets resp. Kommunal- og regionaldepartementets budgetar som kan användas till bidrag eller stöd till bl.a. fiskerinäringen. Medlen är näringsneutrala, dvs. de står till förfogande för alla näringar. Medlen förvaltas av SND.

Följande arrangemang har *rikstäckande* ställts till näringarnas förfogande.

Inom *grundfinansieringsförordningens* ram har för år 1998 avsatts en för fiskeflottan öronmärkt ram av 500 milj norska kronor. Ur dessa medel kan fiskarena beviljas lån vid köp av fartyg. Låneräntan varierar från 6 % till 8 % mot bakgrund av en riskbedömning.

Stöd kan ges i form av *risklån och garantier för lån till realinvesteringar och driftskapital*. Detta är ett relativt dyrt lån; räntan ligger 2 % över lån enligt grundfinansieringsförordningen. Stödet utnyttjas därför inte i större omfattning av fiskeflottan.

Stöd ges till främjande av projekt som kan förbättra effektiviteten i norskt näringsliv, särskilt vad avser nyetablering, kompetensutveckling, m.m. Även fiskeflottan omfattas av stödordningen. Dock ges inte stöd till investeringar som kan ha kapacitetsökande effekter.

Utöver de rikstäckande stöden och bidragen finns stöd och bidrag riktade mot *distrikten*.

Den som önskar starta ett företag kan ges ett *företagsutvecklingsbidrag* för att underlätta etableringen. Motsvarande stöd kan även ges till redan existerande företag, kompetensutveckling, nyskapande insatser, omställning, m.m. Bidraget ges endast till små och medelstora företag. Bidraget utgör högst 50 % av bidragsunderlaget.

Investeringsbidrag kan ges till investeringar av varaktig karaktär. Det kan också ges för inköp av begagnade maskiner. Bidraget kan vidare ges för grundinvesteringar som inte kan erhålla andra offentliga bidrag. Även fiskare kan ansöka om bidragen. Tidigare

har praxis rörande bidrag till inköp av begagnade fartyg varit restriktiv. SND kan emellertid ge distriktsinriktade investeringsbidrag för inköp av begagnat fartyg; möjligheten gäller endast de norra fylkena.

Ur den *kommunala näringsfonden* tilldelas medel för lokal näringsutveckling. Medlen kan ges som bidrag eller lån. Stödet skall i princip inte överstiga 50 % av ett projekts kapitalbehov och brukar regelmässigt inte överstiga 200 000 norska kronor. För fiskeflottan innebär detta att det endast är mindre projekt som kan påräkna stöd.

3.2.4 Nationella stöd inom fiskeri- och vattenbrukssektorn

Medlemsländerna kan få införa kompletterande stödåtgärder under förutsättning att insatserna är förenliga med de allmänna principerna för statsstöd i Romfördraget.

Kommissionen har upprättat riktlinjer för bedömning av vad som kan anses vara tillåtet statsstöd på fiskets område — Riktlinjer för granskning av statligt stöd inom sektorn för fiske och vattenbruk (EGT C 100, 27.3.1997, sid. 12). Riktlinjerna ger möjlighet att bedöma från fall till fall vad som är förenligt med gemenskapsreglerna om nationella stöd.

Riktlinjerna avser alla åtgärder som medför ekonomisk fördel för ett eller flera företag, oavsett form, om de direkt eller indirekt finansieras med medel från en offentlig myndighet på nationell, regional eller lokal nivå. Åtgärderna skall avse överföring av kapital, lån till nedsatt ränta, räntesubventioner, vissa offentliga kapitaltillskott till företag, stöd finansierat av resurser som härrör från avgiftsuttag liksom stöd som beviljas i form av statlig garanti för banklån och i form av nedsättning eller befrielse från skatter eller avgifter.

Nationella stöd är motiverade endast då de, förutom att de är förenliga med de övergripande målen för den gemensamma fiskeripolitiken, främjar rationalisering och effektivisering av produktion och saluföring av fiskprodukter. De skall leda till varaktiga förbätt-

ringar på ett sådant sätt att fiskerisektorn kan utvecklas endast med intäkter från marknaden.

Nationella stöd till export och till handel inom gemenskapen med fiskeprodukter är oförenliga med den gemensamma marknaden. Stöd som beviljas utan att mottagarna åläggs en skyldighet är också oförenligt med den gemensamma marknaden. Vidare är stöd som finansieras från avgifter som tas ut genom skattelikhande pålagor och som belastar andra produkter än de berörda medlemsstaternas i princip oförenliga med den gemensamma marknaden.

Riktlinjerna berör främst sådana åtgärder, vilka även är föremål för gemenskapens medfinansiering och följer i huvudsak de principer som gäller för gemenskapens deltagande i sådana åtgärder. Nationella stöd kan i dessa fall vara tillåtna om de inte överstiger den totala satsen för stöd som fastställs i gemenskapens bestämmelser. Riktlinjerna ger även utrymme för prövning från fall till fall i fråga om enskilda stödåtgärder.

Nationella stöd kan vara godtagbara för åtgärder av allmän karaktär såsom utbildning och informationsverksamhet, forskning samt rådgivning till små och medelstora företag. Vidare får stöd ges till reklam som inte innebär att ett eller vissa företags produkter gynnas utan avser fisk i allmänhet, t.ex. arter som endast i ringa omfattning eller inte alls utnyttjas för mänsklig konsumtion eller arter som är föremål för kvantitativa begränsningar och för vilka utbudet tillfälligt överstiger efterfrågan samt till reklam som avser nya fiskprodukter.

Nationella stöd till den som slutligt upphör med fiske kan vara förenliga med den gemensamma marknaden. Detsamma gäller stöd vid tillfälliga uppehåll i fisket, stöd till nybyggnation eller modernisering av fartyg eller, under vissa förutsättningar, inköp av begagnat fartyg. Nationella stöd till investeringar i fiskehamnar och beredningsindustri, skydd av marina områden, förbättrad produktkvalitet, avsättningsfrämjande åtgärder samt marknadsföringsåtgärder kan också godtas.

Enligt riktlinjerna kan det vara tillåtet att ge stöd till investeringar inom yrkesfisket i sötvatten och till vattenbruk. Det kan här vara

fråga om stöd till utsättning av fiskyngel, förbättring av vattenvägar och till anläggning av dammar.

3.3 Marknadsordningen

3.3.1 Inledning

Den gemensamma organisationen av marknaden för fiskeri- och vattenbruksprodukter infördes i början av 1970-talet. Syftet var att stabilisera marknaden, garantera en jämn tillgång på kvalitetsprodukter, tillförsäkra konsumenterna rimliga priser och att producenterna skulle få säkra inkomster. Den reglering som nu gäller är från år 1992. Systemet omfattar gemensamma marknadsnormer, bestämmelser om producentorganisationer, ett gemensamt pris-system för överskottshantering samt regler för handeln med tredje land.

Marknadsorganisationen för fisk liknar organisationen på jordbrukssidan. En betydelsefull skillnad är dock att fiskeriprodukter sedan år 1962 omfattas av GATT-bestämmelserna. Detta förklarar bl.a. att överskottsproblemen inte varit lika stora på fiskets område som på jordbrukssidan.

På fiskets område omfattar marknadsbestämmelserna levande, färska, kylda, frysta och beredda fiskprodukter och består av följande delar.

Gemensamma marknadsnormer

Fiskeriprodukterna klassificeras bl.a. i kvalitet, storlek och vikt. Dessa normer syftar till att förhindra försäljning av undermåliga produkter, motverka orättvis konkurrens och främja näringens lönsamhet. När bestämmelser fastställts för en produkt får den omsättas endast om den uppfyller kraven. Vidare finns gemensamma hygienkrav. Dessa krav gäller även för tredje land.

Producentorganisationer (PO)

PO upprättas i medlemsländerna på initiativ av producenterna (fiskarena) i syfte att säkra ett rationellt bedrivande av fisket och att förbättra försäljningsvillkoren för medlemmarnas produkter och härigenom åstadkomma ett mer stabilt inkomstmönster för fiskarena. PO är inte obligatoriska, men en PO måste bildas för att fiskarena skall få del av det EU-finansierade återtagsstödet.

Organisationerna skall ha produktionsbestämmelser, bl.a. fångstplaner, bestämmelser om saluföring med regler om produkter, kvalitet, storlek, vikt, förpackning och märkning samt villkor för första saluföring på marknaden. En medlemsstat får även över-låta till PO att förvalta landets fångstkvoter. PO fördelar då de fastställda kvoterna på medlemmarna (fartyg eller grupper av fartyg).

Medlemmarna är normalt skyldiga att leverera fångsten till sin PO, vilken juridiskt sett är försäljare av fångsten. PO kan dock genom avtal godkänna en förstahandsmottagare (t.ex. Göteborgs Fiskeauktion) som försäljare av fångsten.

Organisationernas inkomster består av medlemsavgifter (landningsavgifter för varje fiskslag), försäljning av överskott (ej till mänsklig konsumtion) och EU-bidrag för återtagen fisk.

Prissystem för överskottshantering

En inte obetydlig del av marknadsordningen utgörs av bestämmelserna om marknadsintervention. Interventionen avser hanteringen av ett överskott som inte kan avsättas på marknaden eller som inte kan undvikas genom åtgärder av annat slag. Överskottshanteringen syftar till att stabilisera fiskarens inkomster genom orienterings- och återtagspriser för vissa fiskeriprodukter samt stöd till producentorganisationer, förädlingsstöd, lagringsstöd, m.m.

Ministerrådet fastställer årligen *orienteringspriser* för de produkter som anges i marknadsförordningen. Priserna skall sättas på en nivå som bidrar till att stabilisera marknadspriserna och undvika överskott av fisk. Samtidigt skall hänsyn tas till att fiskarena får rimliga inkomster och till konsumentintresset. Marknadspriserna från de tre senaste åren skall ligga till grund för beräkning av orienteringspriserna. Dessutom skall en bedömning av den troliga utvecklingen av produktion och efterfrågan göras.

Gemensamma *återtagspriser* fastställs av kommissionen med utgångspunkt i orienteringspriserna och s.k. omvandlingsfaktorer, vilka varierar med storlek, geografiskt område, etc.

Återtagspriset uppgår till mellan 70–90 % av orienteringspriset. PO sätter ett återtagspris, som utgör +/-10 % av det gemensamma återtagspriset. Produkter, vars priser understiger det av PO satta lägsta återtagspriset, får inte säljas på marknaden utan återtas från marknaden. Kompensationen för osåld fisk finansieras genom EU-medel över jordbruksfondens garantisektion (FEOGA).

3.3.2 Bidrag inom ramen för marknadsordningen

Ekonomiskt stöd kan utgå för följande åtgärder.

En PO kan under de första tre åren efter godkännande få stöd för att starta verksamheten. Stödet får uppgå till maximalt 3 %, 2 % och 1 % av värdet av de varor som saluförs genom organisationen under dessa tre år, dock maximalt 60 %, 40 % resp. 20 % av organisationens årliga administrativa kostnader. Av det utbetalda stödet har medlemsstaten rätt att få 50 % återbetalat genom fiskefonden.

Under de första fem åren efter inrättandet av en interventionsfond för överskottshantering kan medlemsstaterna tillhandahålla stöd till PO i form av förmånliga lån för att täcka delar av den förutsedda kostnaden för marknadsintervention. Kostnader för sådana förmåner medfinansieras dock inte av EU.

För överskottshantering utgår bidrag till PO med 87,5 % av återtagspriset för kvantiteter, som inte överstiger 7% av POs årliga försäljning och 75 % av återtagspriset för kvantiteter som överstiger 7 % men inte 14 % av PO:s årliga försäljning.

För kvantiteter av respektive art som överstiger 14 % av PO:s årliga försäljning utgår inte några bidrag. En sådan nedtrappning av stödet är avsedd att stimulera måttfullhet i fisket och härigenom skapa balans mellan utbud och efterfrågan. Stöd utgår endast då produkter som återtagits från marknaden lämnas vidare för andra syften än för mänsklig konsumtion, t.ex. försäljning för djurföda

eller fiskmjölsframställning eller för sådana ändamål som inte stör den normala marknaden såsom välgörande ändamål.

Förädlingsstöd utgår för levererade färska, kylda eller levande produkter som alternativ till förut nämnda stöd. En förutsättning är att varan uppfyller vissa krav i fråga om kvalitet, storlek, etc. Stödet kan utgå med högst 6 % av den under året utbudna kvantiteten av arten i fråga och får inte överstiga kostnaderna för den totala hanteringen av produkterna.

Vid de tillfällen då priset på frysta produkter sjunker märkbart kan visst bidrag som stöd till privat lagring erhållas. Stödet får emellertid inte utgå för mer än 15 % av den under året totala saluförda kvantiteten av produkten i fråga.

I syfte att underlätta för gemenskapens tonfiskfiskare kan stöd för konservering av tonfisk lämnas till PO när importpriserna sjunker.

Bidrag till överskottshanteringen och det fasta stödet för vissa andra produkter som återtas från marknaden finansieras av jordbruksfondens garantisektion. Övriga stöd, utom stöd till inrättande av interventionsfonder, finansieras genom fiskefonden.

3.3.3 Regler för handeln med tredje land

För fisk som tredjelandsflaggade fartyg önskar landa i EU-hamn fastställs referenspriser. Undantagna är landningar direkt till beredningsindustrin. Gemenskapen kan besluta om att vidta skyddsbestämmelser i syfte att motverka allvarliga störningar på marknaden, t.ex. om priset fritt gränsen för en vara underskrider fastställt referenspris och betydande kvantiteter importerats. Autonoma tullkvoter och tullsuspensioner, dvs. undantag från tulltaxan, antas dock årligen i syfte att säkra beredningsindustrins tillgång till råvara till konkurrenskraftiga priser.

Reglerna för handeln med tredje land ingår i marknadsordningen. Det är emellertid här inte fråga om bestämmelser rörande stöd utan avser kontroll och övervakning av handeln för att undvika störningar på marknaden.

3.3.4 Nationell tillämpning av marknadsordningen

Sverige

Bidrag ges till PO:s överskottshantering. Det av PO satta återtagspriset, som kan utgöra +/-10 % av det gemensamma återtagspriset och för vilket bidrag utgår, har under de senaste åren legat i nivå med det gemensamma återtagspriset. Under år 1998 har ca 3,5 miljoner kronor anvisats i bidrag för återtag.

I Sverige finns för fiskarena fyra producentorganisationer. Dessa är Sveriges Fiskares PO (SFPO), Hallandsfiskarnas PO, Norra Bohusläns PO och PO Gävlefisk. SFPO är så gott som rikstäckande. Sedan etableringsperioden gått till ända har stöden för bildande av en PO upphört. Inte heller ges stöd till inrättande av interventionsfonder.

Bidrag utgår inte för övriga åtgärder inom marknadsordningen.

Under året har en PO på vattenbrukets område godkänts – Matfiskodlarnas Producentorganisation.

Danmark

Bidrag ges endast till producentorganisationernas överskottshantering. Under senare år har det av PO satta återtagspriset, för vilket bidrag utgår, legat närmare +10 % av det gemensamma återtagspriset.

Även i Danmark är bildande av producentorganisationer ett passerat stadium. Bidrag till bildande av producentorganisationer eller till inrättande av interventionsfonder är därför inte behövliga..

Bidrag utgår inte för övriga åtgärder inom marknadsordningen.

Norge

I fiskerisammanhang är Norge indelat i sex ”salgslag”. ”Salgslagen” är privata organisationer med offentlig status, underordnade Fiskeridirektoratet.

”Salgslagets” uppgift är att ta tillvara fiskarens intressen och därigenom tillförsäkra kåren skäligen inkomster. Alla fiskefångster

hanteras av "salgslaget" som för varje fiskslag fastställer ett visst "minstepris" under vilket fisken inte får försäljas eller köpas. Laget dirigerar fisken till bestämda uppköpare och användare till rätt pris. Härigenom garanteras fiskarna skäliga inkomster. "Minsta-priset" är inte enhetligt utan kan variera mellan de olika "salgs-lagen".

Någon form av återtag motsvarande det inom EU finns inte. Dock tar "salgslaget" hand om överskott vid överfischen då en kvot överskrids. Fiskaren får inte betalt för den levererade kvotöverskridna fisken. Eventuell vinst tillfaller "salgslaget".

Verksamheten finansieras med viss procent av fångsten; statsstöd utgår således inte.

I Norge finns inte något stöd motsvarande EU:s marknadsordning. Inom området marknad förekommer emellertid ett stöd. Efter förhandlingar mellan regeringen och Norsk Fiskerlag anvisas allmänna medel till transportstöd. Stödet fördelas mellan de olika "salgslagen" enligt ett av Fiskerlaget framlagt förslag, vilket skall godkännas och fastställas av regeringen. Huvuddelen av stödet skall gå till de nordligaste fylkena. För år 1998 har 31 miljoner norska kronor anvisats i transportstöd.

4 Arbetslöshetsförsäkring

Statskontoret fick i maj 1994 regeringens uppdrag att utreda fiskares arbetslöshetsförsäkring. I december 1994 redovisade Statskontoret uppdraget till regeringen i rapporten (Statskontoret 1994:27) Fiskares arbetslöshetsförsäkring. Rapporten har överlämnats till utredningen som därför även har studerat reglerna för arbetslöshetsförsäkringen i Sverige, Danmark och Norge.

Sverige

Sveriges Fiskares arbetslöshetskassa bildades år 1963. Beroende på de unika villkor som yrkesfiskare arbetar under fick kassan redan från början ett skraddarsytt regelverk, exempelvis en egen definition på begreppet arbetslöshet. Arbetslöshet vid ofrivilliga avbrott av force-majeurekaraktär drabbade yrkesfiskare hårdast. Under perioder med hårda stormar, haverier och islägning blev fiskare arbetslösa utan någon ekonomisk trygghet. Av ekonomiska skäl tvingades man ofta att ta för stora risker och att mot bättre vetande ge sig ut på fiske. Senare uppstod andra orsaker till arbetslöshet bland fiskare, nämligen när internationella fångstbegränsningar orsakade totala fiskestopp.

När kassan bildades var fiskaryrket något man "föddes in i" och utövade hela sin yrkesverksamma tid. Något egentligt flöde mellan yrkesfisket och den övriga arbetsmarknaden förekom inte. Detta har ändrats under senare år beroende på en omfattande strukturomvandling på fiskets område. Från den 1 januari 1998 har Sveriges Fiskares arbetslöshetskassa rätt att betala ut ersättning när fiskare helt lämnar yrket.

För medlemmar i Sveriges Fiskares arbetslöshetskassa gäller följande regler. Utöver vad som framgår av redovisningen gäller lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring även för fiskare.

Yrkesfiskare, vilka bedriver fiske som företagare (fartygsägare och lottfiskare), kan ansöka om arbetslöshetsersättning när de hindras att gå ut på fiske på grund av svåra väderleksförhållanden, ishinder, haverier eller fiskestopp som beslutats av Fiskeriverket eller EU.

Vidare utgår ersättning om fartygsägare/fartygsdelägare helt upphört med yrkesfiske på grund av försäljning eller skrotning av fartyg, konkurs eller om fiskeföretaget lagts vilande (vilande endast en gång). Om en lottfiskare "sägs upp" från sin plats i fiskelaget på grund av försäljning eller skrotning av fartyg, konkurs, om fiskeföretaget lagts vilande eller beroende på arbetsbrist utgår också arbetslöshetsersättning.

Det bör i sammanhanget framhållas att enligt lagen (1976:447) om rätt för erkänd arbetslöshetskassa att pröva frågor om statsbidrag till fiskeföretag ges Sveriges Fiskares arbetslöshetskassa rätt att pröva frågor om fartygsbidrag till sådana fiskeföretag som har haft fiskefartyg stillaliggande till följd av fångstbegränsning. Fiskestopp, som förenats med rätt till fartygsbidrag, har dock inte förekommit sedan år 1995. Ersättningar har däremot betalats ut till vissa yrkesfiskare i Norrland till följd av vissa av Fiskeriverket beslutade begränsningar i laxfisket med fasta redskap.

För att erhålla arbetslöshetsersättning vid tillfälliga och ofrivilliga avbrott i ett pågående fiske skall fiskaren uppfylla ett arbetsvillkor grundat på fisketid. Det s.k. fiskevillkoret skall styrkas med uppgifter ur fiskeloggbok inlämnad i vederbörlig ordning till Fiskeriverket. Den som inte har möjlighet att styrka ett arbetsvillkor med fiskedagar på grund av sådana fiskestopp som beslutats av EU eller Fiskeriverket, får även tillgodoräkna annat arbete vid prövningen.

Den som helt slutat med yrkesfiske och ansöker om arbetslöshetsersättning enligt "normalreglerna" kan styrka ett " normalt " arbetsvillkor, vilket innebär att även annat än fisketid kan inräknas.

Yrkesfiskarens arbetstider är oregelbundna. Arbetsspassen inom fisket varierar från veckolånga fiskeresor till några få timmars fiske

vissa dagar. Eftersom inkomsterna inte kan ställas i förhållande till antalet arbetstimmar utan styrs av andra faktorer, i synnerhet av fiskeribiologisk och meteorologisk art, har fiskarens a-kassa i stället för att beräkna ersättningsberättigad tid enligt "omräkningstabell" en schablonberäkning. Enligt denna betraktas varje arbetad dag som en full arbetsdag oavsett hur lång eller kort arbetsdagen har varit. Påbörjat fiske innebär att inte någon arbetslöshetsersättning kan beviljas för den aktuella dagen. Vid beräkning av ersättningen ingår även tid för landbaserad fortsättning på fiskerisidan och landbaserad sidoverksamhet som ingår i yrkesfisket.

Vid arbetslöshet skall medlem anmäla sig till arbetsförmedlingen och vara beredd att anta erbjudet lämpligt arbete. Fiskares dagpenning grundas på det avgiftsunderlag för egenavgifter som hämtats ur den senaste inlämnade. Dagpenningen är 80 % av den dagsförtjänst som fiskaren haft. Högsta och lägsta dagpenningbelopp fastställs av regeringen.

Den som helt skilt sig från företagaverksamhet som fiskare och senare återupptar sådan verksamhet kan inte ansöka om ersättning förrän tidigast fyra veckor efter det att verksamheten återupptagits. En anställd fiskare kan söka ersättning endast då anställningen upphört.

Arbetslöshetsersättning grundad på ishinder är begränsad till högst 175 dagar under en treårsperiod och därutöver till maximalt 65 dagar under ett år.

Den genomsnittliga dagpenningen för fiskare var under år 1997 436 kr jämfört med 472 kr för hela a-kassekollektivet. Genomsnittligt antal ersättningsdagar under år 1997 var 29,5 för fiskare.

I Sverige bidrar yrkesfiskarena, liksom andra a-kassemedlemmar, till finansieringen av statens kostnader för utbetald ersättning genom den finansieringsavgift som kassan betalar till AMS. Finansieringsavgiften uppgår per medlem till 131 % av den genomsnittliga dagpenningen enligt inkomstbortfallsförsäkringen. De av Sveriges Fiskares arbetslöshetskassa inbetalda finansieringsavgifter utgörs av medlemsavgifter. Finansieringsavgiften från kassan uppgår för närvarande till ca 100 000 kr per månad. Yrkesfiskare betalar dessutom arbetsmarknadsavgifter till arbetslöshetsförsäkringen

enligt samma regler som övriga företagare. I fiskarens egenavgifter ingår en arbetsmarknadsavgift på 3,3 %. Om ett anställningsförhållande föreligger betalar arbetsgivaren en arbetsgivaravgift som bl.a. täcker arbetsmarknadsavgiften som uppgår till 5,42 %. Övrig finansiering sker som vanligt över den allmänna skatten. Under år 1998 betalades till och med november månad drygt 22,6 miljoner kronor ut i arbetslöshetsersättning till yrkesfiskare, vilket är nära 10 miljoner kronor mindre än för år 1996.

Resterande del av medlemsavgiften används till arbetslöshetskassans administration. Härutöver får kassan s.k. utjämningsbidrag för att täcka administrationskostnaderna.

Medlemsavgiften för fiskare som är företagare uppgick år 1998 till 2 040 kr/år. Sveriges Fiskares arbetslöshetskassa har för närvarande den högsta medlemsavgiften av alla a-kassor. För anställda medlemmar är medlemsavgiften 1 140 kr/år. Under år 1998 hade kassan inte några medlemmar som arbetade under anställningsförhållande.

Danmark

I Danmark finns flera arbetslöshetskassor för fiskare. Till kassorna är, förutom fiskare, även andra yrkesgrupper anslutna. Vidare är kassorna olika för företagare och anställda.

Till skillnad från Sverige och Norge betraktas flertalet fiskare som anställda. Även partsfiskare betraktas som anställda. Dessa fiskare anses som "lösarbetare", dvs. arbetsgivarförhållandet mellan båtägare och partsfiskare gäller bara så länge som båten är ute på fiske.

Danmark har på liknande sätt som i Sverige ett manslotts-system men de anställda är garanterade en minimilön som för närvarande är 650 danska kronor per arbetsdag på havet.

För samtliga yrkeskategorier finns dagpenning, efterlön och övergångsbidrag enligt arbetslöshetsförsäkringen. Arbetslösa kan även bl.a. få utbildningsbidrag och "starta-eget-bidrag". Till fiskare och fartygsägare finns särskilda upphörandebidrag. Ordningen med ett särskilt bidrag till fartygsägare för tillfälligt stillaliggande för enstaka oförutsedda händelser tillämpas i princip inte i Danmark.

Anställda fiskare (inkl. partsfiskare) betraktas som arbetslösa alla dagar de inte är ute på fiske och är då berättigade till dagpenning enligt arbetslöshetsförsäkringen. Detta gäller även under melantiden mellan två fiskeresor med samma båt oavsett hur kort eller långt uppehållet är. Dagpenningen i dessa fall bygger på en "minstelott". Om en fiskare inte tjänat över för närvarande ca 60 000 danska kronor under en 13-veckorsperiod har denne rätt till en utfyllnadsdagpenning under arbetslösheten. Indirekt kan "minstelotten" således ge de danska partsfiskarna arbetslöshetsersättning då fisket påverkas av oförutsedda händelser såsom väderlekshinder, ishinder och haverier. De får även kompensation av andra orsaker till att fisket hindras eller går ekonomiskt dåligt eller då de inte har plats på någon båt.

Egna företagare kan endast få arbetslöshetsersättning när verksamheten upphört och fartyget sålts, utom i vissa undantagsfall. För att få arbetslöshetsersättning, även utan att företaget sålts, skall något både för företaget och för den konkreta verksamheten osedvanligt och sällan förekommande ha inträffat. T.ex. ger inte dåligt väder rätt till ersättning. Däremot skulle en isvinter med lång kyla kunna vara en extraordinär händelse som skulle kunna ge rätt till dagpenning på grund av att havet frusit. Även vid extraordinära påbud från myndigheterna skulle dagpenning kunna betalas ut. Denna tillfälliga dagpenning kan beviljas även vid brand eller explosion och vid haveri om fartyget sjunkit.

Dagpenning utgår högst 5 dagar per vecka och högsta dagpenningen är för närvarande 509 danska kronor per dag.

Övergångsbidrag kan sökas av den som är arbetslös och som fyllt 55 år och som varit arbetslös minst 12 av de senaste 15 månaderna.

"Efterlön" kan sökas av den som fyllt 60 år om man har varit medlem i a-kassa i minst 20 av de 25 senaste åren.

I Danmark utgör finansieringen en procentsats av de samlade utgifterna för dagpenning, "efterlön" och övergångsersättning under föregående år och gäller försäkrade allmänt. Under år 1996 var finansieringen uppdelad på medlemsbidrag (18,4 %), statsbidrag (67,3 %) och arbetsgivarbidrag (14,3 %). För år 1996 var med-

lemsavgifterna 3 709 danska kronor för heltidsförsäkrade löntagare och för företagare 4 044 danska kronor. Det bör påpekas att medlemsavgifterna generellt är höga i Danmark, dvs. inte bara för fiskare.

Norge

I Norge behandlas arbetslöshetsförsäkringen av en för alla yrkesfiskare gemensam arbetslöshetskassa, den s.k. Garantikassan. Vidare hanterar kassan garantiordningen med den s.k. garantilotten. Garantikassan har verkat sedan år 1980.

Norska yrkesfiskare betraktas som egna företagare. Båtgarna har emellertid genom avtal ett visst utvecklat ansvar.

Arbetslöshetsförsäkringen skall kompensera fiskaren för inkomstbortfall om fartyget blir obrukbart på grund av haveri och förlisning. Vidare utgår ersättning om fartyget tas ur drift på grund av sjukdom bland manskapet. Om fartyget inte kan påbörja fiske därför att manskapet inte är fulltaligt betalas arbetslöshetsersättning ut till de fiskare som sålunda går miste om inkomster. Extraordinärt ishinder utgör grund för arbetslöshetsersättning. Strejk eller lockout inom förstahandsmottagning eller beredningsindustri utgör grund för arbetslöshetsersättning om landning av fångst omöjliggörs genom dessa omständigheter. Avbrott i fiske till följd av ett längre, oförutsett verkstadsuppehåll eller om ett fartyg genom myndighetsbeslut tas ut ur fisket berättigar till arbetslöshetsersättning. Stopp i fisket på grund av regleringar och leveransproblem är inte ersättningsberättigande.

Dagpenningen uppgår till 250 norska kronor. Ersättningen betalas ut för sex dagar per vecka. Arbetslöshet som omfattar mindre än tre dagar är inte ersättningsberättigad. Arbetslöshetsersättning betalas ut för högst 40 veckor per år.

För att få ersättning krävs att fiskaren är knuten till ett fartyg som är infört i ett särskilt register för fiskefartyg. I vissa fall kan ersättning för arbetslöshet utgå även utan sådan anknytning till fartyg, nämligen då fiskaren t.ex. har blivit uppsagd, vid arbetslöshet efter militärtjänst och sjukdom eller efter försäljning eller skrotning av fartyget.

Fram till år 1994 administrerade Garantikassan även semesterersättning och återbetalning av försäkringspremier. Semesterersättningen finansierades genom en av fiskarena betald avgift samt ett belopp avsatt över fiskeavtalet mellan den norska staten och Norges Fiskarlag. Fr.o.m. år 1994 har detta upphört eftersom bidraget till semesterkassan och återbetalningen av försäkringspremie strider mot EES-avtalet.

I likhet med danska yrkesfiskare är norska yrkesfiskare enligt den s.k. garantiordningen garanterade en viss minsta inkomst, s.k. garantilott, om fisket helt eller delvis slår fel genom dålig eller utebliven fångst eller annars olönsamt fiske. Garantilott utgår även vid stopp i fisket på grund av regleringar eller leveranssvårigheter; som framgått tidigare grundar dessa skäl inte rätt till arbetslöshetsersättning men ingår i underlaget för beräkning av garantilott.

Om kraven är uppfyllda betalas ersättning ut efter en egengaranti på tolv veckor per garantiperiod (halvår); fartygsägaren svarar för manskapets egengaranti. Härfter utgår ersättning under resterande tid av perioden av allmänna medel. Totalt utgår ersättning under 26 veckor per garantiperiod.

Andra yrkeskategorier har inte något system med garantilott. System är direkt anpassat till yrkesfiskarens speciella förhållanden. Den sammanlagda nivån på garantilott och arbetslöshetsförsäkring överensstämmer dock med andra yrkeskategoriers ersättning.

I Norge finansieras arbetslöshetsförsäkringen genom en produktavgift. Avgiften, som är avdragsgill i självdeklarationen, tas ut på förstahandsomsättningen av fisk och fiskvaror och utgör för år 1998 2,8 % och är för år 1999 fastställd till 3,2 %. Garantilotten enligt garantiordningen finansieras av allmänna medel över fiskeavtalen mellan norska staten och Norges Fiskarlag. För år 1998 har 28 miljoner norska kronor anvisats för ersättningar enligt garantiordningen.

Vid en översiktlig jämförelse mellan ländernas försäkringssystem på fiskeområdet finner man vissa skillnader i såväl förmåner som i finansiering. I Sverige utgår ersättning för direkta orsaker för vilka

ersättning i princip inte medges enligt det danska systemet. Genom den tidigare beskrivna "minstelotten" erhåller danska fiskare arbetslöshetsersättning vid arbetslöshet när fiske inte bedrivs. De är sålunda garanterade viss minstalön och indirekt får de ersättning även för sådana orsaker som påverkar fisket och som ger en svensk fiskare rätt till ersättning. Till skillnad från förutsättningarna i Sverige kan den danske fiskaren få ersättning även då fisket hindras av andra orsaker eller går ekonomiskt dåligt. Även norska fiskare är genom den s.k. "garantilotten" berättigade till ersättning bl.a. då fisket går ekonomiskt dåligt.

Finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen kan synas fördelaktig för den svenske yrkesfiskaren jämfört med de två andra länderna. Det bör då noteras att den svenske fiskaren inte omfattas av garantier att få ersättning för andra orsaker än de direkta eller i perioder då fisket går dåligt. Det bör också på nytt påpekas att den norska "garantilotten" finansieras med allmänna medel.

Arbetslöshetsförsäkringen är en del av ländernas sociala skyddsnät. Den som är ansluten till försäkringssystemet och oberoende av vilken yrkesgrupp den försäkrade tillhör omfattas också av tankegångarna bakom systemets uppbyggnad. Möjligheterna för den enskilde att påverka detta förhållande på annat sätt än att träda ut ur systemet är uteslutna. Att på ett rättvisande sätt bedöma ifrågavarande försäkringssystemets betydelse för en särskild yrkesgrupps konkurrensvillkor är inte möjligt eftersom det mer är fråga om uppbyggnaden av skilda länders sociala skyddssystem. Enligt utredningens uppfattning påverkas inte konkurrenssituationen mellan ländernas yrkesfiskare av arbetslöshetsförsäkringens utformning.

5 Skattevillkoren för yrkesfiskare

5.1 Inledning

Den med Sveriges främsta konkurrentländer Danmark och Norge jämförande analysen skall enligt utredningens direktiv även omfatta en jämförelse av skattevillkoren. Utredningen har därvid granskat det s.k. yrkesfiskaravdraget som i Sverige inte är av samma storleksordning som det danska och än mindre som det norska. Vidare har utredningen granskat reglerna för beskattning i samband med avyttring av anläggningstillgångar, för fiskets del främst fartyg.

Utredningen har också studerat skillnaderna i möjligheterna att skattemässigt resultatreglera mellan olika beskattningsår.

Utredningen har slutligen kartlagt de punktskatter som är av intresse i fiskerinäringen. Det gäller här framför allt bränsleskatterna.

De i kapitlet framtagna exemplen anges i respektive lands valuta.

5.2 Särskilt avdrag för yrkesfiskare

Svensk skattelagstiftning medger yrkesfiskare avdrag för ökade levnadskostnader vid fiskeresor som är förenade med övernattning med ett dagsbelopp på 90 kr. De danska reglerna är knutna till tiden på havet men kräver inte övernattning. Avdraget uppgår till 190 kr/dag och får göras med högst 41 800 kr/år. Norsk skattelagstiftning baserar däremot avdraget på inkomsten av fiske. Avdrag medges med 30 % av fiskeinkomsten, dock med maximalt 70 000 kr.

5.2.1 Gällande regler vid taxering för inkomståret 1997

Sverige

Avdrag för ökade levnadskostnader

I Sverige medges enligt punkt 29 av anvisningarna till 23 § kommunalskattelagen (1928:370), KL, avdrag för ökade levnadskostnader för yrkesfiskare med ett schablonavdrag beräknat efter antalet fiskedagar som varit förenade med övernattning utom hemorten. Fiskare som bedriver yrkesmässigt fiske i anställningsförhållande omfattas inte av bestämmelserna om schablonavdraget. Fiskarena tillämpar emellertid så gott som undantagslöst det anvisade schablonavdraget.

Det avdrag som tillkommer svenska yrkesfiskare avser således de ökade levnadskostnader som uppkommer vid fisket och avdraget ersätter således inte några andra avdrag än vad som kan betecknas som ökade levnadskostnader eller kost under fiskeresor. Om fri kost förekommer under fisket skall denna först beskattas innan avdrag får ske. Detta går normalt till så att bokförda kostnader för laget fördelas och återförs till beskattning tillsammans med manslotten.

Krav på övernattning finns i de svenska reglerna, vilket medför att många fiskare, som går ut på fiske tidigt på morgonen och kommer hem på kvällen, saknar möjlighet till avdrag enligt schablonregeln. Någon timgräns gäller inte men kravet på övernattning medför i praktiken att fisketuren bör uppgå till åtminstone tio timmar för att kunna kvalificera till avdrag.

Storleken av avdraget är knuten till prisbasbeloppet enligt 1 kap 6§ lagen om allmän försäkring. Det dagliga avdraget uppgår till hälften av 0,5 % av prisbasbeloppet för beskattningsåret. Vid 1998 års taxering innebär detta 90 kr/dag. Något maximibelopp finns inte angivet men i praktiken torde detta ligga vid 21 600 kr, vilket motsvarar 240 dagar.

Avdraget för ökade levnadskostnader medges i förvärvskällan, vilket innebär att det minskar den nettointäkt av fisket som ligger till grund för inkomstskatter och sociala avgifter.

Danmark

”Havfradrag”

Dansk skattelagstiftning medger de som är yrkesfiskare, enligt ”saldvandsfiskeriloven”, såväl anställda som egenföretagare, ett särskild havsfiskeavdrag som träder i stället för vissa andra avdrag. Valrätt föreligger alltså mellan ”havfradrag” och avdrag för verkliga kostnader. Valet görs för hela året dvs. man kan inte ha det särskilda avdraget för vissa tider och verklig kostnad för andra.

Väljer fiskaren ”havfradrag” medges inte avdrag för resekostnader mellan bostad och arbetsplats. Inte heller medges avdrag för fackliga konitngenter eller till a-kassa. Vidare ersätter ”havfradrag” driftsutgifter för fisket som kan jämföras med ”lönmodtagerudgifter”. Sådana kostnader kan vara personligt betald skyddsutrustning, facklitteratur, telefonkostnader, arbetsrum i bostaden, föreningsavgifter, verkliga merkostnader för fördyrad kost och kostnader för dubbel bosättning. Det kan i sammanhanget framhållas att dansk skattedomstol har bedömt kostfördyringen uppgå till endast 20 kr per dygn. De med ”lönmodtagerudgifter” jämförda kostnaderna är avdragsgilla i den mån de överstiger ett minimibelopp på 3 900 kr för inkomståret 1997 och 4 000 kr för år 1998. I detta minimibelopp ska dock inte kostnader för resor och a-kasseavgift räknas in. Detta innebär att avdragsgill resekostnad och a-kasseavgift skulle få dras av fullt ut om man inte väljer det särskilda avdraget samt övriga kostnader i den mån kostnaderna överstiger 3 900 kr eller 4 000 kr. Väljs däremot ”havfradrag” går man således miste om dessa avdrag.

I det danska systemet beskattas fri kost som åtnjuts vid fiske. Om det bland de gemensamma kostnaderna således ingår kostnader för mat skall dessa kostnader tas upp till beskattning innan ”havfradrag” får göras.

Danskt ”havfradrag” är knutet till tiden på havet och medges för varje påbörjad ”havdag” vid fångsturer som varar minst 12 timmar. En havsdag är 24 timmar. Vid fångsturer som varat mer än 24 timmar får man alltså avdrag för två havsdagar, mer än 48 timmar för tre dagar osv. ”Havfradrag” uppgår till 190 kr för varje

påbörjad havsdag. Maximalt medges på ett år avdrag med 41 800 kr vilket motsvarar 220 dagar.

Det danska avdraget betecknas som ett s.k. "ligningsmaessigt fradrag", vilket medför att det endast medges vid beräkning av kommun- och "amtsskat" samt "bundskaat" (bottenskaat) till staten.

Norge

"Saerfradrag for fiskere"

Norsk skattelagstiftning medger under vissa förutsättningar ett särskilt avdrag för fiskare. Avdraget omfattar alla former av saltsjöfiske och fångstverksamhet på havet utan hänsyn till om verksamheten bedrivits av ensamfiskare eller tillsammans med andra. Det omfattar såväl bokföringskyldiga fiskare som lottfiskare och anställda fiskare.

Avdraget medges de fiskare som har haft full sysselsättning med fiske eller fångst på havet eller vid kusten i tillsammans 130 dagar av inkomståret. Vissa regler finns för hur de stipulerade dagarna skall beräknas. Som kvalificerande driftstid räknas även tid som fiskare ligger still på grund av kvotregleringar. En förutsättning för att detta generösa beräkningssätt av driftstiden skall gälla är att fisket är den enda utkomsten under perioden och att man kan visa att en viss regelbundenhet i fisket föreligger.

Stillaiggande på grund av dåligt väder får också tas med när man gör bedömning om tidsfaktorn har uppnåtts. Även tid då man varit sjukledig från fisket får medräknas. Däremot får inte perioder med fångststopp eller då man mottagit "trygd under arbetsledighet" medräknas.

Arbete i land medan fartyget är ute på fångst eller fiske kan också få medräknas om det gäller kortare perioder samt att arbetet sker för båtlaget och av driftsmässiga orsaker. Det kan t.ex. gälla arbete med agning, rensning eller reparationer som utförs av en eljest aktiv fiskare. Om uppdraget som "landman" för båtlaget tar överhanden anses inte denna person uppfylla kraven för 130-dagarsgränsen.

Slutligen får också tid för resor för på- och avmönstring liksom för hämtning och hemfrakt av manskap och redskap inräknas i stipulerad tid.

Det norska avdraget kräver alltså att man, enligt vissa generösa regler, under viss tid (130 dagar per år) varit sysselsatt inom fisket. Avdragets storlek har däremot inte baserats på antalet fiskedagar utan på nettoinkomsterna av arbete ombord under fiske på havet eller vid kusten. Avdraget uppgår till 30 % av underlaget, maximalt avdrag utgör 70 000 kr.

Följande intäkter skall medräknas i underlaget. Nettointäkt av "ensamfiske", manslott, hyra eller lön som aktiv fiskare, garantilott ("minstelott"), semesterpengar, sjukpenning/sjuklön för fiskeinkomsten, värdet av hushållsfisk (600 kronor per vuxen) och skepparlott om denne deltar aktivt i fisket.

Däremot skall följande inte räknas in i underlaget, nämligen båtlott, redskapslott, intäkter "ved sankning av tang och tare", dagspeng vid arbetslöshet, vederlag för arbete i land med agning av backer, rensning eller reparation, fraktintäkter och ersättningar för bogsering.

Vidare skall beräkningsunderlaget reduceras med utgifter för kost som inte dragits som gemensam kostnad, småutgifter, kostnader för lottfiskares redskap som skall täckas av lotten samt för ensamfiskare kostnader för intäkternas förvärvande.

Däremot skall underlaget inte reduceras med resekostnader, ränteutgifter och s.k. "minsteavdrag" vid löneinkomst.

I den mån fri kost förekommer ombord kan konstateras att denna enligt norska skatteregler inte beskattas och heller inte reducerar det s.k. "saerfradraget". Detta är en klar subvention av branschen då helt fri kost normalt för andra skattskyldiga i Norge värderas till 60 kr/dag.

Kopplat till denna skattefrihet för fri kost ska ses regeln att en norsk fiskare utöver "saerfradrag" kan påräkna avdrag för kost med 55 kronor per dag som fiskaren sammanhängande tillbringar på havet, förutsatt att den verkliga kostnaden inte ingår i de gemensamma kostnaderna som redan belastat lotten. För småutgifter i samband med övernattnings ombord kan en norsk fiskare påräkna avdrag med verklig kostnad som han själv erlagt eller om han inte är bokföringsskyldig efter schablon med 38 kr/dygn.

Kostnader för "sjöhyre" inklusive stövlar och handskar medges efter schablon med 1 800 kr/år. Norska regler medger också avdrag för fackföreningsavgift med maximalt 1 800 kr/år.

Det norska avdraget är ett s.k. "saerfradrag", vilket innebär att det endast får beaktas vid bestämmandet av underlaget för "allminnelig inntekt" som ligger till grund för "kommun-, fylke- och fellesskatten" om 28 %.

5.2.2 Tillgodoförande och effekter av avdrag

Sverige

I Sverige bedöms nästan allt fiske som inkomst av näringsverksamhet vid tillämpning av skatte- och avgiftsregler. Reglerna för näringsverksamhet är därför tillämpliga och normalt står också den enskilde fiskaren själv för sina sociala avgifter i form av egenavgifter och allmän pensionsavgift.

Avdraget för ökade levnadskostnader minskar den nettointäkt av näringsverksamhet – i anställningsfallen nettointäkt av tjänst – som ligger till grund för debitering av statlig och kommunal inkomstskatt samt för de sociala avgifterna.

Inkomstskatterna utgörs av kommunal-, landstings- och kyrkoskatt samt statlig skatt. Dessa skatter skiljer sig inte mellan olika branscher och ger därför inte fisket någon specialbehandling. Inkomstskatterna baseras på förvärvsverksamheten i form av inkomst av tjänst och/eller inkomst av näringsverksamhet. Inkomst av kapital påverkar inte den taxerade inkomsten utan detta inkomstslag grundar en "egen" beskattning med normal skattesats på 30 %. Vissa regleringar kan och skall ske mellan näringsverksamhet och kapital vad gäller s.k. räntefördelning.

Inkomsten av näringsverksamhet beräknas efter bl.a. yrkesfiskarnas avdrag för ökade levnadskostnader. Det bör observeras att konstruktionen i Sverige är olik de i Danmark och Norge där fiskaravdragen inte slår igenom vid beräkningen av alla delbeloppen i inkomstskatten.

Den taxerade näringsinkomsten skall innan skatteuträkningen sker såväl vid kommunal som statlig taxering reduceras med s.k. grundavdrag.

Genom grundavdragets konstruktion är skatten degressiv i skiktet 8 700 kr -110 900 kr taxerad inkomst för att därutöver genom grundavdragets avtrappning och skatteskalen bli progressiv.

Danmark

Inkomsten av fiske räknas i Danmark som "erhvervsmessig virksomhed" endast för de fiskare som äger båten eller del i den. En partfiskare som inte äger del i båt är alltså anställd eller som det benämns i skattesammanhang "lønmodtagare". Detta har betydelse för bl.a. möjligheterna att resultatreglera mellan åren genom t.ex. tillämpning av "virksomhedsskatteordningen".

Det finns också regler för fastställande av skattemässigt resultat för "personligt erhvervsdrivende" som i mycket överensstämmer med de svenska reglerna om näringsverksamhet.

Inkomst av fiske, antingen som anställd eller som näringsidkare, ingår i den personliga inkomsten.

Den skattepliktiga inkomsten beräknas som

+	Personlig inkomst (exkl. arbetsmarknadsavgift)
+/-	Kapitalinkomst
-	"Ligningsmessige fradrag" bl.a. "saerfradrag for fiskere"
=	Skattepliktig inkomst

Det är viktigt att observera att den personliga inkomsten inte påverkas av "ligningsmaessige fradrag". Hit hör bl.a. avdrag för resor, arbetslöshetsförsäkring, facklig avgift, övriga löntagaravdrag (se tidigare avsnitt om "havfradrag") men framför allt "havfradrag" för fiskare.

För statlig skatt finns tre olika nivåer, "bundskat", "mellemkat" och "topskat". De appliceras på olika belopp.

"Bundskat" beräknas på den skattepliktiga inkomsten efter s.k. personavdrag som för 1997 års inkomster uppgår till 30 600 kr för

skattskyldiga över 18 år (21 900 kr för yngre). "Havfradag" har effekt på denna skatt.

"Mellemskat" beräknas på personlig inkomst med tillägg eller avdrag för kapitalinkomst. Den beräknas endast på den del av inkomsten som överstiger 135 300 kr och outnyttjad del av detta bottenavdrag kan överföras till make/maka. "Havfradrag" har inte någon effekt vid beräkningen av denna skatt.

"Topskat". För ogifta är underlaget den personliga inkomsten med tillägg av den del av positiv kapitalinkomst som överstiger 20 800 kr och efter ett bottenavdrag på 244 600 kr. Inte heller för denna skatt har "havfradrag" någon effekt.

Gifta betalar var för sig "topskat" på den del av personlig inkomst som överstiger ett bottenavdrag på 244 600 kr. Eventuellt outnyttjad del av detta bottenavdrag kan inte överföras till make/maka. Har makar emellertid gemensamt en positiv kapitalinkomst på över 41 600 kr tas progressionen hos den med högsta inkomsten tillvara för den del som överstiger 41 600 kr.

Skatt till kommun, amt och kyrka betalas proportionellt efter den utdebitering som fastställts. Det beräknas på den skattepliktiga inkomsten efter personavdrag på 30 600 kr (21 900 kr för personer under 18 år), dvs. på samma belopp som "bundska". "Havfradrag" påverkar uträkning av denna skatt.

Det är viktigt att konstatera att "havfradrag" endast påverkar inkomstskatten vid beräkning av statlig "bundska" och vid beräkning av skatt till kommun, amt och kyrka.

Norge

Det norska systemet för inkomstskatt är något annorlunda utformat. Skatt till kommun och fylke är enhetlig, 28 %, och avviker endast vad gäller Finnmark och Nordtroms. Skatten beräknas på "allminnelig inntekt", vilket för en lottfiskare utgörs av lotten minskad med avdragsgilla kostnader och "saerfradrag". Innan skatten beräknas görs ett s.k. "klassefradrag" med 24 100 kr respektive 48 200 kr. På kvarvarande underlag utgör skatten till kommun och fylke 18,25 % och till s.k. "fellesskatt" 9,75 %, dvs. sammanlagt 28%.

”Topskat” till staten ska betalas på den s.k. personintäkten, vilket i fiskarens fall utgörs av manslotten efter kostnadsavdrag, dock inte ”saerfradrag” och avdrag för facklig avgift. Lotten minskas således med ett fribelopp som för skattskyldig i s.k. klass 1 utgör 233 000 kr och 282 500 kr för skattskyldig i s.k. klass 2. ”Saerfradraget” för fiskare påverkar dock inte denna ”topskat”.

5.2.3 Gällande skattesatser

Sverige

Statlig inkomstskatt

Upp till en beskattningsbar inkomst på 209 100 kr uppgår den statliga inkomstskatten till 200 kr. Därutöver är skatteuttaget 25 %.

Från och med inkomståret 1999 gäller mildrad progressivitet om 5 % mellan dagens brytpunkt och omkring 385 000 kr.

Kommunal-, landstings- och kyrkoskatt

Dessa skatter växlar mellan de kommuner där fiske förekommer. Ett genomsnittligt uttag för dessa på 32 kronor kan vara rimligt att räkna med för de kommuner där fiske i någorlunda omfattning förekommer.

Danmark

I Danmark tas inkomstskatt ut av stat, kommun, amt och kyrka. En samordning av dessa uttag har skett så att man inte kan ta ut mer än 60 % sammanlagt i dessa inkomstskatter.

”Personfradraget” som kan jämföras med det svenska grundavdraget är 30 600 kr och för ungdomar under 18 år 21 900 kr.

Den statliga inkomstskatten är indelad i tre skikt. ”Bundskat, mellemskat, topskat” tas för inkomståret ut med 10 %, 6 % resp. 15 %. Gränserna mellan skikten går vid 135 300 kr och 244 000 kr.

Skatt till ”kommune, amt og kirke” tas ut för inkomståret 1997 efter ungefär samma skattesatser som i Sverige. Skillnaden mellan olika kommuner är stor men för de stora fiskarkommunerna synes 32 kr vara ett lämpligt medeltal att använda vid jämförelser mellan länderna.

Vissa ändringar för åren 1999–2002 har beslutats av folketinget.

De små företagen erhåller generellt vid skattedebiteringen en skattereduktion på maximalt 6 000 kr enligt ”Lov om godtgørelse vedrørende erhvervsvirksomheders udgifter til administration af skatter og afgifter”. Skattereduktionen minskas med 2 000 kr för varje heltidsarbetande anställd. Gottgörelsen fördelas oavsett ägarandel lika mellan flera innehavare av verksamheten. En ensamfiskare skulle kunna tillgodoräknas 6 000 kr vid skattedebiteringen

Norge

Av föregående avsnitt framgår hur inkomstskatterna beräknas. Kommunskatt m.m. tas ut med enhetliga 28 % och ”topskat” till staten efter 9,5 % och i högre skikt efter 13,7 %.

5.2.4 Tillämpning av ländernas regler på olika typfall

För att belysa de konkreta avdragsmässiga skillnaderna i svensk, dansk och norsk skattelagstiftning har sex typfall tagits fram. De tre ländernas avdragsregler har applicerats på dessa fall. Typfallen kan av naturliga skäl inte ses som helt representativa för dansk eller norsk del. Avsikten är att visa vad danska och norska regler skulle innebära för de svenska typfallen. Typfallen har tagits fram efter samråd med företrädare för Fiskeriverket och näringen och är representativa för svenskt fiske. För att ländernas regler ska belysas fullt ut har kostnaderna för resor till och från båten, för kost ombord, akasseavgift och fackföreningsavgift samt småkostnader ombord tagits in i exemplet. Avdrag för kostnader för bilresor skiljer något mellan länderna men inte i den storleksordningen att det har någon påtaglig betydelse för utfallet av jämförelserna. Inte heller har den gottgørelse till danska näringsidkare, som tillgodoförs för deras administrationskostnader för skatter och avgifter, beaktats i exemplen.

Typfall 1

Ensamfiskare vid kusten med en nettoinkomst av fiske om 200 000 kr före avdrag. Fångstturerna börjar kl. 4 på morgonen. Återkomst till bryggan kl. 18.00 samma dag. Turen görs fem dagar i veckan. Fiskaren är verksam under 38 veckor. Bilresor till och från fisket samt övriga för fisket avdragsgilla kostnader är 3 000 kr, a-kasseavgift 1 200 kr och facklig avgift 2 000 kr.

Avdrag enligt *svenska* regler

Inte någon av resorna har varit förenade med övernattning utom hemorten. Således inget avdrag för ökade levnadskostnader.

Följande avdrag gäller

Ökade levnadskostnader	0 kr
Kostavdrag	0 kr
Småkostnader ombord enl. schablon	0 kr
Bilresor	3 000 kr
A-kassa	1 200 kr
Facklig avgift	0 kr
Summa	4 200 kr

Avdrag enligt *danska* regler

Avdrag medges för varje "havdag" som varar minst 12 timmar. I detta fall således 190 dagar (5 x 38) á 190 kr = 36 100 kr. Resorna och a-kasseavgift liksom facklig avgift kan inte dras av om "havfradrag" väljs.

Följande avdrag gäller

Havfradrag	36 100 kr
Kostavdrag	0 kr
Småkostnader ombord	0 kr
Bilresor	0 kr
A-kassa	0 kr
Facklig avgift	0 kr
Summa	36 100 kr

Avdrag enligt *norska* regler

Kvalifikationstiden för aktivt fiske uppnås. Avdraget är 30 % av (200 000 - 10 450 - 7 220) kr.

Följande avdrag gäller

Saerfradrag			54 699 kr
Kostavdrag	190 x 55 kr	10 450 kr	
Småkostnader	190 x 38 kr	7 220 kr	
Bilresor		3 000 kr	
A-kassa	1 200 kr		21 870 kr
Facklig avgift			1 800 kr
Summa			78 369 kr

Typfall 2

Samma förutsättningar gäller som i typfall 1, men fisket ger endast ett överskott på 80 000 kr.

Avdrag enligt *svenska* regler

Samma som i typfall 1, dvs. avdrag med 4 200 kr.

Avdrag enligt *danska* regler

Samma som i typfall 1, dvs. avdrag med 36 100 kr.

Avdrag enligt *norska* regler

”Särfradrag” medges med 30 % av inkomsten efter avdrag enligt fall 2, dvs. med 30 % av 62 330 kr, eller med 18 699 kr samt i övrigt lika med typfall 1, vilket ger sammanlagt 42 369 kr.

Typfall 3

Fiskelag med fyra deltagare. Fångsturen börjar natten mellan söndag och måndag kl. 00.00 och avslutas normal på torsdag morgon mellan kl. 08.00–12.00. Fisket pågår i 40 veckor per år. Manslotten utgör 250 000 kr. Bilresor till och från båten om 3 000 kr samt a-kasseavgift om 1 200 kr. Facklig avgift 2 000 kr.

Avdrag enligt *svenska* regler

Fyra dagsavdrag per vecka ger avdrag med $160 \times 90 \text{ kr} = 14\,400$ kr.

Följande avdrag gäller

Ökade levnadskostnader	14 400 kr
Kostavdrag	0 kr
Småkostnader	0 kr
Bilresor	3 000 kr
A-kassa	1 200 kr
Facklig avgift	0 kr
Summa	18 600 kr

Avdrag enligt *danska* regler

Bortovaron är 3 fullbordade och en påbörjad havsdag, dvs. 4 fiskedagar per vecka berättigar till avdrag.

Följande avdrag gäller:

Havfradrag	40x4x190 kr	30 400 kr
Kostavdrag		0 kr
Småkostnader		0 kr
Bilresor		0 kr
A-kassa		0 kr
Facklig avgift		0 kr
Summa		30 400 kr

Avdrag enligt *norska* regler

”Saerfradrag” medges med 30 % av $(250\,000 - 8\,800 - 5\,920)$ kr, dvs. med 70 584 kr. Avdraget är dock maximerat till 70 000 kr.

Följande avdrag gäller		
Saerfradrag		70 000 kr
Kostavdrag	160 x 55 kr	8 800 kr
Småkostnader	160 x 37 kr	5 920 kr
Bilresor		3 000 kr
A-kassa	1 200 kr	18 920 kr
Facklig avgift		1 800 kr
Summa		90 720 kr

Typfall 4

Fiskaren är borta från hemmet i två veckor. Reser vecka 1 på söndag kväll, återkommer vecka 2 på fredag middag. Går iland i främmande hamn under mellanhelgen. Under året blir det 20 sådana perioder. Hemresa sker varannan helg. Kostnad 3 000 kr, akasseavgift 1 200 kr och facklig kontingent 2 000 kr. Manslotten ger 300 000 kr.

Avdrag enligt *svenska* regler

Avdrag för ökade levnadskostnader beräknas för 12 dagar per period, dvs. för 240 dagar á 90 kr vilket ger 21 600 kr.

Följande avdrag gäller	
Avdrag ökade levnadskostnader	21 600 kr
Kostavdrag	0 kr
Småkostnader	0 kr
Bilresor	3 000 kr
A-kassa	1 200 kr
Facklig avgift	0 kr
Summa	25 800 kr

Avdrag enligt *danska* regler

Avdraget beräknas utifrån 12 dagar per period, dvs. till 240 dagar. Beräknat efter 190 kr per dag blir detta 45 600 kr, vilket överstiger det maximala avdraget om 41 800 kr.

Följande avdrag gäller	
Havfradrag	41800 kr
Kostavdrag	0 kr
Småkostnader	0 kr
Bilresor	0 kr
A-kassa	0 kr
Facklig avgift	0 kr
Summa	41800 kr

Avdrag enligt *norska* regler
 Säravdraget begränsas här till maximala 70 000 kr då uträknat avdrag blir 30 % av (300 000 - 14 300 - 9 620)= 82 824 kr.

Följande avdrag gäller	
Saerfradrag	70 000 kr
Kostavdrag	260 x 55 kr 14 300 kr
Småkostnader	260 x 37 kr 9 620 kr
Resor	3 000 kr
A-kassa	1 200 kr 28 120 kr
Facklig avgift	1 800 kr
Summa	99 920 kr

Typfall 5

En kombination av typfall 3 och 4. Fiske bedrivs i tio tvåveckorsperioder med bortovaro från söndag kväll vecka 1 till fredag middag vecka 2. Andra halvåret bedrivs fiske i 20 veckor med bortovaro från söndag natt till torsdag förmiddag. Manslotten uppgår till 280 000 kr. Resor 3 000 kr, facklig avgift 2 000 kr och a-kasse-avgift 1 200 kr.

Avdrag enligt *svenska* regler
 Antalet dagar som grundar avdragsrätt uppgår till 10 x 12 + 20 x 4, dvs. 200 dagar, vilket ger avdrag med 18 000 kr.

Följande avdrag gäller		
Ökade levnadskostnader	200 x 90 kr	18 000 kr
Kostavdrag		0 kr
Småkostnader		0 kr
Resor		3 000 kr
A-kasseavgift		1 200 kr
Facklig avgift		0 kr
Summa		22 200 kr

Avdrag enligt *danska* regler
Kvalificerande dagar utgör $10 \times 12 + 20 \times 4 = 200$ dagar. Avdrag medges med 38 000 kr.

Följande avdrag gäller	
Havfradrag	38 000 kr
Kostavdrag	0 kr
Småkostnader ombord	0 kr
Resor	0 kr
A-kassa	0 kr
Facklig avgift	0 kr
Summa	38 000 kr

Avdrag enligt *norska* regler
Saerfradrag utgör 30 % av $(280\,000 - 11\,000 - 7\,400) = 78\,480$ kr, vilket överstiger maximibeloppet. Avdraget begränsas till 70 000 kr.

Följande avdrag gäller		
Saerfrdrag		70 000 kr
Kostavdrag	200 x 55 kr	11 000 kr
Småkostnader	200 x 37 kr	7 400 kr
Resor		3 000 kr
A-kassa	1 200 kr	22 600 kr
Facklig avgift		1 800 kr
Summa		94 400 kr

Typfall 6

En lottfiskare som har haft 100 havsfiskedagar, 25 dagar sjuklön och arbetat i land för laget med redskapen under 20 dagar. Hans hela lott uppgår till 200 000 kr, varav 20 000 kr avser arbetet i land. Sjuklönen uppgår till 10 000 kr, resor 3 000 kr, a-kasseavgift 1 200 kr och facklig kontigent 2 000 kr.

Avdrag enligt *svenska* regler
Avdrag för 100 dagar.

Följande avdrag gäller

Ökade levnadsomkostnader	100 x 90 kr	9 000 kr
Kostavdrag		0 kr
Småkostnader		0 kr
Resor		3 000 kr
A-kassa		1 200 kr
Facklig avgift		0 kr
Summa		13 200 kr

Avdrag enligt *danska* regler
Havfradrag för 100 dagar.

Följande avdrag gäller

Havfradrag	100 x 190 kr	19 000 kr
Kostavdrag		0 kr
Småkostnader		0 kr
Resor		0 kr
A-kassa		0 kr
Facklig avgift		0 kr
Summa		19 000 kr

Avdrag enligt *norska* regler

Kvalificerande dagar är 145. Særfdrag kan alltså medges. Inkomstunderlag utgörs av lotten med avdrag för ersättning för arbetet i land, dvs. 200 000 kr - 20 000 kr = 180 000 kr. Även sjuklönen är avdragsgrundande, vilket innebär att underlaget för avdraget

uppgår till 180 000 kr + 10 000 kr = 190 000 kr. Härifrån dras kost- och småkostnadsavdragen med 9 200 kr. Underlag är således (190 000 - 5 500 - 3700) = 180 800 kr och 30 % härav är 54 240 kr.

Följande avdrag gäller

Saerfradrag			54 240 kr
Kostavdrag	100 x 55 kr	5 500 kr	
Småkostnader	100 x 37 kr	3 700 kr	
Resor		3 000 kr	
A-kasseavgift		1 200 kr	13 400 kr
Facklig avgift			1 800 kr
Summa			69 440 kr

5.3 Möjligheter att skattemässigt resultatreglera inom fiskerinäringen i allmänhet och vid fartygsbyten i synnerhet

5.3.1 Allmänt om problematiken

Historiskt sett har möjligheterna att resultatreglera mellan olika beskattningsår varit goda i svensk skattelagstiftning. Tidigare regler för varulagernedskrivning och olika former av investeringsfonder och investeringsreserver kan nämnas som exempel.

Inom fiskerinäringen är det två ofta påtalade problem som ligger till grund för önskemålen om förbättringar av resultatreglering, nämligen dels möjligheten att kunna reglera resultaten mellan åren när den löpande verksamheten svänger kraftigt, dels vid försäljning och byten av fartyg.

De starkt varierande inkomsterna av det löpande resultatet av fisket mellan olika år är ett skäl att ändra reglerna för reglering mellan åren. Svängningarna ställer stora krav på en anpassning av inbetalningar för preliminärskatt och försvårar även möjligheterna

att budgetera företagets verksamhet. Vidare leder ojämnheten mellan åren till att skillnaderna i marginalskatt ger ett på sikt oförmånligt skatteuttag. Skillnaderna i skatteuttag under två år på en sammanlagd inkomst om 500 000 kr fördelad med 250 000 kr per år eller med 100 000 kr ett år och 400 000 kr det andra året är i storleksordningen 25 000 kr. Problemen är dock inte specifika för fiskeribranschen utan gemensamma för branscher med stora avvikelser mellan åren.

Ett större problem för fiskarna är svårigheten att disponera vinst från ett avyttrat fartyg eller fartygsdel i en nyinvestering som sker under annat beskattningsår än försäljningsåret. Avsaknaden av möjligheten att resultatreglera mellan olika år på ett effektivt sätt vid fartygsbyten leder ofta till lösningar som inte är ekonomiskt sunda för den enskilde fiskarens ekonomi.

Det som gör situationen extra besvärlig för just fisket är att partrederierna inom denna bransch – med några få undantag – är enfartygsrederier. Det finns i företaget alltså inte någon annan inventarietillgång av betydelse mot vilken en vinst vid en fartygsförsäljning skulle kunna direktavskrivas. Det bör påpekas att problematiken vid fartygsbyten enbart har betydelse för de fiskare som äger del i fartyg.

Till följd av nuvarande skatteregler görs mer eller mindre sofistikerade lösningar med försäljning och överenskommet pris med senare leverans, försäljning med återförhyrning av fartyget, försäljning av fartyget och köp av andelar i ett annat fartyg under nybyggnadstiden, osv. Alltför hastiga beslut om nyanskaffningar eller kostnadskrävande och äventyrliga ”mellanlandningar” i icke önskvärda investeringsobjekt är ofta till förfång för den enskilde. Detta är en klar försämring mot tidigare regler med fartygsfonder, där fiskaren hade möjlighet att inom en treårsperiod återinvestera vinst från ett fartyg i ett ersättningsfartyg utan att beskatta denna vinst då årsskiftet passeras.

Behovet av att skattemässigt kunna resultatreglera mellan olika beskattningsår är därför uttalat inom fisket. Vid byte av huvudinventariet i en fiskerirörelse, dvs. fartyget, är behovet särskilt uttalat. Utredningen har därför studerat reglerna i Sverige, Danmark och i

Norge. De danska och norska reglerna har därvid bedömts ha klara skattemässiga fördelar från periodiseringssynpunkt och som en följd därav även vid finansiering av anskaffning av ersättningsfartyg. Dessa frågor utgör en viktig del i självfinansieringen och därmed kapitalanskaffningen för modernisering av fiskeflottan.

Att finna rätt båt till rätt pris har för många fiskare visat sig vara en svår uppgift som ofta drar ut på tiden. När man väl hittat rätt båt och kommit överens med säljaren om priset, skall oftast säljaren avsluta sitt pågående fiske, ordna med besiktning, ordna med avregistrering från det befintliga registret, lösa pantbrev, m.m. Detta är en tidskrävande procedur.

Vid köp av en begagnad fiskebåt från utlandet, är ofta processen att den befintliga båten säljs först antingen inom Sverige eller till utlandet för att bestämma priset. Detta pris är grunden för vad fiskaren kan betala för ett nyförvärv. Efter det att den befintliga båten sålts börjar efterforskningarna efter ersättningsbåt. Detta brukar ta en viss tid, kanske upp till två år innan rätt objekt kommer fram.

Vid nybyggnation av fiskefartyg är varje fartyg individuellt. Det förekommer numera inte några seriebeställningar eller fartyg som byggs på "spekulation" så att fiskaren kan gå till ett varv och köpa en nybyggd båt. Varje fiskare har sina önskemål om fartygets prestanda, utseende och utrustning. Tiden från det att fiskaren erhåller ett fartygstillstånd från Fiskeriverket till dess att fartyget är levererat är lång. För att verkligen veta vilket belopp som kan vara grundplåten i det nya fartyget brukar fiskarna i allmänhet och för säkerhets skull först sälja sin befintliga båt innan kontrakt om nybyggnation skrivs med ett varv.

Medlemskapet i EU ytterligare accentuerat problemet med tidsutdräkt vid fartygsbyte. Fartygsbyte genom nybyggnation får, enligt strukturprogrammet, inte innebära att ny kapacitet tillförs flottan. Om ny kapacitet genom nybyggnation förs in i flottan måste således motsvarande kapacitet tas ut ur flottan antingen genom skrotning eller försäljning till annat ändamål än fiske eller försäljning till tredje land. Därför måste t.ex. den som önskar effektivisera sitt fiske eller av andra skäl vill byta upp sig till ett nyproducerat *större* fartyg än det som skall ersättas således försöka anskaffa ytterligare

ett fartyg för att kunna uppfylla kravet på att kapacitet motsvarande nybyggnationen på något sätt stadigvarande förs ut ur flottan. Om fartygen skall skrotas uppstår inte några problem. Annorlunda förhåller det sig om fartygen skall försäljas till utlandet; försäljningar av begagnade fartyg till Norge är vanliga. Förutom att finna en köpare till det ena fartyget måste även en köpare till det andra fartyget hittas. För att kunna slutföra beställningen av ett nybyggt fartyg måste fartygstillstånd utfärdas av Fiskeriverket. Därvid måste bevis kunna företes att kapacitet förts ut ur flottan. Tiden fram till leverans av ett nytt fartyg kan alltså bli mycket lång. Under tiden har köparen fått lov att skatta för en eventuell vinst av de fartyg som förts ut ur flottan genom försäljning. Vinstmedlen kunde i stället använts i egenfinansieringen av det nya fartyget.

Före det att de tidigare lagstiftningarna om allmän investeringsreserv och fartygsfonder avvecklades kunde problemen med såväl starkt växlande årsresultat som vinster vid fartygsförsäljning på ett både enkelt och smidigt sätt undvikas utan att staten riskerade skatteförluster.

5.3.2 Skatteregler för värdeminskning på maskiner, inventarier och fartyg

Av grundläggande betydelse är de möjligheter som reglerna för skattemässiga värdeminskningssavdrag erbjuder för att resultatreglera mellan beskattningsår men också för att lägga upp dolda reserver i anläggningstillgångar.

Sverige

I skattelagstiftningen finns två olika avskrivningsmetoder, nämligen dels räkningskapsenlig avskrivning (punkt 13 av anvisningarna till 23 § KL) dels restvärdeavskrivning (punkt 14 av anvisningarna till 23 § KL).

Avdrag för räkningskapsenlig avskrivning av inventarier medges under förutsättning av bl.a. att den skattskyldige har haft ordnad

bokföring som avslutas med årsbokslut och att avdraget motsvarar avskrivningen i räkenskaperna. Enligt metodens huvudregel får avskrivning göras med 30 % på avskrivningsunderlaget som i princip utgörs av det bokförda utgående värdet på inventarierna. Enligt den s.k. kompletteringsregeln får avdrag göras med belopp som erfordras för att det bokförda värdet inte skall överstiga anskaffningsvärdet av samtliga inventarier, vilka vid beskattningsårets utgång tillhörde näringsverksamheten sedan en årlig avskrivning om 20 % har avräknats. Kan det visas att tillgångarnas verkliga värde understiger ett på detta sätt beräknat värde medges ytterligare avdrag som motiveras av detta. Metoden fastställer således det lägsta godtagbara värdet av kvarvarande inventarier.

Restvärdemetoden skiljer sig från den räkenskapsenliga metoden framför allt genom att överensstämmelse inte behöver föreligga mellan det skattemässiga restvärdet och det bokförda värdet samt att avskrivning får ske med högst 25 %. Det krävs inte heller att den skattskyldige har haft ordnad bokföring som avslutas med bokslut.

Samspelet mellan restvärdemetod och räkenskapsenlig metod enligt huvudregeln och den s.k. kompletteringsregeln beskrivs bäst av ett enkelt exempel.

Inventariernas ingående restvärde den 1 jan 1998	800 000 kr
Inköp år 1998	50 000 kr
Avyttring år 1998 (anskaffat år 1992)	20 000 kr

Vid utgången av år 1998 finns följande inventarietillgångar i verksamheten.

Fiskefartyg anskaffat år 1994	1 500 000 kr
Andra inventarier anskaffade år 1997	100 000 kr
Inköpet år 1998	50 000 kr

Restvärdemetoden ger maximalt värdeminskingsavdrag för beskattningsåret 1998 med 25 % av 830 000 kr (800 000 + 50 000 - 20 000), dvs. med 207 500 kr.

Den räkenskapsenliga metoden medger maximalt det högsta av följande två alternativ.

30 % av 830 000 kr (800 000 + 50 0000 - 20 000) = 249 000 kr eller enligt kompletteringsregeln som beräknar lägsta värde enligt följande.

Anskaffning år 1994	0 % av 1 500 000 kr	0 kr
Anskaffning år 1997	60 % av 100 000 kr	60 000 kr
Anskaffning år 1998	80 % av 50 000 kr	<u>40 000 kr</u>
Lägsta tillåtna värde		100 000 kr

Årets värdeminskningssavdrag		
Ingående värde		800 000 kr
Inköp		50 000 kr
Avyttring		<u>- 20 000 kr</u>
		830 000 kr
Avgår lägsta värde		<u>- 100 000 kr</u>
Maximal värdeminskning		730 000 kr

Vad som bl.a. belyses i detta exempel är möjligheten att i efterhand använda värdeminskningssavdraget i resultatreglerande syfte. Den räkenskapsenliga metoden ger här ett helt annat utrymme att disponera sparade avdrag än restvärdemetoden.

De generösa reglerna för avskrivning utgör i vissa fall en fara för den enskilde båtägaren. Detta har att göra med relationen mellan den latent skatteskuld som ligger i ett "hårt" nedskrivet fartyg och skulden på fartyget. Bäst framgår detta av ett exempel.

Fartyg anskaffat år 1993	3 000 000 kr
Värdeminskning åren 1993–1997	<u>-2 400 000 kr</u>
Restvärde ingången av år 1998	600 000 kr

Lån vid köpet	2 500 000 kr
Amortering åren 1993–1997	<u>- 800 000 kr</u>
Restskuld	1 700 000 kr
Säljes år 1998	2 500 000 kr

Den skattepliktiga vinsten vid försäljning utgör 1 900 000 kr (2 500 000 - 600 000)kr.

Skatten kan schablonmässigt beräknas till 57 %, dvs. 1 083 000 kr. Av köpeskillingen finns då endast 1 417 000 kr (2 500 000 -

1 083 000)kr kvar för att betala skulden på 1 700 000 kr.

Exemplet visar att det inte är de skattemässiga värdeminskningsreglerna som sätter gränsen för utnyttjandet av värdeminskningen utan snarare företagets ekonomiska styrka att betala sina lån. Reglerna om negativ räntefördelning förstärker detta förhållande. Fördelarna med de förmånliga svenska avskrivningsreglerna skall därför inte överdrivas.

Danmark

Reglerna finns i en särskild avskrivningslag. Avskrivning får ske enligt en s.k. saldometod, vilken är i stort identisk med svensk restvärde metod med den skillnaden att avskrivningsprocenten är 30 %. Teoretiskt leder en restvärde metod aldrig till en fullständig avskrivning av anskaffningsvärdet. Metoden är därför kompletterad med en regel att restvärde som understiger 8 600 danska kronor direkt får kostnadsföras.

Den stora skillnaden mot de svenska avskrivningsmetoderna är att man tillåter negativa saldon som får överföras till efterföljande inkomstår. Denna möjlighet har i fråga om fisket speciell bäring på fallen med fartygsbyten där försäljning och nyanskaffning inte ligger på samma år. Även här kan ett enkelt exempel från fiskerinäringen vara på sin plats.

Ingående saldovärde den 1 jan 1998 för fiskekutter	500 000 kr
Avyttras år 1998	<u>-800 000 kr</u>
Utgående saldovärde (= negativt saldo)	- 300 000 kr
Ingående saldovärde år 1999	- 300 000 kr
Nyanskaffning år 1999	<u>900 000 kr</u>
Utgående saldovärde den 31 dec 1999	600 000 kr
Maximal värdeminskning år 1999, 30 %	180 000 kr

Det utgående negativa saldovärdet år 1998 består i en realiserad men inte beskattad vinst på försäljningen av fiskekuttern. Genom reglerna undviks beskattning av en i och för sig skattepliktig vinst vid realisation av en inventarietillgång i en pågående verksamhet.

Vinsten kan, i stället för att beskattas i en pågående verksamhet, därigenom användas för finansiering av en investering i verksamheten. Vid en slutlig försäljning av fartyget framkommer vinsten till beskattning.

Norge

Inventarier avskrivs enligt saldometoden men olika procentsatser gäller för olika typer av inventarier. Sju olika avskrivningsgrupper finns. För maskiner, redskap, instrument samt skepp och fartyg gäller 20 % på restvärdet. Vinstberäkning sker för försålda inventarier och möjlighet finns att avsätta vinsten till ett "gevinst og tapskonto" som skattas av under fem år med 20 % per år.

Inventarietillgångarna indelas i olika saldogrupper med olika avskrivningssatser och, när det gäller fartyg, separata saldon för varje inventarietillgång.

Restsaldo vid årets slut understigande 15 000 kr kan direkt kostnadsföras.

5.3.3 Resultatreglering av löpande verksamhet

Det finns ett företagsekonomiskt intresse av att under goda år konsolidera sitt företag och att under dåliga år eller år med höga investeringsbehov utnyttja konsolideringen. De möjligheter som finns i dagens lagstiftning berörs i det följande och kommenteras från fiskets synpunkt.

Rent allmänt kan sägas att behovet av resultatreglering blir större när marginaleffekterna är kraftiga. I Sverige är det för tillfället "passerandet" av den s.k. skiktgränsen, för inkomståret 1998 taxerad inkomst på 238 400 kr, som ger en tröskeleffekt på 25 %. Från år 1999 kommer två skiktgränser att gälla nämligen en på ungefär samma nivå som nu där den statliga skatten stiger med 20 % och en vid en taxerad inkomst på 389 600 kronor där ytterligare skatteuttag till staten sker med 5 %.

Sverige

Inkomst av fiske bedöms i de flesta fall som inkomst av näringsverksamhet, vilket innebär att inkomsten skall beräknas enligt bokföringsmässiga grunder i den mån dessa inte strider mot bestämmelserna i kommunalskattelagen. Härmed avses att inkomster och utgifter periodiseras. Periodiseringen sker i praktiken genom värdering av fordringar, skulder, lager m.m. vid räkenskapsårets utgång.

Periodiseringsfonder ger aktiebolag, enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag möjlighet att avsätta 25 % av nettointäkten. Varje års avsättning görs till en egen fond som skall återföras till beskattning senast femte året efter det beskattningsår för vilket avdraget medgetts. Förfarandet är enkelt och kräver inte några analyser av balansräkningar eller liknande. Det rör sig om ett rent deklara-tionsavdrag och görs alltså i samband med att inkomstdeklarationen upprättas.

Genom tillkomsten av reglerna om expansionsmedel år 1994 gavs enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag möjlighet att expandera sin verksamhet med lågbeskattade medel. Vid beräkning av intäkten av näringsverksamheten får avdrag göras för avsättning till expansionsmedel. På avsättningen betalas en särskild skatt, expansionsmedelsskatt, som uppgår till 28 %. När avsättningen återförs till beskattning utgör det återförda beloppet skattepliktig inkomst och beskattas på vanligt sätt och beläggs med egenavgifter och allmän pensionsavgift, samtidigt som den tidigare erlagda expansionsmedelsskatten tillgodoförs. Takbeloppet för avsättningen prövas varje år och det baseras på kapitalet i verksamheten vid beskattningsårets utgång. En viss form av resultatutjämning mellan olika år kan därför ske med detta system.

För fiskets del är dock dessa regler av begränsad betydelse då kapitalbehållningen oftast är låg. Ofta är de viktigaste posterna på balansräkningen dels fartyget i nedskrivet värde, dels, på passivsidan, skulderna på fartyget som ofta är av samma storlek och inte sällan högre. Det stora flertalet fiskare är dessutom s.k. manslottare, dvs. de är egna företagare men utan del i fartyg och redskap. De saknar därför underlag för att utnyttja fördelarna i systemet med

expansionsmedel. Därtill kommer att reglerna är krångliga och svåra att överblicka speciellt i kombination med andra regler såsom räntefördelning och periodiseringsfonder.

Ett tredje område som inte direkt kan rubriceras som resultatreglering men som ändå kan användas för att möta ett högt progressivt skatteuttag är reglerna om räntefördelning. Vid positiv räntefördelning tillgodoförs näringsidkaren en schablonmässigt beräknad avkastning på det egna kapitalet i verksamheten. Avkastningen beskattas som en kapitalinkomst med en skatt om 30 %. Positiv räntefördelning är frivillig. Dock krävs att kapitalet vid beskattningsårets ingång är positivt för att denna positiva räntefördelning skall få lov att göras. Negativ räntefördelning är obligatorisk och innebär att en schablonmässigt beräknad ränta läggs till inkomsten av näringsverksamheten och i stället dras av från kapitalinkomsterna, vilket leder till en lägre avdragseffekt.

Den negativa räntefördelningen kan vålla problem för fiskeföretagen, i synnerhet för båtägare med låga kapitalvärden. Delvis är det samma problematik som redogjorts för under avsnitt 5.3.2 om värdeminskning. För stor skuldsättning eller snabbare avskrivning än amortering kan leda till att de tvingande reglerna om negativ räntefördelning skall tillämpas.

Lämpligheten av och möjligheten till reglering mellan åren med hjälp av avdrag för värdeminskning har redovisats i tidigare avsnitt.

Danmark

Regler motsvarande de svenska om räntefördelning finns. Två olika vägar finns att tillgå, antingen att utnyttja "virksomheds-skatteordningen" eller att beräkna kapitalavkastningen enligt "kapitalafkastordningen". Vid inkomster över 244 600 kr (enligt det år 1997 gällande normbeloppet) kan det vara företagsekonomiskt bäst att använda "virksomheds-skatteordningen". Båda vägarna ger möjlighet att kapitalbeskatta del av näringsintäkten och att mot betalning av en förskottsskatt på 34 % resultatutjämna när resultatet i verksamheten svänger.

Avsättning till investeringsfond har funnits men inkomståret 1997 var det sista för vilket avsättning kunde ske.

De danska reglerna om etableringskonto är en generell möjlighet som inte enbart gäller fisket men som kan ha stor betydelse för möjligheten att rekrytera nya fiskare. Löntagare som inte fyllt 40 år kan betala in 25 % av nettointäkten på ett sådant konto i bank. Inbetalningen ger rätt till avdrag från den skattepliktiga inkomsten. Minsta inbetalning är 5 000 kr och man kan alltid sätta in 50 000 kr.

Kontot skall brukas för etablering inom tio år och uttag kan endast ske för etablering av en verksamhet. För att få loss pengarna ställs det vissa krav, bl.a. måste 162 100 kr (enligt det år 1997 fastställda normbeloppet) användas för köp av maskiner, inventarier, varulager eller tidsbegränsade rättigheter och goodwill. Därutöver kan pengarna användas för inventarier som helt anskaffats för rörelsen och avskrivningsbara byggnader. Det finns också krav på att den skattskyldige arbetar i genomsnitt minst 50 timmar i månaden i verksamheten.

Använder man inte kontomedlen på avsett sätt, efterbeskattas man med 5 % per år som medlen funnits på kontot. Har medlen stått tio år på kontot och inte använts för etablering, efterbeskattas man med 100 % för hela det avsatta beloppet förutom 5 % för varje år beloppet stått inne på kontot. Efterbeskattningen uppgår alltså till 150 % av de under åren avdragna beloppen.

De danska avskrivningsreglerna finns redovisade i tidigare avsnitt.

Norge

Även i Norge har man möjlighet att kapitalbeskatta del av näringsinkomst genom reglerna för "beregnet kapitalavkastning". Man väljer själv vilken procentsats mellan 0 och 12 man vill tillämpa och underlaget beräknas som genomsnittet av den ingående och utgående balansen för vissa tillgångar som verkat i rörelsen.

5.3.4 Resultatreglering i samband med fartygsbyte

Sverige

Inom de flesta branscher kan ett byte av inventarier för verksamheten ske objekt mot objekt och i vart fall kan byte tidsmässigt samordnas så att skatteproblematiken löses genom den nettoredovisning som avskrivningsreglerna tillåter. En åkare med en lastbil, som skall bytas, kan lätt ordna så att leverans av den nya bilen sker samtidigt med försäljningen av den gamla antingen direkt till bilföretaget eller till en av företaget anvisad kund. Hur byte kan gå till inom fiskets område beskrivs i exempel nedan.

När ett fartyg som varit föremål för avskrivning avyttras uppstår normalt en skattepliktig vinst som räknas fram som försäljningspris med avdrag för det skattemässiga restvärdet (= nedskrivna värdet). Förfarandet är likartat i alla tre länderna.

De svenska reglerna om värdeminskning enligt restvärdemetod och räkenskapsenlig metod medger att försäljningsintäkten avskrivs mot kvarvarande restvärden på hela inventariebeståndet vid årets slut, dvs. även mot ersättningsanskaffning som skett under samma beskattningsår. På så sätt överförs en i och för sig skattepliktig vinst i en nyanskaffning. I normalfallet blir det inte fråga om någon beskattning av vinsten då ersättningsanskaffningen överstiger vinsten. I den mån restvärdet även inkluderar andra inventarietillgångar, t.ex. ytterligare ett fartyg, får även restvärdet på dessa avräknas.

Enbåtsrederier, dvs. partrederier som omfattar endast ett fartyg, är särskilt utsatta eftersom det inte finns något restvärde av betydelse, hänförligt till annat fartyg eller andra inventarietillgångar, mot vilket en eventuell försäljningsintäkt kan skrivas av.

Inom ett fiskeföretag med ett fartyg som största och i stort sett enda inventarietillgång uppkommer vid försäljning ofta en vinst på inventariekontot. Problemet är inte så enkelt att det låter sig lösas genom ett direkt byte mellan två båtägare med samtidig leverans. Endast i undantagsfall sammanträffar omständigheterna så väl att ett direktbyte kan ske. I dessa fall uppstår normalt inte någon skat-

teproblematik. I stället är det vanligaste att tre eller kanske fler fartyg är inblandade i bytesaffären.

Exempel 1

Ägaren till fartyg A behöver ett annat fartyg på grund av ändrad inriktning av fisket. Han har kontaktat ägaren till fartyg B som är villig att sälja sitt fartyg. Ägaren till fartyg B avser att fortsätta fisket, men är inte intresserad av fartyg A utan han är intresserad av fartyg C, som är till salu. Ägaren till fartyg C säljer dock inte förrän han själv funnit ett annat fartyg. Ägaren till fartyg A har funnit en köpare till sitt fartyg men denna affär är endast aktuellt om den kan ske i år. Exemplet beskriver en problematik som består i att ägaren till C söker ett ersättningsfartyg och att detta inte finns inom den krets fartyg som är inblandad. Om inte fartyget C kan säljas under samma beskattningsår på grund av att ägaren inte finner något annat fartyg att köpa står ägaren till fartyg C inför alternativen att blockera trippelbytet för att undvika beskattning av den dolda reserven eller att lägga ett bud på ett för honom endast temporärt objekt för att kunna fullfölja försäljningen av fartyg C och direktavskrivna vinsten mot anskaffningen. Denna typ av skattemässigt betingad "mellanlandning" riskerar att bli ekonomiskt osund och skattemässigt diskutabel.

Exemplet ter sig komplicerat men verkligheten kan många gånger bli än mer komplex. Företagsform, licenser och fartygstillstånd kan ytterligare komplicera bilden.

Av exemplet framgår också att det kan bli fråga om att lösa flera, var för sig komplicerade, fartygsaffärer inom loppet av samma beskattningsår för att inte beskattning av dold reserv skall ske hos någon av de inblandade ägarna. I exemplet avser samtliga fiskare att fortsätta driva fisket i samma förvärvskälla som tidigare. Det rör sig således endast om ett byte av huvudinventarier i en näringsverksamhet som skall bestå framöver.

Under år 1998 fanns i Sverige enligt tillgänglig statistik 1 841 fartyg, som användes inom yrkesmässigt fiske. Av dessa utgjorde 391 skepp enligt sjölagens definition, dvs. översteg 12 x 4m. Ett stort antal av dessa fartyg har flera partredare, dvs. flera delägare.

Enligt uppgift från Fiskeriverket uppgick antalet fartygsbyten till 270 stycken under år 1998. Antalet nybyggnationer var 8 stycken.

Såväl fartyg som andelar i fartyg är föremål för ägarbyten i avsikt att anpassa fartygsinnehavet efter typ av fiske liksom efter lämplig ägarkonstellation i avsikt att driva ett kostnadseffektivt och efter omständigheterna anpassat fiske.

Beloppsmässigt kan överlåtelsesummor och anskaffningskostnader röra sig om alltifrån något hundratusental kronor till åtskilliga tiotals miljoner kronor.

Byte av fartyg kan skattemässigt illustreras med följande exempel.

Exempel 2

I enbåtsrederier finns ett fartyg och diverse mindre inventarier tillgångar till ett skattemässigt och bokfört värde på 1,2 miljoner kronor. Om fartyget säljs för 2 miljoner kronor uppstår en skattepliktig vinst på 0,8 miljoner kronor. Vinsten kan direktavskrivas mot inventarier, som nyanskaffats under året, eller beskattas och resultatregleras enligt gängse regler för periodiseringsfond (25 %) eller för expensionsmedel (baserat på kapitalbehållningen). Resultatet efter dessa regleringar beskattas sedan på vanligt sätt som inkomst i näringsverksamheten, vilket leder till att inte oväsentliga belopp måste avsättas till skatt betingad av försäljningsvinsten. Självfinansieringen av ersättningsanskaffningen påverkas negativt och kapitalkostnaden för företagets vidare drift blir högre, vilket ger försämrad lönsamhet.

Exempel 3

I ett flerbåtsrederi finns fyra fartyg anskaffade successivt och med ett sammanlagt skattemässigt och bokfört värde om 5 miljoner kronor. Om det först anskaffade fartyget säljs för 2 miljoner kronor kan denna intäkt direkt mötas genom ett lika stort utnyttjande av restvärdet, vilket innebär att inte någon del av försäljningsintäkten om 2 miljoner kronor blir beskattad under försäljningsåret. Detta gäller även om det försålda fartyget skulle vara helt avskrivet. För tydlighetens skull bör påpekas att den minskning av restvärdet som

uppkommer genom denna nettosaldering ligger kvar som en dold reserv, vilken förr eller senare kommer att beskattas.

De svenska reglerna medger i begränsad omfattning överföring av den skattepliktiga vinsten till kommande beskattningsår. Möjligheterna att direktavskriva vinsten kräver att försäljning och nyan-skaffning sker under samma beskattningsår. Kan inte detta ske beskattas vinsten som inkomst av näringsverksamhet och de till buds stående möjligheterna att mildra beskattningseffekten av bytet finns i räntefördelningsregler, periodiseringsfond och regler om avsättning till expansionsmedel. Dessa regler är normalt inte tillräckliga och även de kräver att skatt måste erläggas (kapitalskatt 30 % eller expansionsmedelsskatt 28 %).

Försäkringsersättningar som utges vid bl.a. förlisning jämställs skattemässigt med försäljningsintäkt. I dessa fall beskattas inte vinsten. Belopp upp till ersättningens storlek kan i stället avsättas till en s.k. ersättningsfond, vilken kan disponeras inom tre år. Några ekonomiska garantier krävs inte. Däremot är en felaktig användning eller "icke-användning" av fonden för nyinvestering belagd med ett påslag vid återföring till beskattning på 30 %.

Skatteproblematiken vid byte och försäljningar är, som den uppfattas inom branschen och som den beskrivs i exemplen ovan, att det föreligger risker att man i samband med en försäljning av fartyg eller fartygsandel tvingas skatta av den dolda reserven (värdet över bokfört värde) på det fartyg eller den fartygsdel som man avyttrar. Denna risk blir akut när försäljningen under samma beskattningsår inte följs av en nyinvestering. I bilden ingår också att man inom fiskeföretagen i mycket liten omfattning har mer än ett fartyg och att försäljningsintäkten därför inte kan mötas av restvärde på andra inventarietillgångar.

Vid fartygsförsäljningar uppkommer ofta avsevärda skattemässiga vinster som genom värdeminskingsreglernas konstruktion kan avskrivas mot nyinvesteringar under förutsättning att dessa sker under samma beskattningsår. Förfarandet är enkelt och mycket bra från finansieringssynpunkt. Man tvingas inte skatta av vinsten på

det försålda fartyget. Vinsten kan i stället användas för verksamheten i företaget.

Om "försäljningsvinsten" uppkommit genom försäkringsersättning kan vinsten avsättas till ersättningsfond, vilket ger ett andrum för eventuell nyinvestering. Denna möjlighet är den enda kvarvarande typen av investeringsfond.

Det som gör fiskets problem så specifikt är således att det inom fisket är ovanligt att ett byte av huvudinventariet sker direkt mellan två kontrahenter, vilket kan äga rum i andra branscher som t.ex. buss-, lastbils- eller taxiåkerier. Fartygsbyte kan dra ut på tiden och omfatta fler än två inblandade fartyg. När nyinvesteringen inte sker under samma beskattningsår uppkommer då problem. Beskattning av vinsten sker och denna kan normalt mötas endast genom avsättning till periodiseringsfond eller till expensionsmedel. Reglerna för expensionsmedel, som är svåra att tillämpa, kräver dessutom ett kapitalunderlag vid beskattningsårets utgång som grundar rätt till avsättningen.

Ett företag som avser att fortsätta verksamheten med ett utbytt huvudinventarium kan således nödgas skatta av den uppkomna dolda reserven, dvs. skillnaden mellan reellt och bokfört värde. Därigenom försvåras kapitalanskaffningen för modernisering av fiskeri-verksamheten.

Danmark

Värdeminskning sker enligt s.k. saldoregler, dvs. underlaget för avskrivningen är det ingående värdet med tillägg för nyinvesteringar och med avdrag för försäljningar, dvs. en nettometod liknande den svenska, men med 30 % avskrivning på resterande värde. Någon motsvarighet till räkningsenlig värdeminskning finns inte.

Vad som på ett avgörande sätt skiljer danska regler från de svenska är att man vid *beskattningen* tillåter negativa saldon som nästkommande år kan utjämnas genom en nyinvestering. Vissa möjligheter till att förlänga tiden för utjämnning av det negativa saldot finns. Fiskekuttrar specialbehandlas så att det räcker att beställning skett innan fristens utgång, dvs. året efter försäljningsåret.

Detta innebär att om ett fartyg säljs år 1 och det utgående negativa saldot (= obeskattad vinst) då är 500 000 kr så kan fiskaren vänta t.o.m. december år 2 med att beställa ett ersättningsfartyg som sedan levereras år 3 och då kan vinsten på 500 000 kr eller del därav kvittas bort.

Dansk skattelagstiftning ger också möjlighet till förskottsavskrivning i samband med nybyggnation av skepp. Reglerna medger att 30 % av kontrakterad köpesumma kan dras av innan leverans skett. Reglerna är i stort sett identiska med numera upphävda regler i Sverige om "nedskrivning av skeppskontrakt".

En annan olikhet är också att man i Danmark räknar om avskrivningsunderlaget i de fall säljaren i samband med en affär erbjuder kredit, dvs. närmast i fall av avbetalningsköp.

Norge

Uppkommen vinst vid försäljning av fartyg eller fartygsandel kan avsättas till "gevinst- og tapskonto". Avsättning av vinst vid fartygsförsäljning skall enligt denna metod avskattas med 20 % per år. Varje grupp av inventarier (saldogrupper) behandlas var för sig.

5.3.5 Tänkbara åtgärder

I möjligheten att resultatreglera mellan åren vad avser vanlig löpande verksamhet inom fisket är de svenska reglerna snarare något mera förmånliga än de norska men i stort sett jämbördiga med de danska.

I de fall där de stora skattebelastningarna kan uppkomma med det svenska systemet är dock vid fartygsbyten. Det är således här som det från konkurrenssynpunkt skulle vara angeläget att förbättra de svenska reglerna eftersom de kan leda till avskattningar av relativt stora dolda reserver i en bransch som behöver möjlighet att konsolidera sig och inte skatta av reserverna förrän verksamheten upphör.

Den danska möjligheten med negativa saldon i beskattningshänseende synes därvid mycket enkel och lättförståelig. Den kan, precis såsom i vissa fall av förlängning av fristen i Danmark, förses med ett villkor om att skatten på beloppet säkras genom, t.ex. någon form av ekonomisk garanti.

De svenska reglerna för räkenskapsenlig värdeminskning kräver bl.a. att årsbokslut upprättats och att överensstämmelse finns med avskrivningen i räkenskaperna. Det första kravet uppfyller i dag de flesta fiskeriföretag och sambandet mellan redovisning och inkomstbeskattning har alltmer ifrågasatts, vilket bl.a. framgår av den i Riksskatteverkets rapportserie publicerade rapporten (RSV Rapport 1998:6) Sambandet mellan redovisning och inkomstbeskattning. Diskussionen om en ökad frikoppling mellan redovisning och beskattning kan vara värd att beakta i sammanhanget. Det kan påpekas att negativa balansvärden medgavs tidigare på varulagertillgångar. Möjligheten togs dock bort i samband med ändring av reglerna rörande varulagervärderingen.

Även den norska modellen med överföring av vinsten till ett "gevinst og tapskonto", där man samlar upp vinster och förluster, är ett alternativ.

En annan teknisk möjlighet, som mycket liknar de tidigare fartygsfonderna, kan vara att utvidga möjligheterna för tillämpning av ersättningsfonderna att även omfatta försäljning av fartyg i enfar-tygsrederier. En klar fördel med denna lösning är att den i händelse av felaktig användning av den fonderade vinsten utlöser ett påslag av det skattepliktiga beloppet med 30 %. Risken för missbruk torde därför vara minimal.

De möjligheter till åtgärder som diskuterats rör sig inte i något fall om en skattesubvention utan endast om en s.k. periodiseringsfråga, dvs. när en inkomst ska beskattas. På sikt skulle något skat-tebortfall således inte ske för det allmänna.

5.4 Punktskatter

Sverige

Punktskatter som har betydelse för yrkesfisket utgår i form av energiskatt och koldioxidskatt på bensen och ofärgad olja för bruk på fartyg för privat ändamål. För skepp, dvs. fartyg överstigande 12 x 4 m, som används för annat än privat ändamål kan bränslen, dock inte bensen, mot försäkrans inköpsfritt från skatt. Även fiskeflottan omfattas av denna bestämmelse. Yrkesfiskare kan således mot försäkrans köpa märkt olja utan energi- och koldioxidskatt för användning i fartyg med fartygstillstånd enligt fiskelagen. Möjligheten omfattar även fiskebåtar med fartygstillstånd, dvs. fartyg understigande 12 x 4 m.

Danmark

Miljö- och energiavgift tas ut på mineraloljeprodukter. Drivmedel till fiskefartyg om 5 bruttoton och däröver är emellertid befriade från sådana avgifter.

Norge

Fiskeflottan är undantagen från bestämmelsen om s.k. grundavgift och koldioxidavgift på mineralolja. Erlagd avgift återbetalas av Garantikassan på ansökan. På det återbetalade beloppet utbetalas ränta. Bensen och smörjolja omfattas inte av ordningen om återbetalning. Inte heller mineralolja, som är bunkrad avgiftsfritt.

6 Utredningens överväganden och förslag

6.1 Inledning

Utredningen har i tidigare kapitel redovisat de svenska yrkesfiskarens villkor på olika områden jämfört med villkoren för danska och norska fiskare. Enligt utredningens mening är det av stor vikt att villkoren så långt möjligt är likvärdiga för fiskarna inom EU. Detta är en förutsättning om de skall kunna konkurrera på lika villkor. Utredningen har därför valt att jämföra villkoren i Sverige med Danmark men också gentemot Norge, som påverkas av EES-avtalet.

Det är framför allt på två områden som utredningen kan konstatera att det föreligger påtagliga skillnader mellan fiskarens villkor i Sverige, Danmark och i Norge. Det gäller dels det s.k. yrkesfiskaravdraget som inte är av samma storleksordning för svenska fiskare som för danska och än mindre som för norska fiskare, dels gäller det regler för beskattning av vinst vid avyttring av anläggningstillgångar, för fiskets del främst fartyg.

Utredningen redovisar inledningsvis villkoren för beredningsindustrin eftersom yrkesfiskets villkor i så hög grad påverkar industrins förutsättningar.

6.2 Beredningsindustrin

I betänkandet (SOU 1997:25) Svensk mat på EU-fat konstateras att livsmedelsindustrin är en av Sveriges viktigaste industrier och är

den näst största av tillverkningsindustrins delbranscher mätt efter produktionsvärde – ca 120 miljarder kronor – samt den tredje största mätt efter antalet sysselsatta. Produktionens värde motsvarar ca 14 % av tillverkningsindustrins totala produktionsvärde och antalet sysselsatta motsvarar ca 10 % av det totala antalet sysselsatta i tillverkningsindustrin.

Livsmedelsindustrin är således industriellt och försörjningsmässigt en viktig sektor i den svenska ekonomin. Livsmedelsindustrin är också en av de regionalt mest spridda industrierna i Sverige och den lokala produktionen tenderar att växa. Förutsättningarna för livsmedelsindustrins expansion finns främst på den öppna men starkt konkurrensutsatta EU-marknaden. I Sveriges närområde runt Östersjön växer dessutom en ny och stor marknad fram. Det är därför angeläget att skapa möjligheter för livsmedelsindustrin att ta tillvara de nya marknadsmöjligheterna. Det är under dessa nya förhållanden som yrkesfisket och fiskberedningsindustrin har att verka.

Yrkesfisket har stor betydelse som råvaruproducent till beredningsindustrin. Tillsammans med beredningsindustrin svarar yrkesfisket för en förhållandevis stor del av livsmedelsindustrins saluvärde och förädlingsvärde.

Genom EU-medlemskapet fick yrkesfisket och beredningsindustrin fritt tillträde till en internationell marknad. Inträdet i EU innebar att handel och konkurrens släpptes fri för fiskberedningsindustrin som tidigare på grund av ofördelaktiga handelsavtal med EG inte haft tillträde till EG-marknaden; gemenskapens beredningsindustri hade dock fritt tillträde till den svenska marknaden. Genom medlemskapet kan nu beredningsindustrin konkurrera på lika villkor på den gemensamma marknaden och på lika villkor med fiskberedningsindustrin i EU. Utvecklingen efter EU-inträdet visar på en ökande framtidstro och expansionsvilja inom beredningsindustrin.

Basen för fiskberedningsindustrins utveckling finns i yrkesfisket. De fångstkvoter som tilldelats Sverige sätter dock gränser för yrkesfiskets möjligheter att förse beredningsindustrin med råvara. För att i större omfattning kunna förse beredningsindustrin med råvara har svenskt yrkesfiske ändrat inriktning mot ökat konsumtionsfiske och landning av sådan fisk i svenska hamnar. För en beredningsindustri

med råvarunära produktion är den enskilde råvaruproducentens konkurrenskraft av stor betydelse. Ett konkurrenskraftigt svenskt yrkesfiske kan hjälpa beredningsindustrin att utveckla, stärka och försvara sina internationella positioner.

6.3 Översiktlig jämförelse med Danmark och Norge

Enligt direktiven skall utredningen bl.a. kartlägga och analysera svenskt yrkesfiskes konkurrenssituation och konkurrensvillkor i den förändrade situation som medlemskapet i EU innebär. En jämförande analys med Sveriges främsta konkurrentländer skall belysa grundläggande förutsättningar för svenskt yrkesfiske samt hur fiskeripolitiken i form av regelverk och offentligt stöd påverkar konkurrensförhållandena. Kartläggningen och analysen skall även omfatta en jämförelse av skattevillkoren.

Som inledningsvis redovisats har utredningen kartlagt konkurrenssituationen och konkurrensvillkoren med Danmark och Norge. Vår geografiska närhet till Danmark och Norge gör dem till våra främsta konkurrentländer. I och för sig är Norge inte medlem i EU. Genom EES-avtalet har emellertid viss norsk fiskråvara fritt tillträde till den gemensamma marknaden. De tre länderna konkurrerar således med råvaran på samma marknad.

Utredningen har definierat ett antal områden och undersökt i vad mån yrkesfiskarna verkar under konkurrenslika villkor på respektive område. Därvid har utredningen i första hand utgått från den gemensamma fiskeripolitikens förutsättningar inom marknad och struktur. Norge omfattas delvis av dessa bestämmelser. Genom EES-avtalet har Norge också antagit EG:s regler om konkurrens, vilket omöjliggör för Norge att på dessa områden stödja näringen på ett enligt EG-rätten otillåtet sätt.

Statskontoret fick i maj 1994 regeringens uppdrag att utreda svenska fiskares arbetslöshetsförsäkring. I december 1994 redovisade Statskontoret uppdraget till regeringen. Rapporten har över-

lämnats till utredningen. Utredningen har därför studerat reglerna för arbetslöshetsförsäkringen i de tre länderna.

Utredningen har också undersökt om olika punktskatter kan ha betydelse för konkurrensen.

Vid sina överväganden kan utredningen konstatera att generella stöd riktade direkt mot den enskilde fiskaren inte finns. Det är först i vissa situationer som fiskaren kan påräkna stöd eller bidrag. Utredningen har undersökt vilka villkor och förutsättningar som gäller för möjligheterna för den enskilde fiskaren att få stöd eller bidrag. En jämförelse mellan länderna ger följande resultat.

På *strukturområdet* verkar svenska och danska fiskare under gemenskapens strukturordning. De möjligheter som en fiskare har att få direkt stöd eller bidrag i en situation som avser anpassning av fiskeansträngningen (skrotning m.m.), nybyggnation eller modernisering begränsas av EG:s regler. Inom ramen för reglerna kan tillämpningen variera i så motto att storleken på stöd eller bidrag kan vara olika. I Sverige har man t.ex. lagt sig på en lägre nivå än den tillåtna i fråga om stöd till skrotning. I Danmark, där inriktningen varit att reducera flottkapaciteten, ligger bidragssatserna i nivå med vad som är tillåtet. Avsikten har varit att uppmuntra att gamla fartyg tas ut ur flottan. Denna olikhet uppvägs av att stöd-ordningen för nybyggnation under lång tid inte tillämpats i Danmark; en ändring härvidlag planeras till senare delen av år 1999. Stödordningen för modernisering av fartyg tillämpas lika i de båda länderna. I Sverige har visst bidrag getts för stillaliggande. Denna stödordning tillämpas inte i Danmark. På områden där bidrag eller stöd avser näringen som helhet, dvs. stöd som inte riktas till den enskilde fiskaren är behandlingen i stort sett lika i de båda länderna.

I Danmark ges visst nationellt stöd till finansiering av fiskerikon konsulenter inom rådgivningen samt stöd till unga fiskare för forstagångsanskaffning av nytt eller begagnat fartyg. Sådana nationella stöd utgår inte i Sverige. Däremot utgår svenskt nationellt stöd till fiskeflottan i form av isbrytarhjälp vid svåra isvintrar. Vidare finns möjligheter till lånegaranti för inköp av begagnat fartyg i samband med förlisning av ett tidigare ägt fartyg.

Även i Norge utgår bidrag vid nybyggnation eller ombyggnad av fartyg. Fartyg med en längd av 15–34 m prioriteras men andra fartyg är inte uteslutna från möjligheten att erhålla bidrag. Bidragssatserna är lägre i Norge än i Sverige och Danmark. I Norge utgår 7,5 % i bidrag vid nybyggnation och 3,75 % vid ombyggnad. I Sverige är bidraget 25 % vid nybyggnation och i Danmark utgör bidraget 30 %. Bidraget för modernisering är 40 % i Sverige och 30 % Danmark. Skillnaderna i bidragssatserna ställer större självfinansieringskrav på den norske fiskaren. I Norge finns dock en rad möjligheter till lån på relativt förmånliga villkor. Vidare finns i Norge fördelaktiga lån eller bidrag som stöd till näringens utveckling, låt vara att frågan om stöd bedöms näringsneutralt, dvs. stöden står till alla näringars förfogande med undantag av vissa för fiskerinäringen öronmärkta medel. I Norge kan skrotningsbidrag under vissa förutsättningar utgå även om det ur fiskeflottan uttagna fartyget ersätts med ett nytt. I Sverige och Danmark kan bidrag till skrotning medges endast om skrotat fartyg inte ersätts med nytt tonnage.

På *marknadsområdet* verkar svenska och danska fiskare under EG:s marknadsordning. Tillämpningen av ordningen i de båda länderna är i stort sett likartad. Danmark har under senare år dock tillämpat ett av producentorganisationerna fastställt återtagspris som legat närmare +10 % av gemensamma återtagspriset. I Sverige har producentorganisationernas återtagspris legat ungefär i nivå med det gemensamma återtagspriset.

I Norge förekommer inte återtag. De skilda "salgslagen" fastställer emellertid ett minstapris under vilket fisk inte får försäljas. Genom "salgslagens" agerande på marknaden samt deras inflytande i frågor rörande beståndsvård, beståndsutveckling, m.m. undviks överskott. Fiskarena kan således räkna med att i allmänhet få avsättning av fisken. De tillförsäkras därigenom, i likhet med svenska och danska fiskare, skäliga inkomster. Skillnaden består i att svenska och danska fiskare alltid garanteras avsättning av sin fångst. Stödet till återtagen i Sverige och Danmark är rent bidrag. I Norge finns emellertid ett stöd inom marknadsområdet som inte förekommer i Sverige och Danmark. Vid tillfällena med fångsttoppar av vissa arter kan beredningsindustrin i de norra delarna av landet inte alltid

ta hand om de alltför stora fångstmängderna. Efter förhandlingar mellan norska staten och Norges Fiskarlag anvisas därför årligen medel till transportstöd. Stödet har en regional profil eftersom det huvudsakligen används till transporter av fisk från de nordligaste fylkena till beredningsindustrin söderöver. Härigenom tillvaratas en värdefull resurs på ett ekonomiskt riktigt sätt och beredningsindustrin kan utnyttjas mer effektivt. Transportstödet uppgick under år 1998 till 31 miljoner norska kronor. Denna förmån för norsk fiskerinäring får anses väl uppväga de fördelar som svenska och danska fiskare har genom marknadsordningens regler om återtag. Det kan i sammanhanget framhållas att återtagen i Sverige har minskat kraftigt och uppgick under år 1998 till ca 3,5 miljoner kronor.

Enligt utredningens uppfattning bör en jämförelse i första hand ske mellan EU-länderna Sverige och Danmark. Utredningen konstaterar därvid att förutsättningarna och villkoren för fiskarna att få stöd enligt struktur- resp. marknadsordningen är likartade. Vissa variationer i tillämpningen finns dock. Dessa olikheter är emellertid inte av den storleksordningen att de kan anses ändra konkurrenssituationen. Norge omfattas inte av EU:s struktur- resp. marknadsordningar.

På strukturuområdet kan fiskarna få stöd på i stort samma villkor som fiskare i Sverige och Danmark. Bidragssatserna är dock lägre men andra stödmöjligheter som väger upp detta förhållande står till näringens förfogande. Bidrag vid skrotning är under vissa förutsättningar förmånligare i Norge än i de övriga länderna. Med hänsyn tagen till de geografiska förhållandena har man i Norge valt att inom marknadsområdet satsa på transportstöd till fördel för både yrkesfisket och beredningsindustrin.

Nivån på stöden på struktur- och marknadsområdena är delvis olika mellan länderna. Stödets inriktning skiljer sig emellertid inte nämnvärt mellan de tre länderna. På struktur- och marknadsområdena har svenska yrkesfiskare enligt utredningens uppfattning likvärdiga villkor i vid bemärkelse med fiskarna i våra grannländer.

I de tre länderna omfattas yrkesfiskarna av *arbetslöshetsförsäkring*. Vid en jämförelse av ländernas försäkringssystem på fiskeområdet finner man vissa skillnader i såväl förmåner som finansiering.

Arbetslöshetsförsäkringen utgör en del av ländernas sociala skyddsnät med skilda filosofier bakom systemens uppbyggnad. En jämförelse i detta fall mellan länderna som skulle leda till slutsatsen att ett lands system kan påstås vara mer förmånligt än ett annat lands är omöjlig att göra på ett rättvisande sätt. Utredningen delar även Statskontorets bedömning att arbetslöshetsförsäkringen inte strider mot EU:s konkurrensregler. Utredningen anser därför att arbetslöshetsförsäkringen från konkurrenssynpunkt inte har någon betydelse.

Utredningen har också studerat skillnaderna i möjligheterna att skattemässigt resultatreglera mellan olika beskattningsår. Utredningen har funnit att skillnaderna mellan länderna inte är av den storleksordning att de föranleder något förslag. De skäl utredningen funnit för åtgärder är inte heller speciella för fisket. Möjligheter till resultatreglering finns, om än krångliga och komplexa. En förenkling i dessa regelkomplex bör utredas inom den kommitté som överväger frågor rörande förenklingar i företagsbeskattningen.

Utredningens genomgång pekar mot att konkurrenssituationen i två avseenden påverkas. Det gäller i fråga om yrkesfiskaravdrag och skattefrågor vid byte av fartyg.

I det följande redovisar utredningen sina förslag i dessa avseenden.

6.4 Yrkesfiskaravdrag

6.4.1 Utredningens överväganden

Utredningen har i avsnitt 5.2 redovisat och jämfört yrkesfiskaravdraget i Sverige, Danmark och Norge. Utifrån sex olika typfall har villkoren belysts. Vid tillämpningen av respektive lands regler på de sex typfallen har utredningen konstaterat att det norska avdraget nivåmässigt vida överstiger de svenska och danska avdragen.

De danska reglerna ger i typfallen klart högre avdrag än de svenska. För att jämställa det svenska avdraget med det danska krävs en icke oväsentlig höjning.

Utredningen har diskuterat vilken metod för beräkning av ett förhöjt svenskt avdrag som kan vara enkel för fiskarkåren att hantera och som kan vara praktisk för skattemyndigheterna att tillämpa och kontrollera. Den norska metoden har i dessa avseenden bedömts ha klara fördelar.

6.4.2 Utredningens förslag om yrkesfiskaravdrag

Utredningen föreslår att det nu gällande avdraget för ökade levnadskostnader vid fiske ersätts av ett nytt avdrag benämnt yrkesfiskaravdrag. Avdraget bör tillkomma de som deltar i yrkesmässigt fiske från fartyg under minst 100 dagar. Avdraget får utgöra 15 % av inkomsten av näringsverksamhet i fisket eller för egenfiskare av redovisat nettoresultat av fisket och vara maximerat till 45 000 kr per år.

Därigenom uppnås ett yrkesfiskaravdrag som ger de svenska fiskarna jämförbara villkor med de danska samtidigt som avdraget är lätt att administrera. Avdraget innefattar ökade levnadskostnader och bör inte ersätta några andra i och för sig avdragsgilla kostnader som en fiskare har för sin inkomst. Avdraget blir med dessa regler enkelt att förstå och tillämpa och dessutom enkelt att administrera och kontrollera för skattemyndigheterna. Underlaget bör i princip vara den s.k. manslotten för partkarlar och nettoresultatet av verk-

samheten för ensamfiskare. Båda dessa begrepp är enkla att tolka och lätta att anknyta till fiskarens redovisning i självdeklarationen.

Utredningen har även utrett vid vilken nivå på det föreslagna avdraget man uppnår jämförbara effekter med det danska avdraget. Med hänsyn taget till skatteeffekter och penningvärde bedöms ett avdrag på 15 % vara rättvisande. Bedömningen grundas på en jämförelse som framgår av följande tabeller.

Skatteeffekten nominellt för svenskt avdrag om 15%

	SEK	ecu	Antal	Sa ecu
Typfall 1	10 560	1 158	500	578 888
Typfall 2	3 200	351	500	175 421
Typfall 3	17 600	1 930	300	578 888
Typfall 4	23 400	2 566	400	1 026 211
Typfall 5	21 840	2 394	400	957 797
Typfall 6	10 304	1 130	500	564 855
			2 600	3 882 060
ecu/fiskare				1 493

Skatteeffekten nominellt för danskt avdrag

	DKK	ecu	Antal	Sa ecu
Typfall 1	12 378	1 655	500	827 483
Typfall 2	12 558	1 679	500	839 516
Typfall 3	9 624	1 287	300	386 025
Typfall 4	14 412	1 927	400	770 766
Typfall 5	12 816	1 714	400	685 411
Typfall 6	5 196	695	500	347 358
			26 00	3 856 559
ecu/fiskare				1 483

Skatteeffekt nominellt för norskt avdrag

	NOK	ecu	Antal	Sa ecu
Typfall 1	21 999	2 517	500	1 258 360
Typfall 2	11 863	1 357	500	678 573
Typfall 3	27 017	3 091	300	927 236
Typfall 4	31 830	3 641	400	1 456 561
Typfall 5	29 314	3 354	400	1 341 427
Typfall 6	19 443	2 224	500	1 112 155
			2 600	6 774 311
ecu/fiskare				2 606

Källa: "Official ECU exchange rates calculated and published by the European Commission", september 1998

Ett mer detaljerat underlag framgår av tabeller i bilaga 2.

För att skapa jämförbara förutsättningar med det danska fisket bör också en övre gräns för avdragets storlek gälla. För att få en gräns som står sig ett antal år bör detta beräknas utifrån en inkomst på 300 000 kr, dvs. ett maximalt avdrag på 45 000 kr. Omräknat till ecu-kurs ligger förslaget i nivå med det danska maximiavdraget.

För att på ett enkelt sätt kunna avgränsa de fiskare som bör komma i fråga för avdraget anser utredningen vidare att ett krav är att fiskaren deltar i yrkesmässigt fiske med fartyg och redovisar inkomsten av fiske som inkomst av näringsverksamhet..

För att komma i åtnjutande av avdraget bör fiskaren vidare ha varit fullt sysselsatt med fiske under sammanlagt minst 100 dagar av året och därvid haft fisket som sin huvudsakliga näring. Vistelse i land med arbete för fisket eller på grund av fiskestopp, sjukdom eller dylikt bör inte medräknas i kvalifikationstiden. Dessa regler är något mer restriktiva än de norska men samtidigt enklare och lättare att tillämpa.

6.5 Skattefrågor vid byte av fartyg

6.5.1 Utredningens överväganden

Utredningen har i avsnitt 5.3.4 utförligt beskrivit de skatteregler som i nuläget gäller vid byte av fartyg och har mot bakgrund av beskrivningen funnit att behovet av att skattemässigt kunna resultatreglera mellan olika beskattningsår är uttalat inom fisket. Detta gäller särskilt vid byte av huvudinventariet i en fiskerirörelse, dvs. fartyget. Utredningen har därför studerat reglerna i Sverige, Danmark och i Norge. De danska och norska reglerna har därvid bedömts ha klara skattemässiga fördelar från periodiseringssynpunkt och som en följd därav även vad gäller finansiering av anskaffning av ersättningsfartyg. Det ligger i sakens natur att lösningen av dessa frågor är väsentlig för självfinansieringen och därmed kapitalanskaffningen för modernisering av fiskeflottan.

Utredningen ser ett klart beskattnings- och finansieringsproblem för svenska fartygsägare jämfört med de två andra länderna. Ofta tvingas den svenske fiskaren att skatta av vinsten eller stora delar av den under pågående verksamhet då fartygsbytet endast är ett byte av huvudinventariet medan förvärvskällan består. I många fall leder beskattningsreglerna också till alltför snabba beslut om ersättningsanskaffningar eller till och med ekonomiskt osunda "mellanlandningar" i tillfälliga objekt.

Utredningen ser det därför som ytterst angeläget att den begränsning som de svenska skattereglerna medför i möjligheten till självfinansiering i fisket avlägsnas. Av dansk fiskeristatistik från "Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut" framgår att självfinansieringsgraden år 1996 var 98 %. Samtal med fiskeriavdelningen vid det danska Fødevarerministeriet har också bekräftat att det är en medveten politik från departementets sida att fartygen skall vara "fiskarägda". Jämfört med erfarenheten från Sverige visar sig den danska egenfinansieringen vara mycket hög. Skattefrågan bedöms här ha bidragande effekt.

Utredningen vill i detta sammanhang peka på att regler om uppskjuten beskattning redan finns, t.ex. i fråga om s.k. skogskonto

inom jord- och skogsbruk samt avseende realisationsvinstbeskattning vid fastighetsförsäljning.

Utredningen är angelägen om att påpeka att vad som behandlas under detta avsnitt helt rör s.k. periodiseringsfrågor, dvs. inte *om* en vinst skall beskattas, utan *när*. Genom att vinsten fonderas eller skrivs av mot nyinvestering leder det till en högre vinst eller en lägre förlust vid den slutliga avvecklingen.

6.5.2 Utredningens förslag om resultatutjämning vid fartygsbyte

Skattefrågorna vid byte av fartyg inom en bestående förvärvskälla är ett problem som funnits sedan de tidigare s.k. fartygsfonderna upphörde vid utgången av juni 1990. Det är därför angeläget att någon åtgärd vidtas för att därigenom öka självfinansieringsgraden vid investeringar inom fisket.

Utredningen har övervägt tre alternativ till lösning. Det första är ett återinförande av reglerna om fartygfonder. Det andra är att utvidga reglerna om ersättningsfonder att även gälla för avyttring av fartyg i "enbåtsrederier". Det tredje alternativet är att i likhet med de danska reglerna tillåta "negativa saldon" för inventarietillgångar. Dessa saldon står då kvar till året efter försäljningsåret och skall då utjämnas genom ersättningsinvestering. Om så inte sker skall det negativa saldot utjämnas och återföras till beskattning, dvs. redovisas som intäkt av näringsverksamhet.

Utredningen förordar det tredje alternativet då det visar sig enkelt från lagstiftningssynpunkt, kontrollsynpunkt och framför allt från företagarens synpunkt. Vidare överensstämmer det helt med reglerna i Sveriges konkurrentland inom EU, Danmark. Det är också intressant att konstatera, att i en i Riksskatteverkets rapportserie ingående rapport (RSV 1998:6) Sambandet mellan redovisning och inkomstbeskattning föreslås att kopplingen mellan räkenskaper och skatteregler bör modifieras.

Utredningen föreslår därför att regler införs om möjlighet för yrkesfiskare att skattemässigt få redovisa negativa saldon på inventa-

rietillgångar. Negativa saldon skall utjämnas nästkommande år. Förlängning med ett år skall få ske för fartygsanskaffningar. Ett medgivande till förlängning skall kunna föras med krav om garanti för att skatten erläggs.

7 Kostnadsbedömning av utredningens förslag

Kostnaderna för att genomföra det framlagda förslaget om yrkesfiskaravdrag har beräknats som den för staten minskade skatte- och avgiftsintäkt som följer av att avdraget ökar från nuvarande nivå till den föreslagna.

Vid en kostnadsbedömning är det logiskt att bortse från sociala avgifter som är avsedda att direkt svara mot de förmåner som utgår. En lägre avgift motsvaras således av ett lägre underlag på förmånsidan. Olika nivåer på ett fiskaravdrag är därför neutralt i detta avseende då avgiftsuttag och förmåner är att se som ett s.k. nollsummespel. De sociala avgifterna har emellertid till och från ansetts utgöra skatt ehuru de inte rubricerats som sådana. Över viss inkomstnivå (7,5 basbelopp) motsvaras ökat underlag för avgiftsdebitering inte av ökade förmåner. Denna del av de sociala avgifterna är endast aktuell i typfallen 4 och 5 och då på inkomster utöver 7,5 basbelopp. Storleksordningen på inkomstbortfallet i denna del är marginell och beräknas inte överstiga 1 miljon kronor. Utredningen har således valt att göra kostnadsberäkningen utifrån avdragets inverkan på inkomstskatterna och den del av de sociala avgifterna som debiteras i inkomstlagen där de inte påverkar förmånerna.

Tillsammans med Fiskeriverket och branschen har utredningen bedömt de tidigare berörda typfallen som relevanta för svenskt fiske. Samtidigt har en bedömning av antalet yrkesfiskare som omfattas av typfallen också gjorts. I typfallen 1, 2, 3 och 6 har marginalskatteeffekten bedömts till 32 % och i typfallen 4 och 5 till i genomsnitt 50 %. Av uträkningen i tabellen nedan framgår att kostnaden

för en ändring av avdraget till föreslagna 15 % av inkomsten skulle kosta det allmänna 18 miljoner kronor i uteblivna skatteintäkter.

7.1 Kostnader för ändrat avdrag för yrkesfiskare

Vid avdrag med 15 % av inkomsten.

Typfall	Antal	Ökning av avdrag	Marg eff.	Nom eff.	Kostnad
Fall 1	500	25 800	0,32	8 256	4 128 000
Fall 2	500	7 800	0,32	2 496	1 248 000
Fall 3	300	18 900	0,32	6 048	1 814 400
Fall 4	400	19 200	0,50	9 600	3 840 000
Fall 5	400	19 800	0,50	9 900	3 960 000
Fall 6	500	16 800	0,32	5 376	2 688 000
	2 600				17 678 400

Kostnaden kan då beräknas till 19 miljoner kronor, varav avrundat 18 miljoner kronor utgör inkomstskatter och en miljon kronor avser bortfall av sociala avgifter som inte motsvaras av förmåner. Av de totala skatterna utgör 14,9 miljoner kronor av kommunalskatt. Den totala belastningen på statens budget för genomförandet av förslaget stannar därför på 4,1 miljoner kronor.

De sociala kostnadernas betydelse vid beräkningen av statens kostnader kan alternativt ses på ett annat sätt. Om bortfallet av sociala avgifter skall beaktas i kostnadsberäkningen och beräkningen således göras med tillämpning av de marginella procentsatser som framgår av betänkandet (SOU 1997:178) Enskilda Näringsidkare Översyn av skattereglerna, skulle kostnaderna i stället uppgå till 11,1 miljoner kronor. Denna beräkning leder enligt utredningens uppfattning emellertid till en för hög summa då inte endast skattdelen utan hela minskningen av de sociala avgifterna tagits med; som framhållits tidigare medför yrkesfiskaravdraget ett minskat underlag för beräkning av de sociala avgifterna. Skillnaden mellan

beräkningsalternativen uppgår till 7 miljoner kronor varav åtminstone en tredjedel är hänförlig till socialavgifter som inte utgör skatt och som i huvudalternativet beräknats till 1 miljon kronor. Det synes därför rimligt att enligt den alternativa bedömningen beräkna statens kostnader i form av minskade skatteintäkter till ett belopp om 10 miljoner kronor.

Utredningens andra förslag berör resultatutjämning vid fartygsbyte. Förslaget innebär en förskjutning i tiden av skatteuttaget på den vinst som kan ha uppkommit. Någon kostnad för staten genom minskade skatteintäkter uppkommer således inte. Genom den uppskjutna beskattningen kan staten emellertid göra en ränteförlust. Utredningen bedömer kostnaden till följd av ränteförlusten som marginell. Som tidigare påpekats skaffar sig fartygsägarna redan i dag denna skattecredit genom att i resultatutjämnande syfte välja andra lösningar, vilka dessutom inte alltid är företagsekonomiskt tillfredsställande. Mot denna bakgrund innebär förslaget i praktiken inte någon inkomstminskning för staten.

Sammanfattningsvis bedömer utredningen statens kostnad för genomförandet av förslagen till 4,1 miljoner kronor och vid en alternativ kostnadsberäkning till 10 miljoner kronor.

8 Finansiering

De förslag som utredningen lägger fram medför inte några utgiftsökningar. Det av statsmakterna fastlagda utgiftstaket påverkas således inte.

Av direktiven till utredningen framgår emellertid att utredaren skall redovisa konkreta förslag till finansiering för eventuella förslag som innebär utgiftsökningar eller inkomstminskningar för staten. Som tidigare redovisats innebär förslaget rörande yrkesfiskaravdrag en inkomstminskning för staten om ca 4,1 miljoner kronor eller 10 miljoner kronor beroende på vilken beräkningsmetod som väljs. Det är endast eventuell belastning på statsbudgeten för vilken finansiering skall redovisas.

Jordbruksdepartementet ansvarar för utgiftsområde 23. Inom ramen för utgiftsområdet anvisas för budgetåret 1999 nära 12 miljarder kronor. Ungefär 60 % av utgifterna finansieras från EU-budgeten. De minskade inkomster som utredningens förslag leder till – 4,1 miljoner kronor alternativt 10 miljoner kronor – bör kunna finansieras genom omfördelning inom ramen för återstående medel för utgiftsområdet. Utredningen lägger inte fram några detaljerade förslag om hur omfördelningen bör verkställas, men vill peka på följande.

Inom miljöersättningsprogrammet erbjuds jordbrukare att göra miljöåtaganden för vilka de kompenseras för den kostnad eller det inkomstbortfall som åtagandet innebär. Anslutningen till vissa åtgärder inom programmet har inte varit den förväntade. Detta har lett till ett underutnyttjande av anslaget för budgetåret 1998 på nästan 220 miljoner kronor. De stora anslagsbehållningar som sålunda har skapats bör enligt utredningens mening kunna användas till att

täcka den inkomstminskning som ett infört yrkesfiskaravdrag medför.

Belastningen på kommunerna av belopp i den här redovisade storleken får anses rymmas inom ramen för det nya bidrags- och ekonomiska utjämningsystem som infördes år 1996.

Förslagen syftar till att förstärka yrkesfiskets konkurrenskraft. Som tidigare nämnts utgör yrkesfisket basen för fiskberedningsindustrins utveckling. Ett konkurrenskraftigt fiske underlättar möjligheterna för beredningsindustrin att expandera och därmed öka exporten av svenska fiskeprodukter. Detta kommer i sin tur att ge samhället intäkter till betydligt högre belopp än de som följer av de åtgärder som föreslås.

9 Redovisning av konsekvenser av utredningens förslag

Enligt utredningens direktiv skall konsekvenser för regionalpolitiken, jämställdhetspolitiken samt brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet redovisas. Vidare skall utredningens förslag prövas vad gäller direktivet om offentliga åtaganden.

9.1 Konsekvenser av utredningens förslag för regionalpolitiken

Utredningens förslag syftar till att stärka konkurrenskraften för svenskt yrkesfiske samtidigt som angelägen nyrekrytering till näringen säkras. Yrkesfiske bedrivs utefter hela Sveriges kust och skärgårdsområden. Som tidigare nämnts har yrkesfisket satt sin prägel på kust- och skärgårdskulturen, bl.a. genom de sysselsättningseffekter som näringen har, särskilt för beredningsindustrin.

Även om beredningsindustrin är mer koncentrerad än primärproduktionen är den också regionalt fördelad, inte minst genom småskalig beredningsindustri. Ett konkurrenskraftigt yrkesfiske, som kan bedrivas under villkor som är jämförbara med omvärldens och därmed säkrar nyrekrytering, skapar möjligheter för beredningsindustrins utveckling. Därmed bidrar utredningens förslag till att vidmakthålla och förstärka den regionala balansen.

9.2 Konsekvenser av utredningens förslag på jämställdhetspolitiken

Kvinnor är klart underrepresenterade i yrkesfisket. Utredningen ser inte att de framlagda förslagen skulle förändra detta förhållande i allmänhet.

Den svenska livsmedelsindustrin, inom vilken fiskberedningsindustrin ingår, har en stor andel kvinnor sysselsatta. Ett starkt yrkesfiske kan förväntas bidra till att bibehålla och även utöka antalet sysselsatta inom beredningsindustrin och har därmed positiva effekter på kvinnors möjligheter till försörjning, särskilt i kust- och skärgårdsområdena.

9.3 Konsekvenser av utredningens förslag på brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet

Utredningen har inte funnit att förslagen medför några konsekvenser för brottsligheten eller det brottsförebyggande arbetet.

9.4 Prövning av offentliga åtaganden

Vid anslutningen till EU valde Sveriges regering att fullt ut och aktivt delta i den gemensamma fiskeripolitiken. Den gemensamma fiskeripolitiken är en överstatlig politik vars regler blir direkt bindande för varje medlemsland. Detta innebär att fiskeripolitiken, tillsammans med den gemensamma jordbrukspolitiken och ett fåtal andra områden, intar en särställning i det europeiska samarbetet. Möjligheterna för ett medlemsland att vidta åtgärder utanför det strängt reglerade politikområdet är således starkt begränsade. Genom medlemskapet i EU har den gemensamma fiskeripolitiken blivit ett offentligt åtagande.

Det är en uttalad målsättning från statens sida att det i Sverige skall finnas en internationellt konkurrenskraftig primärproduktion och livsmedelsindustri med förutsättningar att expandera. Från samhällsekonomisk synpunkt kan en satsning på yrkesfisket motiveras med att staten har ett särskilt ansvar för en näring, vars existens är nödvändig med hänsyn till sysselsättningseffekterna men vars möjligheter att verka är starkt reglerade.

Enligt Finansdepartementets promemoria (Ds 1994:23) Motiv för offentliga åtaganden utgör bl.a. konkurrensfrågor ett av motiven för offentliga åtaganden. Huvudansvaret för att förbättra konkurrenskraften ligger givetvis hos det enskilda företaget. De förslag som nu läggs fram i syfte att stärka yrkesfiskets konkurrenskraft avser emellertid åtgärder som kan verkställas endast av det allmänna.

Mot bakgrund av Sveriges deltagande i den gemensamma fiskeripolitiken och den uttalade målsättningen rörande en konkurrenskraftig primärproduktion och livsmedelsindustri anser utredningen att de framlagda förslagen ligger inom ramen för det offentliga åtagandet. I övrigt hänvisas till betänkandet (SOU 1998:24) Fiskeridirektionen i ett EU-perspektiv i vilket en omfattande analys av det offentliga åtagandet redovisas.

Författningskommentar

Förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Punkt 29 av anvisningarna till 23 §

Den nuvarande bestämmelsen om yrkesfiskares rätt till avdrag för ökade levnadskostnader föreslås slopad. I stället införs (*första stycket*) ett särskilt yrkesfiskaravdrag. Avdraget syftar i första hand till att ge yrkesfiskarna möjlighet att konkurrera på samma villkor som yrkesfiskare i t.ex. Danmark och Norge, där ett sådant avdrag kan göras. I avdraget ryms även utgifter för ökade levnadskostnader. Det tillkommer fiskare som deltar i yrkesmässigt fiske enligt fiskelagen (1993:787) och som under beskattningsåret gör fiskeresor utanför hemorten under minst 100 dagar. Avdraget medges endast fiskare som redovisar inkomsten av fisket som näringsverksamhet. Anställda fiskare omfattas således inte av avdragsrätten. Denna kategori har heller inte varit berättigad till det nuvarande schablonavdraget för ökade levnadskostnader som yrkesfiskare.

I *andra-fjärde styckena* regleras hur avdraget skall beräknas. Utgångspunkten är att avdrag kan ges med högst 15 procent av inkomsten av näringsverksamhet till den del inkomsten är hän-förlig till under beskattningsåret bedrivet yrkesmässigt fiske före räntefördelning och att avdraget inte får överstiga 45 000 kr. Beloppsmässigt motsvarar detta ungefär det danska avdragets storlek.

Underlaget för yrkesfiskaravdraget utgörs av inkomsten av näringsverksamhet före räntefördelning samt avsättning till periodiseringsfond och expansionsmedel. Därutöver skall hänsyn tas till bl.a. egenavgifter. Vidare skall inte inventarieförsäljningar beaktas. Det är inte rimligt att låta en fartygsförsäljning påverka avdragsberäkningen.

Ikraftträdandebestämmelse

Förslaget om yrkesfiskaravdrag måste underställas Europeiska kommissionen för godkännande.

Särskilt yttrande av experterna Hans Andersson, Lena Lagercrantz och Fredrik Lundqvist

Utredarens uppgift har varit att kartlägga och analysera svenskt yrkesfiskes långsiktiga konkurrensförutsättningar och konkurrensvillkor i den förändrade situation som medlemskapet i den Europeiska unionen innebär. Kartläggningen har dock i huvudsak begränsats till att i princip avse en jämförelse av skattereglerna för yrkesfiskare i Sverige, Danmark och Norge. Utredaren pekar ut två områden där yrkesfiskarnas skattemässiga villkor skiljer sig åt i de olika länderna. Det är fråga om reglerna vid fartygsbyte (fartygsfonder) och möjligheten att göra ett s.k. yrkesfiskaravdrag.

Före skattereformen kännetecknades skattesystemet bl.a. av höga skattesatser och en oenhetlighet som till stor del berodde på att skattesystemet användes för att tillgodose olika gruppers önskemål om lösningar av just deras individuella problem genom åtgärder inom inkomstbeskattningens område.

Genom skattereformen minskades progressiviteten i skattesystemet avsevärt för fysiska personer. Vidare halverades bolagsskatten. Detta var möjligt genom långtgående basbreddningar. Ett stort antal fonder och reserveringsmöjligheter avskaffades. En grundläggande tanke bakom reformen var att skattesystemets huvuduppgift är att ge intäkter för det allmänna. Det skall inte användas för att tillgodose olika särintressen. Om stöd behövs i något enskilt fall skall det ges

öppet. Ambitionen är att det allmännas utgifter skall prövas i den årliga budgetprocessen och inte döljas genom olika slag av undantag på budgetens inkomstsida.

Vid skattereformen fick alla avstå något för att uppnå en bra helhetslösning. Det är inte minst av neutralitetsskäl viktigt att även fortsättningsvis försöka upprätthålla en likformig beskattning. Vissa branscher och/eller grupper får inte favoriseras genom subventioner och stöd via skattesystemet. Ett införande av fartygsfonder ("negativ saldometod") skulle innebära en avvikelse från denna norm. Det är mot denna bakgrund viktigt att framhålla att regelverken för uppskov med beskattningen för vinst på avyttrade inventarier är generella i Danmark och Norge.

En särreglering kan därtill väntas ge upphov till krav på undantag från andra grupper, den sk "smittoeffekten". Dessa krav behöver inte gälla samma problematik utan kan avse för den enskilda gruppen speciella frågor. Den sammanlagda effekten blir bortsett från ett skattebortfall som måste finansieras ett avsevärt sämre skattesystem.

Det hävdas att yrkesfiskarnas problem är den skattemässiga konsekvensen av att sälja huvudinventariet, fartyget. Eftersom fartygets värde oftast reduceras snabbare skattemässigt än reellt blir ersättningen högre än det skattemässiga värdet och en skattepliktig vinst uppkommer. Ett exempel klagör.

En yrkesfiskare köper ett fartyg för 10. Efter 5 år är fartyget helt avskrivet enligt dagens regler. När fiskaren säljer båten för 8 uppstår en vinst på samma belopp. Hade inventariet varit marknadsvärderat i bokföringen hade ingen vinst uppkommit.

En förklaring till yrkesfiskarnas problem är med andra ord att ett fartyg med en livslängd på kanske upp till 30 till 40 år kan skrivas av på 5 år. Det är dock inget tvång att skriva av i denna takt och det bör också påpekas att 25 procent av beskattningsårets inkomst kan sättas av till en periodiserings-

fond. Maximalt 75 procent av försäljningsvinsten behöver alltså skattas av när fartyget säljs. Anskaffas ett ersättningsfartyg kan den skattepliktiga vinsten helt elimineras genom avskrivningar på ersättningsfartyget.

Skulle fartygsfonder införas innebär det förbättrade möjligheter för fiskaren att utnyttja redan idag generösa möjligheter till överavskrivning och medföljande skattecredit. Det kan vidare anmärkas att utredarens resonemang kring de kostnader som förslaget kan medföra bygger på antaganden som vi inte har haft någon möjlighet att kontrollera.

De principiella invändningar vi har mot ett införande av fartygsfonder kan i och för sig riktas även mot det s.k. yrkesfiskaravdraget. Enligt vår mening är det, som framgått ovan, av flera skäl utomordentligt olämpligt att använda skattesystemet för att ge branschstöd av det här slaget. Subventioner bör på ett transparent sätt redovisas på statsbudgetens utgiftssida. Det finns dessutom svagheter vid den offentlig-finansiella bedömningen av yrkesfiskaravdraget. Ekonomiskt och statsrättsligt är en del av socialavgifterna skatt (se prop. 1997/98:1 s. 169), vilket beaktats på ett felaktigt sätt av utredaren. Resultatet har blivit en missvisande kostnadsbedömning.

Enligt utredningens direktiv skall den nuvarande politikens effekter på bl.a. svensk fiskenäring (inkl. beredningsindustrin) redovisas. Utredningen hade i detta sammanhang vunnit på att redovisa i vilken mån ett införande av ett yrkesfiskaravdrag har förutsättningar att leda till prissänkningar eller enbart kan förväntas leda till inkomstförstärkningar till enskilda fiskare. Vidare saknas en djupare analys av såväl den nuvarande politikens som utredningsförslagets effekter på sysselsättningen i fiskenäringen och beredningsindustrin samt påverkan på import- och exportvolymerna av fisk. Utredningen hade vidare vunnit på att analysera huruvida en minskning av sysselsättningen i fiskenäringen har effekter på möjligheterna att utnyttja de svenska fiskekvoterna.

Utredarens kommentar till det särskilda yttrandet

Tre av experterna har beretts tillfälle att avlämna ett särskilt yttrande. Tyvärr har de frångått principen att i yttrandet endast ta upp det de under utredningsarbetets gång har haft synpunkter på.

Yrkesfiskaravdraget som sådant har det inte framförts synpunkter mot under utredningens gång. Det är först i yttrandet sådana anförs. Däremot har det med hänvisning till prop 1997/98:1 anförts att en del av socialavgifterna skall betraktas som skatt när det gäller kostnadsberäkningen av yrkesfiskaravdraget. Detta har beaktats i kapitel 7 i utredningens betänkande. Det är därför förvånande att denna synpunkt likväl redovisas i yttrandet. Vidare sägs, att utredningens kartläggning av yrkesfiskets villkor gentemot konkurrentländerna ”i huvudsak begränsats till att i princip avse en jämförelse av skattereglerna för yrkesfiskare i Sverige, Danmark och Norge”. I kap 2, 3 och 4 redovisas utförligt fiskets situation, fiskeföretagen, sysselsättningen inom fisket och yrkesfiskets konkurrenssituation i ett internationellt perspektiv. Vidare redovisas yrkesfiskets förutsättningar efter EU-inträdet såväl i fråga om marknadsordning som struktur- och regionalpolitiskt. Villkoren inom arbetslöshetsförsäkringen redovisas också.

Mot bakgrund av detta framstår slängen i det särskilda yttrandet som oöverlagd. Jag förutsätter nämligen att experterna läst betänkandetexten. Att sedan den jämförelse utredningen gjort inte föranlett några förslag är en helt annan sak.

I direktiven sägs uttryckligen att kartläggning och analys också skall omfatta en jämförelse av skattevillkoren. Därför omfattar granskningen också skattevillkoren. Detta arbete har i enlighet med

direktiven genomförts oavsett experternas synpunkter. När det gäller jämförelsen på skattesidan är det i två avseenden som denna pekar mot att svenska yrkesfiskare har sämre villkor än de danska och norska fiskarena.

I direktiven sägs ”Om utredaren med anledning av denna granskning finner att åtgärder behöver vidtas skall förslag till sådana lämnas”. Utredningen har funnit starka skäl att i två avseenden lämna sådana förslag. Det gäller dels det av regeringen tidigare aktualiserade yrkesfiskaravdraget, dels skattefrågor vid byte av fartyg. Jag vill erinra om att riksdagens skatteutskott 1996 ånyo aktualiserade frågan om yrkesfiskaravdrag samtidigt som man önskade en belysning av de svenska yrkesfiskarnas skattevillkor.

Som jag ovan redovisat anförde experterna inga invändningar mot yrkesfiskaravdraget som princip under utredningsarbetets gång. Detaljsynpunkterna har ovan bemötts.

När det gäller skattefrågor vid byte av fartyg anfördes synpunkter i stort sett i enlighet med skrivningen i yttrandet. Jag begärde då av experterna att de skulle ta fram förslag för att lösa de problem som finns – redovisade i betänkandet – på området. Några sådana förslag fick jag trots påstötning inte.

Därför har jag valt att framlägga det alternativa förslag, som jag ansåg enklast och minst komplicerat för såväl fiskare som myndighet. Därtill kommer att systemet redan finns i Danmark. Något förslag om ”Fartygsfonder”, som sägs i yttrandet är det dock inte.

Påståendet att en skattepliktig vinst vid fartygsbyte helt kan elimineras genom avskrivningar mot ersättningsfartyget gäller under förutsättning att ersättningsanskaffningen sker samma beskattningsår. Så är oftast inte fallet. Avsikten med det framlagda förslaget är att lösa de problem som därvid uppstår

I avslutningen av yttrandet framförs önskemål om ett antal analyser man anser utredningen borde gjort. Under utredningsarbetets gång har det vid flera tillfällen från sekretariatets sida framförts att det inte finns tillräckligt underlag för att göra dessa analyser. Experterna har inte själva kunnat bidra med erforderliga expertsynpunkter.

Jag har funnit det nödvändigt att göra dessa kommentarer på grund av att det särskilda yttrandet dels tar upp synpunkter som inte redovisats under utredningsarbetets gång, dels innehåller flera felaktiga påståenden.

Kommittédirektiv

Dir. 1997:141

Konkurrenssituationen för det svenska yrkesfisket

Beslut vid regeringssammanträde den 11 december 1997

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare tillkallas med uppgift att kartlägga och analysera det svenska yrkesfiskets långsiktiga konkurrensförutsättningar och konkurrensvillkor i den förändrade situation som medlemskapet i Europeiska unionen innebär.

Bakgrund

Livsmedelssektorn

Livsmedelssektorn, inräknat primärproduktion i jordbruk och fiske, industri och serviceföretag, har stor betydelse för bl. a. landsbygdsutveckling och regional utveckling. I få sektorer av den svenska ekonomin är råvaruförsörjning och tillverkning så integrerade som inom livsmedelssektorn. Goda råvaror ger bättre förutsättningar för bra livsmedelsprodukter hos konsumenterna. Förutsättningarna för en fortsatt expansion inom den svenska livsmedelssektorn är goda. Internationaliseringen av livsmedelssektorn har förbättrat möjligheterna till en ökad export. I detta sammanhang är den del av livsmedelssektorn som omfattar fiskeberedningsindustrin beroende av en jämn råvaruförsörjning till konkurrenskraftiga priser.

Fiskenäringen

Svenskt havsfiske bedrivs i Västerhavet, dvs. Nordsjön, Kattegatt och Skagerrak, samt i Östersjön. Även i inlandsvatten bedrivs ett yrkesmässigt insjöfiske, framför allt i de stora sjöarna, dvs. Vänern, Vättern, Mälaren och Hjälmaren.

Västerhavet har sedan länge varit det viktigaste fångstområdet för svenskt fiske. Vid slutet av 1970-talet utvidgade Norge och EG-länderna sina fiskegränser till 200 nautiska mil, vilket innebar att Sverige måste föra årliga förhandlingar med EG och Norge för att få tillgång till de traditionella fångstplatserna.

Antalet yrkesfiskare i Sverige med yrkesfiskarlicens uppgår för närvarande till ca 3 000. Av dessa är det emellertid många som nått pensionsåldern eller har så låga inkomster att det är tveksamt om verksamheten verkligen kan betraktas som yrkesmässig. Antalet aktiva yrkesfiskare kan därför beräknas till ca 2 000.

Genom Sveriges medlemskap i EU har förutsättningarna för den svenska fiskerinäringen förändrats. Fiskeflottan får åter tillträde till traditionella fiskevatten och även till nya havsområden. Möjligheterna att förse beredningsindustrin med råvara har således förbättrats. Samtidigt har medlemskapet medfört ökade expansionsmöjligheter för beredningsindustrin. Exporten av beredda fiskprodukter till EU-marknaden har mångdubblats.

Om den svenska fiskenäringen skall kunna möta beredningsindustrins önskemål om råvara av hög kvalitet krävs det att fiskenäringen är konkurrenskraftig. För framgång krävs dock jämbördiga villkor med omvärlden. Det finns behov av att redovisa hur svensk fiskenärings konkurrenssituation förändrats genom medlemskapet i EU och i vilka avseenden konkurrensmöjligheterna avviker från vad som gäller för fisket i övriga medlemsländer.

Riksdagsbehandling

I ett flertal motioner under senare år har det gjorts gällande att de svenska yrkesfiskarna inte har möjlighet att konkurrera på samma villkor som yrkesfiskare i t.ex. Danmark och Norge. En av anledningarna till detta är att yrkesfiskarna i dessa länder har möjlighet att göra ett särskilt s.k. yrkesfiskaravdrag.

Utredningen om fiskerinäringens utvecklingsmöjligheter föreslog i sitt slutbetänkande Svenskt fiske (SOU 1993:103) att schablonavdraget för ökade levnadskostnader för yrkesfiskare borde höjas till den nivå som gäller för heldagstraktamente för löntagare.

I prop. 1993/94:158 uttalade regeringen att den höjning av schablonavdraget som föreslagits av utredningen stred mot det grundläggande synsättet att ett sådant avdrag endast skall täcka verkliga merkostnader. Med hänsyn till det av utredningen påpekade behovet av att ge yrkesfisket jämbördiga konkurrensvillkor med andra länders fiskare föreslog regeringen att förutsättningarna för ett särskilt yrkesfiskaravdrag skulle undersökas. Jordbruksutskottet (bet. 1993/94:JoU24) ställde sig bakom regeringens förslag. Även skatteutskottet (bet. 1993/94:SkU25) förutsatte att de svenska yrkesfiskarnas skattevillkor skulle komma att bli belysta i utredningsarbetet samt att de förslag som kan behövas för att uppnå konkurrensneutralitet skulle läggas fram.

Hösten 1996 aktualiserades frågan om yrkesfiskaravdrag ånyo av skatteutskottet (bet. 1996/97:SkU13 Lättnad i ägarbeskattningen i små och medelstora företag). I sitt betänkande förutsätter utskottet att regeringen så snart som möjligt slutför beredningen av frågan om yrkesfiskarnas konkurrenssituation i förhållande till grannländerna och därefter återkommer till riksdagen med förslag som tillgodoser motionärernas krav på konkurrensneutralitet. Riksdagen har beslutat i enlighet med utskottets hemställan (rskr. 1996/97:133).

Uppdraget

Utredaren skall kartlägga och analysera svenskt yrkesfiskes konkurrenssituation och konkurrensvillkor i den förändrade situation som medlemskapet i den Europeiska unionen innebär. En med våra främsta konkurrentländer jämförande analys skall belysa grundläggande förutsättningar för svenskt yrkesfiske samt hur fiskeripolitiken i form av främst regelverk och offentligt stöd påverkar konkurrensförhållandena. Kartläggningen och analysen skall även omfatta en jämförelse av skattevillkoren. Analysen skall även belysa den nuvarande politikens effekter på svensk fiskerinäring och effekter på statsfinansiella utgifter samt sysselsättning. Om utredaren med an-

ledning av denna granskning finner att åtgärder behöver vidtas, skall förslag till sådana lämnas. Förslagets effekter på svensk fiskeriering och effekter på statsfinansiella utgifter samt sysselsättning skall redovisas. Redovisningen skall även omfatta eventuella effekter på svensk beredningsindustri. För eventuella förslag som innebär utgiftsökningar eller inkomstminskningar för staten skall utredaren redovisa konkreta förslag på finansiering.

Utredaren skall vidare kartlägga om EG:s stöd (t.ex. EG:s strukturstöd)

och andra statliga insatser kan användas i syfte att förändra konkurrenssituationen.

I arbetet skall restriktioner såsom krav på konkurrensneutralitet och EG:s statsstödsregler beaktas.

Det står utredaren fritt att ta upp till behandling och analysera alla de omständigheter som kan bedömas vara av betydelse i sammanhanget.

I utredningsarbetet bör samråd ske med näringen och andra intressenter.

Utredaren skall beakta regeringens direktiv om skyldigheten att redovisa regionalpolitiska konsekvenser (dir. 1992:50), om att pröva offentliga åtaganden (dir. 1994:23) och om att redovisa jämställdhetspolitiska konsekvenser (dir. 1994:123) samt om att redovisa konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet (dir. 1996:49). Redovisning av uppdraget

Utredaren skall redovisa sitt uppdrag senast den 29 maj 1998.

Skatteeffekten nominellt för svenskt, danskt och norskt avdrag

Sverige	Typfall 1		Typfall 2	
	15%	Utan avdr	15%	Utan avdr
Intäkt/manslott	200 000	200 000	80 000	80 000
Ökade levn kostn avdr	0	0	0	0
Ökade levn kost+övrigt	34 200	4 200	16 200	4 200
Netto	165 800	195 800	63 800	75 800
Grundavdr	12 500	9 500	8 700	10 700
Besk bar inkomst	153 300	186 300	55 100	65 100
Statlig skatt				
”Brytpunkt”	209 100	209 100	209 100	209 100
Underlag 25%	0	0	0	0
Skatt	0	0	0	0
Fast belopp	200	200	200	200
Summa Statl sk	200 200	200	200	200
Kommunalskatt 32 kr				
Underlag	153 300	186 300	55 100	65 100
Skatt	49 056	59 616	17 632	20 832
Summa inkomstskatt	49 256	59 816	17 832	21 032
Diff i skatt	10 560		3 200	
%-uell effekt i skatt	30,88		19,75	

Effekten efter borttandande av värnskatten och höjningen av 5% påslaget till cirka 380 000 kr

	Typfall 1		Typfall 2	
Summa ink sk enl ovan	49 256	59 816	17 832	21 032
avgår 5% ovan brytp	0	0	0	0
”Ny skatt”	49 256	59 816	17 832	21 032
Diff i skatt	10 560	0	3 200	0
%-uell effekt i skatt	30,88		19,75	

Sverige	Typfall 3		Typfall 4	
	15%	Utan avdr	15%	Utan avdr
Intäkt/manslott	250 000	250 000	300 000	300 000
Ökade levn kostn avdr	0	0	0	0
Ökade levn kost+övrigt	41 700	4 200	49 200	4 200
Netto	208 300	245 800	250 800	295 800
Grundavdr	8 700	8 700	8 700	8 700
Besk bar inkomst	199 600	237 100	242 100	287 100
Statlig skatt				
”Brytpunkt”	209 100	209 100	209 100	209 100
Underlag 25%	0	28 000	33 000	78 000
Skatt	0	7 000	8 250	19 500
Fast belopp	200	200	200	200
Summa Statl sk	200	7 20	8 450	19 700
Kommnalskatt 32 kr				
Underlag	199 600	237 100	242 100	287 100
Skatt	63 872	75 872	77 472	91 872
Summa inkomstskatt	64 072	83 072	85 922	111 572
Diff i skatt	19 000		25 650	
%-uell effekt i skatt	45,56		52,13	

Effekten efter borttandande av värns-katten och höjningen av 5% påslaget till cirka 380 000 kr

	Typfall 3		Typfall 4	
Summa ink sk enl ovan	64 072	83 072	85 922	111 572
avgår 5% ovan brytp	0	1 400	1 650	3 900
”Ny skatt”	64 072	81 672	84 272	107 672
Diff i skatt	17 600		23 400	
%-uell effekt i skatt	42,21		47,56	

Sverige	Typfall 5		Typfall 6	
	15%	Utan avdr	15%	Utan avdr
Intäkt/manslott	280 000	280 000	210 000	210 000
Ökade levn kostn avdr	0	0	0	0
Ökade levn kost+övrigt	46 200	4 200	35 700	4 200
Netto	233 800	275 800	174 300	205 800
Grundavdr	8 700	8 700	9 400	8 700
Besk bar inkomst	225 100	267 100	164 900	197 100
Statlig skatt				
”Brytpunkt”	209 100	209 100	209 100	209 100
Underlag 25%	16 000	58 000	0	0
Skatt	4 000	14 500	0	0
Fast belopp	200	200	200	200
Summa Statl sk	4 200	14 700	200	200
Kommnalskatt 32 kr				
Underlag	225 100	267 100	164 900	197 100
Skatt	72 032	85 472	52 768	63 072
Summa inkomstskatt	76 232	100 172	52 968	63 272
Diff i skatt	23 940		10 304	
%-uell effekt i skatt	51,82		28,86	

Effekten efter borttandande av värns-katten och höjningen av 5% påslaget till cirka 380 000 kr

	Typfall 5		Typfall 6	
Summa ink sk enl ovan	76 232	100 172	52 968	63 272
avgår 5% ovan brytp	800	2 900	0	0
”Ny skatt”	75 432	97 272	52 968	63 272
Diff i skatt	21 840		10 304	
%-uell effekt i skatt	47,27		28,86	

Danmark	Typfall 1		Typfall 2	
	Med avdr	Utan avdr	Med avdr	Utan avdr
Intäkt/manslott	200 000	200 000	80 000	80 000
Havfrd/verkl	36 100	6 200	36 100	6 200
Personlig indk				
”Lott”	200 000	200 000	80 000	80 000
Resor t&fr	0	3 000	0	3 000
= pers indk	200 000	197 000	80 000	77 000
Skattepl indk				
+/- kap indk	0	0	0	0
- lign m fradr	36 100	3 200	36 100	3 200
= sk pl indk	136 900	193 800	43 900	73 800
- pers fradrag	30 600	30 600	30 600	30 600
= grundlag	133 300	163 200	13 300	43 200
Skatteberäkn				
Kom.fylke mm				
32% sk pl indk	42 656	52 224	4 256	13 824
Bundskatt				
10% sk pl indk	13 330	16 320	1 330	4 320
Mellemskatt				
Pers +/- kap	200 000	197 000	80 000	77 000
Bundfradrag	135 300	145 300	135 300	135 300
Återstår	64 700	61 700	0	0
6% mellemsk	3 882	3 702	0	0
Topskat				
Pers indk	200 000	197 000	80 000	77 000
Bundfradrag	244 600	244 600	244 600	244 600
Återstår	0	0	0	0
15% topsk	0	0	0	0
Begränsn 60%				
3 % topsk und	0	0	0	0
Summa indk sk	59 868	72 246	5 586	181 144
Diff i skatt	12 378		12 558	
%-uell eff i skatt	34,29		34,79	

Danmark	Typfall 3		Typfall 4	
	Med avdr	Utan avdr	Med avdr	Utan avdr
Intäkt/manslott	250 000	250 000	300 000	300 000
Havfrd/verkl	30 400	6 200	41 800	6 200
Personlig indk				
”Lott”	250 000	250 000	300 000	300 000
Resor t&fr	0	3 000	0	3 000
= pers indk	250 000	247 000	300 000	297 000
Skattepl indk				
+/- kap indk	0	0	0	0
- lign m fradr	30 400	3 200	41 800	3 200
= sk pl indk	219 600	243 800	258 200	293 800
- pers fradrag	30 600	30 600	30 600	30 600
= grundlag	189 000	213 200	227 600	263 200
Skatteberäkn				
Kom.fylke mm				
32% sk pl indk	60 480	68 224	72 832	84 224
Bundskatt				
10% sk pl indk	18 900	21 320	22 760	26 320
Mellemskatt				
Pers +/- kap	250 000	247 000	300 000	297 000
Bundfradrag	135 300	135 300	135 300	135 300
Återstår	114 700	111 700	164 700	161 700
6% mellemsk	6 882	6 702	9 882	9 702
Topskat				
Pers indk	250 000	247 000	300 000	297 000
Bundfradrag	244 600	244 600	244 600	244 600
Återstår	5 400	2 400	55 400	52 400
15% topsk	810	360	8 310	7 860
Begränsn 60%				
3 % topsk und	162	72	1 662	1 572
Summa indk sk	86 910	96 534	112 122	126 534
Diff i skatt	9 624		14 412	
%-uell eff i skatt	31,66		34,48	

Danmark	Typfall 5		Typfall 6	
	Med avdr	Utan avdr	Med avdr	Utan avdr
Intäkt/manslott	280 000	280 000	210 000	210
Havfrd/verkl	38 000	6 200	19 000	6 200
Personlig indk				
”Lott”	280 000	280 000	210	210 000
Resor t&fr	0	3 000	0	3 000
= pers indk	280 000	277 000	210 000	207 000
Skattepl indk				
+/- kap indk	0	0	0	0
- lign m fradr	38 000	3 200	19 000	3 200
= sk pl indk	242 000	273 800	191 000	203 800
- pers fradrag	30 600	30 600	30 600	30 600
= grundlag	211 400	243 200	160 400	173 200
Skatteberäkn				
Kom.fylke mm				
32% sk pl indk	67 648	77 824	51 328	55 424
Bundskatt				
10% sk pl indk	21 140	24 320	16 040	17 320
Mellemskatt				
Pers +/- kap	280 000	277 000	210 000	207 000
Bundfradrag	135 300	135 300	135 300	135 300
Återstår	144 700	141 700	74 700	71 700
6% mellemsk	8 682	8 502	4 482	4 302
Topskat				
Pers indk	280 000	277 000	210 000	207 000
Bundfradrag	244 600	244 600	244 600	244 600
Återstår	35 400	32 400	0	0
15% topsk	5 310	4 860	0	0
Begränsn 60%				
3 % topsk und	1 062	972	0	0
Summa indk sk	101 718	114 534	71 850	77 046
Diff i skatt	12 816		5 196	
%-uell eff i skatt	33,73		27,35	

Norge	Typfall 1		Typfall 2	
	Med avdr	Utan avdr	Med avdr	Utan avdr
+ Intäker el mlot	200 000	200 000	80 000	80 000
- Jistbader	21 870	0	21 870	0
= Personinntekt	178 130	200 000	58 130	80 000
- Saerfr o kont	56 699	0	20 499	0
= Allm int1	121 431	200 000	37 631	80 000
- Klassefradrag	24 100	24 100	24 100	24 100
= Grunnlag	97 331	175 900	13 531	55 900
Skatt 28%	27 253	49 252	3 789	15 652
Personinntekt	178 130	200 000	58 130	80 000
Fribelöp K11	133 000	233 000	233 000	233 000
Grunnlag toppsk	0	0		
Grunnlag 9,5%	0	0		
9,5% skatt	0	0		
Grunnlag 13,7	0	0		
13,7% skatt	0	0		
S:a toppsk	0	0		
Summa skatt	27 253	49 252	3 789	15 652
Diff i sk = avdr eff	21 999		11 863	
Summa fiskaravdrag	78 569	0	42 369	0
%-uell effekt i skatt	28,00		28,00	

Norge	Typfall 3		Typfall 4	
	Med avdr	Utan avdr	Med avdr	Utan avdr
+ Intäker el mlot	250 000	250 000	300 000	300 000
- Jistbader	18 920	0	28 120	0
= Personinntekt	231 080	250 000	271 880	300 000
- Saerfr o kont	71 800	0	71 800	0
= Allm int l	159 280	250 000	200 080	300 000
- Klassefradrag	24 100	24 100	24 100	24 100
= Grunnlag	135 180	225 900	175 980	275 900
Skatt 28%	37 850	63 252	49 274	77 252
Personinntekt	231 080	250 000	271 880	300 000
Fribelöp K11	233 000	233 000	233 000	233 000
Grunnlag topsk	0	17 000	38 880	67 000
Grunnlag 9,5%	0	17 000	29 500	29 500
9,5% skatt	0	1 615	2 803	2 803
Grunnlag 13,7	0		9 380	37 500
13,7% skatt	0		1 285	5 138
S:a toppsk	0	1 615	4 088	7 940
Summa skatt	37 859	64 867	53 362	85 192
Diff i sk = avdr eff	27 017		31 830	
Summa fiskaravdrag	90 720	0	99 920	0
%-uell effekt i skatt	29,78		31,86	

Norge	Typfall 5		Typfall 6	
	Med avdr	Utan avdr	Med avdr	Utan avdr
+ Intäker el mlot	280 000	280 000	210 000	210 000
- Jistbader	22 600	0	13 400	0
= Personinntekt	257 400	280 000	196 600	210 000
- Saerfr o kont	71 800	0	56 040	0
= Allm int l	185 600	280 000	140 560	210 000
- Klassefradrag	24 100	24 100	24 100	24 100
= Grunnlag	161 500	255 900	116 460	185 900
Skatt 28%	45 220	71 652	32 609	52 052
Personinntekt	257 400	280 000	196 600	210 000
Fribelöp K11	233 000	233 000	233 000	233 000
Grunnlag topsk	24 400	47 000	0	0
Grunnlag 9,5%	24 400	29 500	0	0
9,5% skatt	2 318	2 803	0	0
Grunnlag 13,7	0	17 500	0	0
13,7% skatt	0	2 398	0	0
S:a toppsk	2 318	5 200	0	0
Summa skatt	47 538	76 852	32 609	52 052
Diff i sk = avdr eff	29 314		19 443	
Summa fiskaravdrag	94 499	0	69 440	0
%-uell effekt i skatt	31,05		28,00	